

BENEDEK ELEK

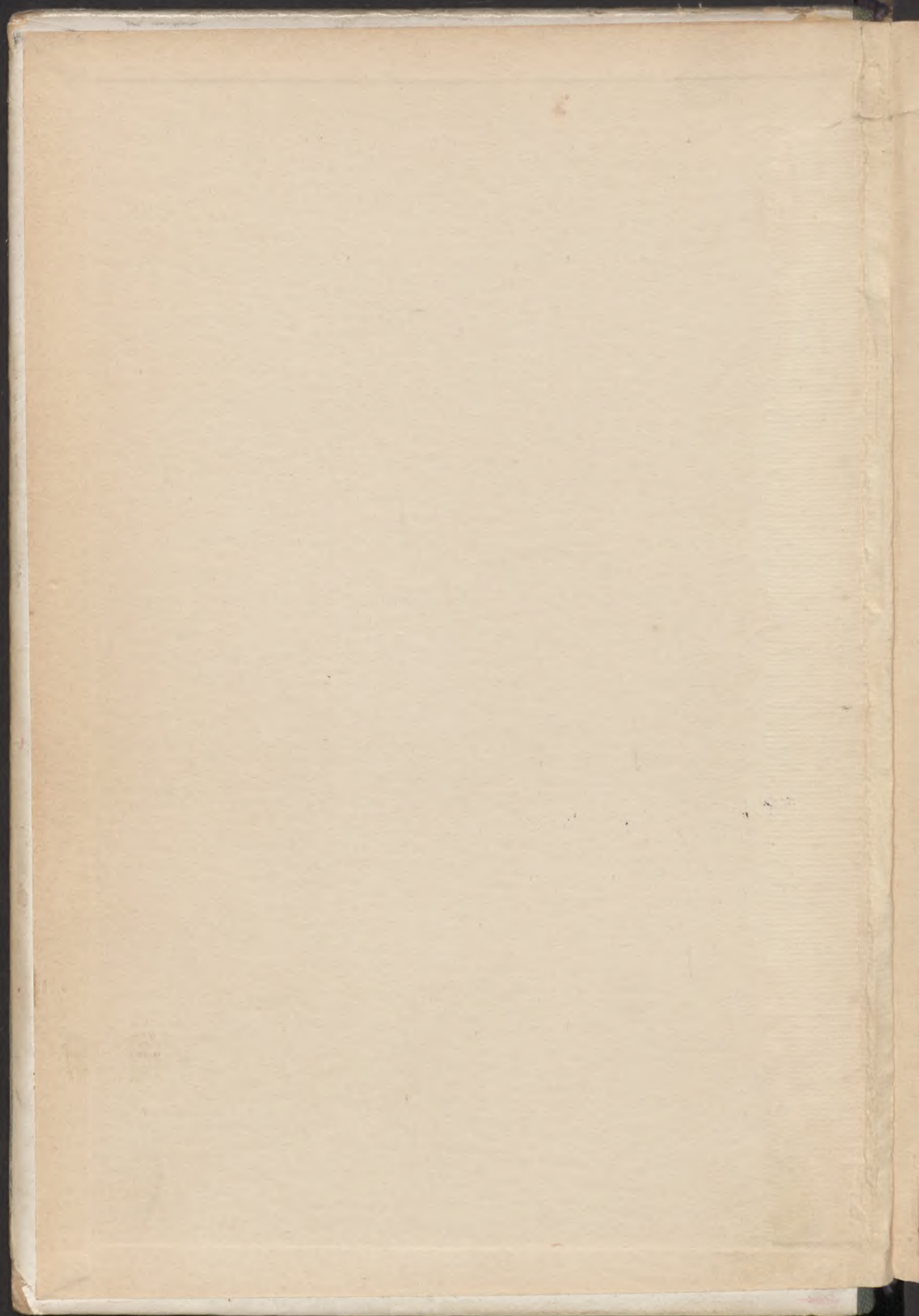
99. 488

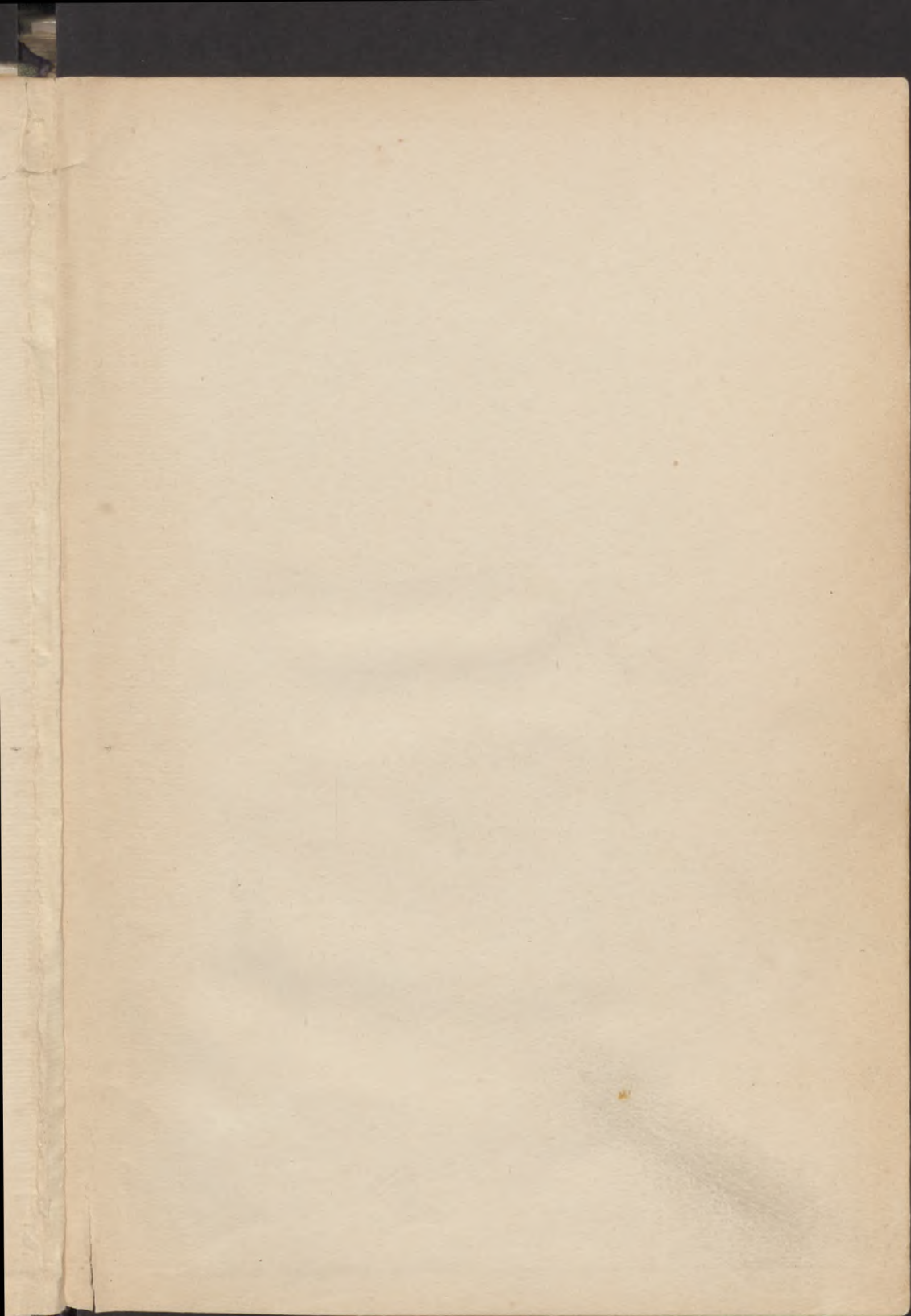

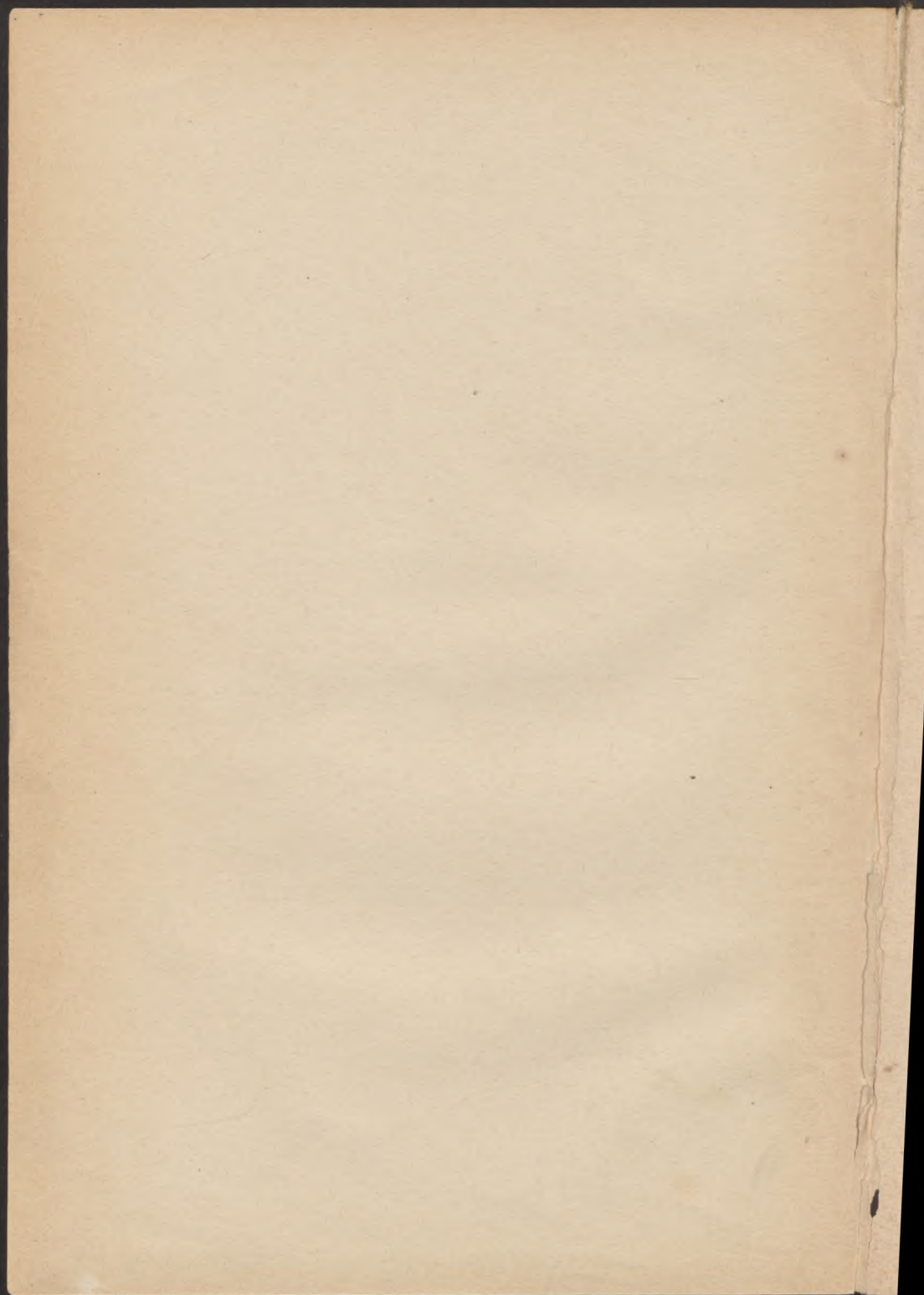
Tehér
mesekönyv

Athenaeum

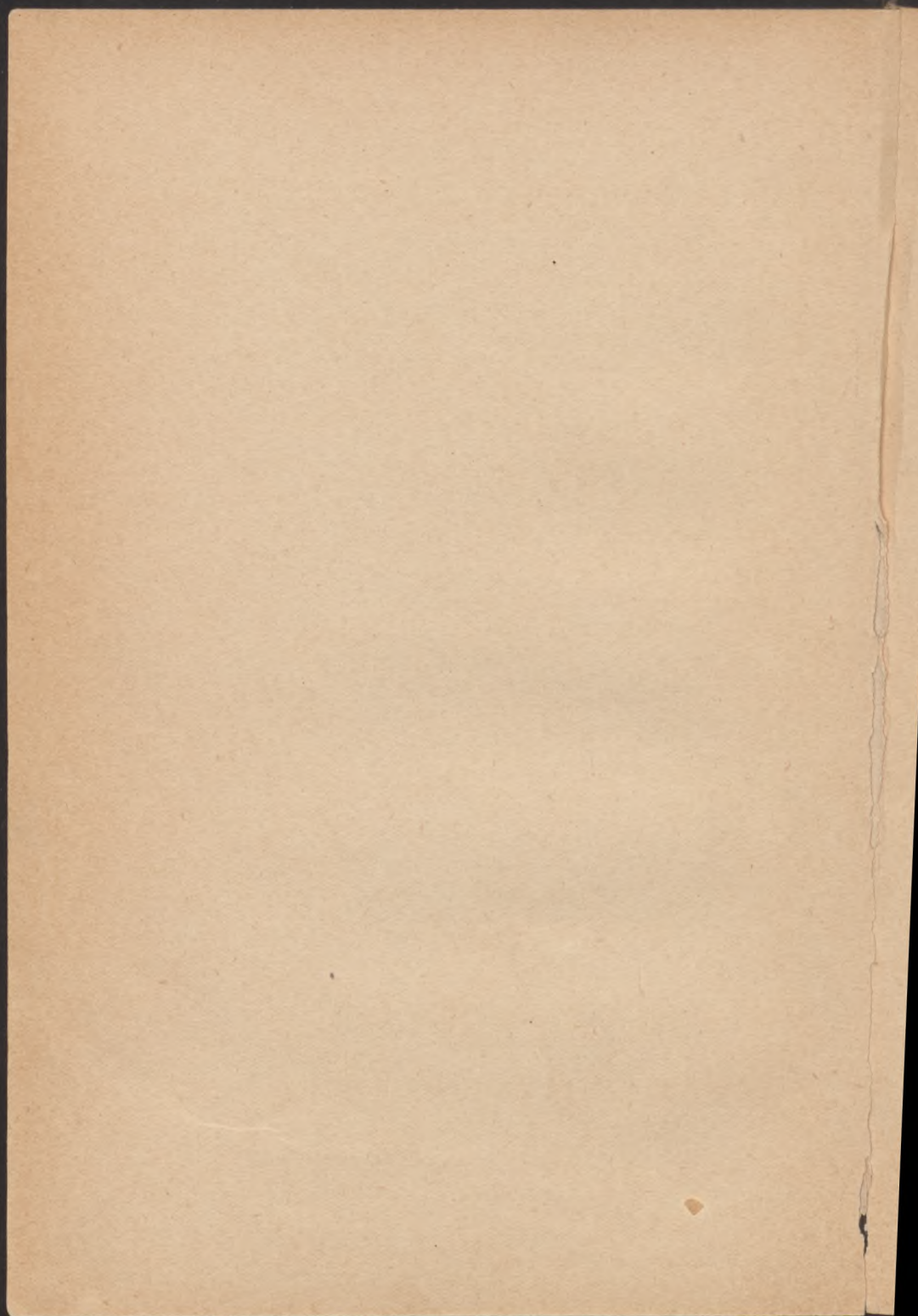

FEHÉR MESEKÖNYV

FEHÉR MESEKÖNYV
A VILÁG LEGSZEBB MESÉIBŐL

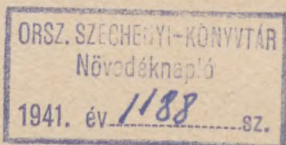
MESÉLI
BENEDEK ELEK

POGÁNY WILLY
ÉS MÁS MŰVÉSZEK RAJZAIVAL

AZ ATHENAEUM KIADÁSA

99488

88626. — Budapest, az Athenaeum r.-t, könyvnyomdája.

Mi a Pancsatantra?

Ez a különös indiai szó annyit jelent magyarul, mint: *Ötös-könyv*, vagyis öt részből álló könyv. Ebben az ötös-könyvben, amelynek sem íróját, sem iratása pontos idejét nem ismerjük, a világ legrégebb meséi, indiai állatmesék vannak. Ezek az állatmesék már réges-régen, kevéssel Krisztus születése után, elterjedtek az egész világon, minden népnek ajkára elkerültek, minden nép változtatott rajtuk a maga lelkének megfelelő módon, s a mesélgető magyar pásztorlegény nem is sejtí, hogy az a mese, amit ő elmond, valójában a messze Indiából származik.

Hogy az indiai mesék mind állatmesék, vagy, ha emberekről szólnak is, a történetet beszélő állatok mondják el, annak az az oka, hogy India lakói egészen más szemmel nézték az állatokat, mint mi. Az ő vallásuk a *lélekvándorlást* tanította, vagyis e vallás szerint az ember életében elkövetett bűneiért új életben bűnhődik meg, s aki mint ember meghalt, mint állat újra meg újra feltámadhat. Ezért az állatok iránt, még a veszedelmes és kártékony állatok iránt is kímélettel és gyöngédséggel viseltettek, hiszen átváltozott rokonaikat

látták bennük. És így meséikben sem találták olyan különösnek, hihetetlennek, mint mi, hogy az állatok úgy beszélnek, gondolkoznak és bölcselkednek, mint az emberek.

Ezeknek az állatmeséknek mindig van valami tanító céljuk. Hol erkölcsre, hol életbölcsségre tanítanak. Bölcs mondásokkal szinte csordultig meg vannak tömve az indiai mesegyűjtemények, sőt egyéb költői művek is. A Pancsatantra öt könyvében több mint ezer ilyen mondás van. Nagy részük az akkori élet viszonyaival függ össze. Az olvasó az itt következő mesékben csak az általános, ma is értékes gondolatokat találja majd.

Az Ötös-könyv, mint bevezetése mondja, voltaképen iskolakönyvül íródott. A bevezetés maga is mese, amely keretképen foglalja magába az egész könyvet. Az van elmondva benne, hogy egy Amarasakti nevű királynak volt három ostoba fia, Vasusakti, Ugrasakti és Anantasakti, akiket a világ minden tudósa sem tudott semmire megtanítani. A kétségbeesett királynál egyszer megjelent egy Visnusármán nevű bölcs, s vállalkozott arra, hogy okos, jó királyokká neveli a fiúkat. A király rá is bízta a fiait, s a bölcs állott a szavának. Nem könyvekből tanította a fiúkat, hanem történeteket mondott el nekik, s az azokba szőtt bölcs mondásokból tanulhattak meg mindent, amire szükségük volt. Ezeknek a történeteknek a gyűjteménye a Pancsatantra, az Ötös-könyv.

De a történetek, melyeket a bevezetés szerint Visnusármán mondott, nem függetlenek egymástól. Amint a bevezetés maga keretet ad e történeteknek, ezek maguk is körülfogják egymást, mint az egymásba rakott skatulyák. Az öt könyv öt önálló történet, ezeket csak a bevezetés tartja össze. De az egyes történetek már összefüggnek egymással. Elkezdődik egy történet, valamelyik szereplője egyszerre csak belekezd valami új történet elmondásába; ebben a történetben sokszor előfordul, hogy valamelyik szereplő mesélni kezd — aztán a könyv végén valamennyi történet befejeződik szép sorjában. Ha tíz skatulyát egymásba rakunk, nem vehetjük addig hasznát az elsőnek, amíg a többi sorban ki nem vettük.

Az öt könyv közül a harmadikat, a varjak és baglyok harcáról szólót találja itt az olvasó, kissé meg-
rövidítve, néhány mese és a mai ember számára érdek-
telenebb bölcs mondások elhagyásával.

Varjak és baglyok.

A bölcs Visnusármán így szólt a három királyfihoz :

— Ne bízzatok az ellenségben, ha barát lett is belőle: gondoljatok arra, hogy a varjak lángbaborítottak egy barlangot, melyben baglyok tanyáztak.

— Ugyan hogy esett az? — kérdezte a három királyfi, Vasusakti, Ugrasakti és Anantasakti.

Visnusármán mesélni kezdett.

— Volt egyszer, messze délvidéken, egy rengeteg nagy, ágas-bogas fügefá. Ennek az ágain lakott Meghavarina, a varjak királya, udvarával együtt. A fa közelében Arimardána, a baglyok királya ütött tanyát rengeteg népével. Egy barlang volt a baglyok királyának a vára; onnan ütött rajta minden istenáldott éjjel a szegény varjakon. Régen gyűlölte már egész nemzetségüket, s aki az útjába került, kegyetlenül meggyilkolta. A varjak királya egyszerre csak azon vette észre magát, hogy alig maradt egy-két katonája. De hát így is van az: aki ellenséggel, betegséggel nem gondol, martaléka lesz neki.

Most aztán összehívatta Meghavarina a minisztereit és így szólt hozzájuk :

— Hűséges szolgálaim, a mi hatalmas ellenségünk,

a baglyok királya, idestova egész nemzetségünket elpusztítja. Mi éjszaka nem látunk, de fényes nappal sem találjuk meg az ő tanyáját. Mondjátok hát, mitévők legyünk? Hiszen én azt sem tudom, miért van ez a gyűlölködés a varjak és baglyok között?

Megszólalt Stirajivin, a legöregebb miniszter:

— Hallgass ide, felséges királyom, elmondom én ennek a történetét.

Első mese:

A madarak királyválasztása.

— Egyszer, régesrégen, elhatározták a madarak, hogy királyt választanak maguknak. Volt ugyan királyuk, Vináta isten fia, de az nem sokat gondolt velük, nem óvta meg őket bajtól, veszedelemtől, kígyók tor-kától, madarászok hálójától. Soká tanakodtak, hogy kit kellene a helyébe választani. Egyszerre csak meglátták a baglyot, megtetszett nekik tudós képe, s egy szívvel-lélekkel mondták: legyen a bagoly a királyunk!

Kezdték is már készülődni a koronázásra, hoztak vizet a szent forrásból, trónust állítottak fel, tigrisbőrt terítettek a földre, aranyos korsókat raktak tele ággal, virággal, gabonával; ajándékokat hoztak a királynak, a költők szavaltak, leányok énekeltek — s a bagoly épen fel akart röppenni a trónusra, mikor egyszerre csak rémítő károgás hallatszott. Előkerült valahonnét a varju s azt kérdezte:

— Ugyan, minek gyűltetek itt össze ennyien?

Mikor a madarak a varjut meglátták, összebújtak s azt mondták egymásnak:

— Híres, okos egy madár ez, jó volna tanácsot kérni tőle.

Oda is mentek a varjuhoz s azt mondták neki :

— Hallod-e, mi madarak királyt választunk. Eddig nem törődött velünk senki, ezentúl a bagoly lesz gondviselőnk, őt fogjuk királlyá koronázni. No, mondd meg, mit szólsz hozzá? Epen jókor jöttél.

Elnevette magát a varju s azt mondta :

— Bolondul cselekesztek. Ugyan mért lenne ez a vaksi a mi királyunk, mikor annyi más derék madár van itt : tarvarju, galamb, kacs, liba, páva, meg a többi. Hiszen a görbeorrú, kancsalszemű, komorképű bagoly még akkor is utálatos, ha jókedvében van. Hát még milyen lehet, ha megharagszik !

Aztán itt van a Vináta isten fia. Még ha ez a madár igazán királynak való volna is — akkor se tanácsolnám, hogy megválasszuk melléje. Egy király áldás az országra, sok király átok. Mi lenne velünk, ha sok nap ragyogna az égen? Elég ez az egy király, elég még a neve is, hogy minden bajtól megkíméljen. Aki hatalmas úr nevére hivatkozik, annak minden dolga sikerül : a nyulak is vígan élnek most, mert a holdra hivatkoztak.

— Ugyan hogy esett az? — kérdezték a madarak. A varju mesélni kezdett.

Második mese :

A nyúl és az elefánt.

— Valahol messze, egy nagy erdő mélyén lakott az elefántok királya, Csaturdanta, tengernyi népével. Gond nélkül uralkodott felettük, amíg csak egy szörnyű csapás nem látogatta meg azt a vidéket, ahol éltek. Tizenkét álló esztendeig egy csöpp eső sem esett.

Kiszáradt minden tó, patak, forrás messze földön. Szenvedtek a szomjuságtól a szegény elefántok s egyszer csak így szóltak a királyukhoz:

— Felséges királyunk, a gyermekeink sorra hulanak már a szomjuságtól. Találj ki valamit, mert nem nézhetjük tovább a pusztulásukat.

A király szolgákat küldött szét mindenfelé, hogy vizet keressenek. Az egyik csapat talált is egy tavat, tele mindenféle vizimadarakkal, állatokkal. Partján csodás gazdagságban nőttek fák, virágok, a vize tiszta volt — a mennyország nem lehetett szebb, mint ez a tó meg a környéke. Úgy hitták, hogy a Hold tava.

Megvitték a szolgák a gyönyörű tó hírét, útra kerekedett Csaturdanta egész népével együtt, s a hatalmas elefántok minden oldalról csak úgy rohantak belé a tóba. Csakhogy eközben halálra tapostak egy sereg kis nyulat. Azok szegények régesrégén ott tanyáztak már a tó partján, s most keserves jajveszékeléssel látták, ki fiát, ki lányát, ki feleségét szétroppanni az elefántok lába alatt.

Az elefántok királya pedig, mintha semmi sem történt volna, megvárta, amíg az egész népe eloltotta a szomjuságát és megfürdött a tó vizében, aztán visszavezette őket az erdőbe.

Az életben maradt nyulak rémülten dugták össze a fejüket.

— Mitévők legyünk? — kérdezték egymástól — az elefántok megtalálták ezt a tavat, most már minden nap visszajönnek ide s egy szál agyontaposnak minket. Ki kellene találni valamit, amivel elijesszük őket.

Soká tanakodtak, de hiába, semmi okos dolog nem jutott eszükbe. Egyszerre csak megszólalt egy Vijája nevű nyúl.

— Ne féljeteK, én megigérem, hogy egy sem jön ide többet. KüldjeteK csak engem követségbe az elefántok királyához.

El is küldték Vijáját, s az még akkor nap megjelent az elefántok tanyáján. Megtalálta a királyt is, de nem ment a közelébe, mert tudta, hogy az elefántnak az érintése is öl. Felmászott egy sziklás halom tetejére, ahová az elefánt nem mehetett utána s onnan szólította meg:

— Elefántok királya, hogy szolgál az egészséged?

A király csodálkozva nézett föl erre a hangra és így szólt:

— Ki vagy te, hé?

A nyúl azt felelte:

— Követ vagyok!

— Ki küldött? — kérdezte a király.

— Engem bizony senki más, mint maga a Hold, — felelte a nyúl.

— Ugyan miért?

— Elmondom, de elébb jegyezd meg jól, hogy akármit beszéljek is: a követet nem szabad bántani! Hát, amint mondom, engem a Hold küldött ide. Azt üzeni neked a Hold: te meggyaláztad azt a tavat, melyet énrólam neveztek el a Hold tavának. Megöltél egy sereg nyulat, pedig azokat én védelmezem. Úgy is hívnak engem, hogy a nyulak fejedelme. Egy szó mint száz: ha ezentúl is oda mered vinni népedet a Hold tavához, megbüntetlek érte; ha nem viszed oda többet, hasznát látod. Ha engedelmeskedel, járhat sz-kelhetsz vígan ebben az erdőben, testedet körülözönlik az én bűvös sugaraim. De ha nem, elpusztulsz minden nemzetségeddel együtt, mert nem engedem le rátok a sugaraimat és megöl a forráság benneteket.

Megijedt az elefántok királya s azt felelte a nyúl-
nak :

— Edes fiam, belátom, hogy vétettem a Hold ellen,
adj tanácsot, hogyan békíthetném meg. Nem szeretném,
ha megharagudnék rám.

— Kövess engem egyesegyedül, majd hozzá-
vezetlek, — szólt a nyúl.

Elvezette a Hold távához és megmutatta neki a tó
mozdulatlan vizében a Hold ragyogó képét, csillagokkal
körülvéve. Az elefánt meghajolt a kép előtt, hosszú
ormánya beleért a tóba, felzavarta a vizet, s a Hold
képe ugrálni kezdett, széjjelszakadt: az elefánt ezer
holdat is látott egyszerre.

Előugrott Vijája, úgy tett, mintha megrémült
volna, rákiáltott az elefántra :

— Jaj, mit tettél, szerencsétlen, most még százszor
jobban megharagudott rád a Hold!

A szegény elefánt földig meghajolt s úgy kérte
Vijáját :

— Edes fiam, soha életemben nem jövök ide töb-
bet, csak könyörögj a Holdnak, hogy bocsásson meg
nekem! — Azzal elment, vissza se fordult.

— Azért mondom, — fejezte be elbeszélését a
varju — hogy aki hatalmas úr nevére hivatkozik,
annak minden dolga sikerül. És aztán a bagoly külön-
ben is kegyetlen, rosszakaratú állat, ha tudna sem akarna
minket megvédeni. En igazán félek tőle. Azt mondják :
hogy járhatnának jól a pörlekedők, mikor rossz bíróra
találnak? A macska is elpusztította a nyulat meg a
gyöngytyúkot.

— Ugyan mondd el, hogy esett az? — kérdezték
a madarak.

A varju mesélni kezdett :

Harmadik mese:

A gyöngytyúk, a nyúl, meg a róka.

— Valamikor régen, egy nagy fügefafa tetején laktam. A fa alján tanyázott egy gyöngytyúk. Mert hogy együtt laktunk, össze is barátkoztunk, minden nap bölcs dolgokról beszélgettünk egymással. Egyszer aztán a gyöngytyúk elment a maga fajtájabeli madarakkal messze vidékre, ahol sok rizs termett, s nem jött vissza a szokott időben. Én elszomorodtam, s elkezdtem gondolkozni.

— Ejnye, ejnye, hol maradhat az én derék gyöngytyúk barátom? Talán bizony hálóba került, vagy meg is ölték valahol?

Teltek, múltak a napok egymásután, s a gyöngytyúk elhagyott odujába egy nyúl költözött be. Én nem is szóltam neki egy szót sem, mert nem hittem már, hogy hazajön valaha. Hát másnap megjött a gyöngytyúk, jól meggömbölyödve a sok rizsevéstől. Hazajött, mert hát jól mondják, hogy a mennyországban sincs olyan jó dolga az embernek, mint otthon, a maga házában, még ha szegényen kell is élnie.

Amikor a gyöngytyúk meglátta a házába tolakodott nyulat, haragosan rákiáltott, hogy takarodjék onnan.

— Hohó, — mondta a nyúl — nem addig van az. Lehet, hogy a tiéd volt ez az odu, de én a távollétedben elfoglaltam, most már törvény szerint az enyém.

— Bizony az enyém, — erősködött a gyöngytyúk — a szomszédaimmal is bizonyíthatom!

— Hiába bizonyítod, — mondta a nyúl — elfoglaltam, enyém, a törvény is nekem ad igazat.

— No ha úgy bízol a törvényben, — felelt a gyöngytyúk — hát gyere velem, majd megkérdezzünk valakit, aki ért hozzá. Annak az ítéletében megnyugszunk mind a ketten.

Elindultak bírót keresni. Én is utánuk mentem gyalogszerrel, hadd lássam, mi lesz a vége a pörnek. Útközben megkérdezte a nyúl a gyöngytyúkot :

— Mondd, ki fog hát dönten a pörünkben ?

— Egy Dadhikarna nevű róka, — felelte a gyöngytyúk — az részvétet érez minden ügyes-bajos ember iránt, áhítatoskodásban, imában tölti az életét a szent Ganges folyó partján, remete módjára.

Mikor a nyúl meglátta ezt a rókát, megremegett az ijedségtől és azt mondta a gyöngytyúknak :

— Ne forduljunk ehhez a gonosz lélekhez ! Látszik rajta, hogy csak színleli ezt a nagy jámborságot !

Dadhikarna, aki igazán csak azért öltözött remetének, hogy könnyebben jusson ennivalóhoz, meghallotta a nyúl beszédét. Hogy megszerezze a két pörlekedőnek a bizalmát, a nap felé fordította az arcát, összetette a két első lábát, behúnyta a szemét és álszentkedő módon prédikálni kezdett :

— Hiábavalóság a földi élet, egy pillantás alatt odavan ; álom a jóbarátok társasága, káprázat a szerető család — minden elmúlik, csak a jóság örök.

Igy beszélt még tovább is, s erre már a nyúl is elhitte, hogy igazi remetévé lett. Hívta a gyöngytyúkot, hogy adják elő az ügyüket a jámbor remetének.

Most meg a gyöngytyúk volt okosabb, s azt mondta :

— Jó, de nekünk a róka természettől fogva ellenségünk, hát csak messziről szóljunk hozzá. — Úgy is tettek, s odakiáltottak neki :

— Hallod-e, jámbor remete, pörös ügyben jöttünk eléd. Itélj fölöttünk. Amelyikünknek nincs igaza, azt megeheted.

— Dehogyan eszem, dehogyan eszem, — szenteskedett a róka. — Nem akarok pokolba jutni! Az is kegyetlen és pokolba jut, a ki kártevő állatokat öl meg; hát még az, aki hasznos állatokat mer bántani! Nem, nem eszem meg egyikőtöket sem. Hanem én már öreg vagyok és messziről nem értem jól a szavakat. Így nem ítélek az ügyekben, hiszen pokolba jut minden ember, aki hamis ítéletet mond. Bízatom bennem és beszéljetelek hangosan a fülemben.

A két állat el is hitte, amit a róka mondott; odamentek hozzá, s abban a pillanatban meg is ragadta mind a kettőt. Megette a nyulat is, a gyöngytyúkot is. Azért mondom én: hogy járhatnának jól a pörlekedők, mikor rossz bíróra találnak? Ha ti ezt a nappal vak, éjjel rabló madarat királlyá teszitek, épen úgy jártok, mint a gyöngytyúk meg a nyúl, hiszen ti éjjel vakok vagytok. Gondoljátok meg ezt és aszerint cselekedjetelek.

— Ennek bizony igaza van, — mondták a madarak — majd máskor választunk királyt, ha jobban meg gondoltuk a dolgot. — Azzal elrepültek mind, ki erre, ki arra. A bagoly meg csak várta, várta a trónuson, hogy mikor kezdődik már a koronázás. El is küldötte egy szolgáját körülnézni. A szolga visszajött és azt mondta neki:

— Uram, a varju csalárd módon megakadályozta a koronázást, s a madarak szétrepültek mindenfelé, épen csak ő maradt itt. Jerünk innét, uram, engedd, hogy a hajlékomba vezesselek.

Haragosan felelte a bagoly:

— Ő te gaz varju, mivel bántottalak meg, hogy megakadályoztad a koronázásomat? Ezért ellenséged leszek halálig! Mert a nyíl ütötte seb beheged, a levágott erdő újra nő, — de a rossz szó gyűlöletes; az a seb, amit a nyelvvel ütnek, sohasem heged be.

Azzal a bagoly a szolgájával együtt hazarepült, a varju pedig gondolkozni kezdett. Ugyan minek bántotta ő meg a baglyot? Hiszen senkiről sem szabad rosszat beszélni, még az igazat sem kell megmondani, ha fájdalmat okoz valakinek. Dehát segíteni már nem lehetett a bajon, hazament ő is — s azóta van háborúság a varjak és a baglyok között.

Mikor a miniszter elhallgatott, megszólalt Meghavarva, a varjak királya:

— Mondd hát, öreg szolgám, mitévők legyünk most?

— Azt tanácsolom, — felelte Stirajvin — hogy ne fegyverrel, hanem ravaszsággal próbáljuk legyőzni a baglyokat. Majd én magam megyek közéjük és fogadom, hogy legyőzöm őket. Többet ésszel, mint erővel! A három csavargó is az eszével csalta el a paptól a bakkecskáját.

— Ugyan, hogy esett az? — kérdezte a király. A miniszter mesélni kezdett.

Negyedik mese:

A megcsalt pap.

— Elt valahol egy Mitrasármán nevű pap, aki azzal töltötte az életét, hogy barmokat áldozott Bráma istennek. Ez egyszer elment a szomszéd faluba, hogy áldozati állatot kérjen valakitől. Kapott is egy kövér bakkecskét. Elindult vele az erdőn keresztül hazafelé,

de mert a kecske folytonosan ugrándozott, a hátára vette s úgy cipelte hazafelé. Útközben meglátta három éhes csavargó. Megkívánták a kövér bakkecskét, de mert a papot nem merték bántani, elhatározták, hogy elcsalják tőle.

Az egyik elébe került a papnak s így szólt hozzá :

— Ejnye, ejnye, nem szégyelled magad, hogy pap létedre kutyát viszel a válladon? Tudhatnád, hogy a kutya érintése beszennyezi az embert.

— Talán bizony megvakultál, — szólott haragosan a pap — hogy a kecskebakot kutyának nézed?

— Bocsáss meg, rosszul láttam, menj békével, — szólt a csavargó.

Alig ment tovább a pap, elébe került a második csavargó és nagy fejcsóválva azt mondta :

— Hüüm, hüüm, szent atyám, akármennyire kedves volt is neked életében ez a borjú, mégsem illik, hogy most a válladra veszed. Hiszen te tudod legjobban, hogy a mi vallásunk szerint holttestet, dögöt érinteni nem szabad.

Erre már éktelenül megharagudott a pap. Rákiáltott a csavargóra :

— Megvakultál, hogy a kecskebakot döglött borjunak nézed?

— Bocsáss meg, kérlek, — felelt a csavargó — nem tudtam, mit beszélek. Eredj békével.

Ment is a pap, de alig ment egy hajításnyira, elébe került a harmadik csavargó is, s megszólította :

— Az már mégsem járja, hogy szamarat viszel a válladon. Aki ezt teszi, annak ruhástul kell megfürdeni, különben rosszul jár. Dobd le gyorsan, azt tanácslom, amíg más valaki meg nem látja.

No, erre már megijedt a pap szörnyűségesen. Azt hitte, a gonosz lélek szállt a bakkecskébe, az mutogatta magát annyiféle alakban. Ledobta a válláról és futott haza, vissza se nézett. A három csavargó meg fölvette a bakkecskét s megették jó étvággal. Azért mondom, hogy : többet ésszel, mint erővel.

— Mondd hát, mi a terved ? — kérdezte a király, mikor Stirajívin bevégezte a mesét.

— Az, felséges királyom, — felelte az öreg miniszter — hogy bánj most úgy velem, mintha ellenséged volnék, kiálts rám haragosan, verj meg, keríts elő vért valahonnét, vérezd össze a tollamat. Hadd higgyék a baglyok kémei, hogy összevesztünk. Aztán taszíts le az ágról és menj egész népeddel együtt a hegyek közé. Várj ott, amíg én ügyesen megnyerem a bizalmukat, kiismerem a barlangjuk belsejét és elpusztítom őket. Azt tudom, hogy a váruknak nincs kijárata, ahol menekülhetnének. Már pedig kijárás nélkül nem vár a vár, hanem börtön. — No rajta, felséges királyom, ne kimélj engem : békében bánj jól a szolgáddal, de háboruban áldozd fel őket a nép javáért.

Ezzel rátámadt a királyra és úgy tett, mintha komolyan harcolna vele. A többiek rá akartak rohanni, de a király azt kiáltotta feléjük, hogy ő maga is elbánik az árulóval. Azzal úgy tett, mintha eldöngette volna, bevérezte a tollát, lelökte az ágról és egész népével együtt a hegyek közé szállott.

Ezalatt a baglyok kéme megvitte a királyhoz a verekedés hírét, s azt is, hogy a varjak a hegyek közé menekültek. A baglyok megörültek ennek a diadalnak, s a király büszkén kiáltotta el magát :

— Ez a mi érdemünk ! Mondtam, hogy megijednek tőlünk ! Most aztán rajta, utánuk, pusztítsuk el őket !

Naplementekor elindultak és legelőször is a varjak elhagyott tanyájára, a fügefára szálltak. Odavoltak a büszkeségtől és boldogságtól, hogy egy árva varjut sem találtak. A költőbaglyok verseket is mondtak már a király dicsőségéről.

— De már most ki tudja, merre menekültek? — kérdezte a király. — Meg kell találnunk őket, hogy egyet se hagyjunk életben!

Hallotta ezt Stirajívin a fa tövében s így gondolkozott:

— Ha az ellenség elmegy, úgy amint jött, anélkül, hogy a történetemet meghallotta volna, az egész munkám nem ér semmit. Inkább ne is kezdjen az ember semmibe, mintsem hogy abbahagyja, amit kezdett. Megszólalok hát, hadd vegyenek észre. — Azzal meg is szólalt, gyöngén, fájdalmas hangon. A baglyok tüstént körülvették és meg akarták ölni. De Stirajívin így szólt hozzájuk:

— Jaj, jaj, hallgassatok reám! Meghavarna király minisztere vagyok, Stirajívin a nevem, s a király maga köpült vérbe ilyen csúfosan. Hívjátok ide a királyotokat, fontos beszédem volna vele.

Hírül vitték a királynak, hogy mi történt, s az oda is ment Stirajívinhez.

— Hát veled mi történt? — kérdezte a király.

— Hallgasd meg, uram, — szólt nyögve Stirajívin. Tegnap, mikor annak a szörnyetegnek jelentették, hogy hány szolgálja pusztult el, haragjában tüstént harcba akart vonulni ellened. Én azt tanácsoltam neki, hogy maradjon nyugton, hiszen ti erősebbek vagytok nálunk, már pedig a gyöngé ne kezdjen harcolni az erőssel, mert úgy jár, mint a lángba repülő bogár.

Fizessen hadisarcot és kérjen kegyelmet, az a legokosabb. Ezt mondtam neki; ő meg rám kiáltott, hogy alávaló áruló vagyok, s vérbefagyva hagyott ezen a helyen. Királyom, amint repülni tudok, megmutatom neked, hová repült a népével együtt — kívánom, hogy irtsad ki az egész fajzatot.

Arimardána meghányta-vetette a dolgot a minisztereivel: elfogadják-e vezetőül a varjat? A legidősebb miniszter így szólt:

— Ne is gondolkozzál, felséges királyom, hanem ölesd meg ezt a varjut. Akkor kell megölni az ellenséget, mikor gyöngé; ha erőre kapott, nehéz elbánni vele. Meg aztán a szerencse egyszer nyujt valamit felénk; ha érte nem nyúlunk, tovább viszi, sohase hozza vissza. És ne higgy az ellenségnek, ha baráttá vedlett is. Tudok egy történetet, abból az látszik, hogy az egyszer elszakított barátságot hiába forrasztod össze, nem tud tovább nőni.

— Mondd el azt a történetet, — szólt a király.
A miniszter mesélni kezdett.

Ötödik mese:

A pap meg a kígyó.

Volt egyszer egy szegény pap, Kopikeli volt a neve. Egész esztendőn keresztül szorgalmasan művelte a földjeit, mégsem termett rajtuk semmi. Egyszer, meleg nyári időben, tikkadtan hevert egy fa alatt, s észrevett egy hangyaboly tetején egy óriás kígyót.

— Ez bizonyosan ennek a földnek az istene, — gondolta magában a pap — s azért nem teremnek a földjeim semmit, mert eddig sohasem áldoztam neki.

Kért valahol egy kis tejet, tálba töltve odavitte a kígyónak s így szólt hozzá :

— Uram, a mai napig nem tudtam, hogy itt lakol, azért nem áldoztam neked. Bocsásd meg a hibámat. — Otthagytá a tejet és hazament. Mikor másnap arra felé járt, egy aranyat talált a tejestálban. Ettől fogvást minden nap tejet vitt a hangyabolyban lakó kígyónak, s mindennap ott találta az aranyat a tálban.

Egyszer aztán másfelé volt útja s a fiára bízta, hogy a tejet vigye el a kígyónak. A fiú el is vitte, de mikor másnap az aranyat megtalálta a tálban, úgy gondolkozott :

— Ez a hangyaboly bizonyosan arannyal van tele. Megölöm a kígyót s enyém lesz a sok arany ! — A következő napon, mikor újra tejet vitt a kígyónak, egy bottal a fejére vágott. Hanem az ütés nem ölte meg a kígyót, beleharapott a fiú lábába, s az tüstént halva esett össze. A holttestét megtalálták, a vallás parancsai szerint elégették a rokonok, s az apját, aki másnap került haza, halála hírével fogadták.

Elszomorodott a pap, de mert igazságos ember volt, azt mondta : a fiam saját bűne miatt halt meg ! És elment a kígyóhoz, újra tejet vitt neki.

Ámde a kígyó nem fogadta el az áldozatot. Azt mondta : nézz a füstölgő máglyára, melyen a fiad holtteste elégett — az egyszer elszakított barátságot hiába forrasztod össze, nem tud tovább nőni.

— Egyszóval, — fejezte be a miniszter meséjét — ölesd meg, királyom, ezt a varjút, akkor semmitől sem kell tartanod.

De Arimardána még nem tudott határozni. Megkérdezte a másik minisztert is, mitévő legyen a varjúval? Az így felelt :

— Felséges uram, kegyetlenség az, amit ő tanácsol. Aki menedéket keres nálad, azt nem szabad megölni. Nem hallottad a vadgalamb történetét? Az befogadta az ellenségét, mikor hozzá menekült, s mert egyebe nem volt, saját húsát adta neki ételül.

— Ugyan hogy esett az? — kérdezte Arimardána. A miniszter mesélni kezdett.

Hatodik mese:

A vadgalamb.*

Egy irgalmatlan madarász,
Akit gyűlölt az erdő népe,
Betévedt egyszer egymagán
A rengeteg fák sűrűjébe.

Rokon, barát nem járt vele,
Ilyen embernek nincs barátja,
Ártatlanoknak gyilkosát
Mindenki elborzadva látja.

Kalitkát, hurkot és botot
Cipelt az erdőn át magával;
Hogy a szándéka rossz megint,
Ez a sok szerszám is reávall.

S amíg az erdőn kóborol,
Borul az égre szürke felhő,
Eső zuhog, villám lobog, —
Hinnéd, világnak vége eljő.

* Benedek Marczell fordítása.

Ijedten fut a madarász,
Futtában egy nagy fához ér el,
S így szól: »e fának istene
Megvéd, s a bajból kivezérel!«

Lakott a fán egy vadgalamb,
Siratta régen szíve párját,
S az ő kezében látta most,
Csapkodva a kalitka zárját.

»Eső zuhog, villám lobog« —
Szegény galamb szól bűgva ottan,
»S a párom vissza mégse jó,
A lélekünk búsul elhagyottan.

Asszony nélkül nem ház a ház;
Amíg az asszony nincsen benne,
Asszony, ki férjét szereti — —
Akárcsak vadon erdő lenne!«

Hallotta a fogoly galamb,
Hallotta ezt és sírt a lelke,
Es bűgva szépen, csöndesen,
Ura szavára ezt felelte:

»Olyan asszony, kinek nem ég
Uráért minden cseppnyi vére,
Csúfos halálra érdemes,
Nem méltó az asszony nevére.

De most a gondunk más legyen:
Hallgass a szómra, édes férjem,
Engedd meg, hogy madarász
A fedelünk alá betérjen.

Az éhező, a szomjazó,
 Ki ételt, szállást kér tetőled,
 Meghallgatatlanul soha
 Ne távozhasson el előled.

Ne gyűlöld őt, mert elfogott,
 Gyászbaborítva a szívünket :
 Lehet, hogy régi bűnökért
 Az isten karja ezzel büntet.

A vadgalamb érté a szót,
 Leszállt a fázó madarászhoz,
 S így szólt hozzá : »Uram, gyere,
 Szállj be e békeséges házhoz«.

A faodúba hogy bement,
 — Túltett az most sok úri házon, —
 Mindjárt így szólt a madarász :
 »Kérlek, csinálj tüzet, mert fázom.«

Tüzet rakott a vadgalamb,
 Pattogtak vígan száraz gallyak,
 De nem nyugodt a lelke még :
 »Elébe vajjon mit tálaljak ?

Másnak van bőven mindene,
 Vehet is ételt pénzen, kincsen, —
 De én olyan szegény vagyok,
 Hogy sokszor még magamnak sincsen !

Szégyenlem — és nem akarom,
 Hogy többet ily gyalázat érjen,
 S akit vendégül fogadok,
 Ételt tőlem hiába kérjen !«

Igy szólt, indult a tűz felé,
Egy darabig járkált körötte,
Aztán beléugrott — s a tűz
A húsát szépen megsütötte.

»Ó jaj« — kiált a madarász —
»Ez mennyországba jut bizonynal,
S pokol mélyére szállok én,
Küzködve örök fájdalommal.

De hogy halálomig az ég
Irgalmasabb legyen irántam :
Vezeklek súlyosan, amért
Az állatokkal rosszul bántam.«

Botot, kalitkát összetör,
A rab galambot elbocsátja —
Szegény, hogy férje halva már,
Kétségbeesve hallja, látja.

Csak ennyit mond : »nem kell nekem.
Most már a szabadság, az élet —
Követlek, uram, tégedet,
A helyem ott, a tűzben, véled.«

A tűz lobog, majd hamvadoz,
A madarász még egyre térden —
S a két galamb az égbe száll,
Egymás mellett, fényes szekérben.

Mikor a király ezt a mesét meghallgatta, a harmadik miniszterhez fordult tanácsért. Az így felelt :

Felség, nem kell megölni a varjut. Az ellenség is segítségünkre lehet, ha összevész egymás között. Egy tolvaj az életét mentette meg valakinek, egy rossz szellem pedig egy pár tehenét.

— Ugyan hogy esett az? — kérdezte Arimardána. A miniszter mesélni kezdett.

Hetedik mese:

A pap, a tolvaj, meg a rossz szellem.

— Élt valahol egy szegény papi ember, aki a mások alamizsnájából tengette az életét. Drona volt a neve. Rongyos ruhában járt, sokat éhezett, szomjazott, haja, körme gondozatlanul nőtt. Ennek a szegény papi embernek adott egyszer valaki egy pár tehenborjut, s addig koldulgatott össze füvet, szénát a számukra, míg föl nem nevelte őket. Mikor aztán hasznukat is láthatta volna már, megtudta egy tolvaj, hogy a papnak két kövér tehene van s el akarta lopni. A mint beesteledett, el is indult a tolvaj a pap háza felé.

Útközben egy szörnyűséges alakkal találkozott. Szájából hegyes, hosszú agyarak lógtak ki, az orra fölfelé állt, egyik szeme magasabban volt, mint a másik, a teste csupa meztelen ín volt; az arca kiaszott; haja, szakála vörös, mint a tűz. Megrémült a tolvaj, remegve kérdezte:

— Ki vagy te? mi vagy te?

— Rossz szellem vagyok, Satiavacsána a nevem. Hát te ki vagy?

Bezzeg nem mert hazudni a tolvaj, így felelt a rossz szellemnek:

— Tolvaj vagyok, egy szegény paphoz megyek, el akarom lopni a teheneit.

— Helyes, — mondta a rossz szellem, — akkor egy úton járunk. Én minden harmadik nap estéjén szoktam enni. Ma este a papot akarom fölfalni.

Azzal együtt folytatták az útjukat és a pap házá-
nak fala mellett meglapulva várták az alkalmas időt.
Mikor a pap elaludt és a rossz szellem fölkerekedett,
hogy végezzen vele, a tolvaj megállította :

— Hohó, barátom, az így nincs rendjén ! Majd ha
én elloptam a teheneket, akkor fölfalhatod a papot,
előbb nem.

— Az ám, — felelt a rossz szellem, — hátha föl-
ébred a lármától, amit te csinálsz és én nem bánhatok
el vele ?

— De hátha te nem tudod megölni — erősködött
a tolvaj, — felébred és elkerget minket ?

Addig veszekedtek az elsőségen, hogy a pap föl-
ébredt s észrevette őket. Akkor a két gonosz árulkodni
kezdett egymásra.

— Ez a rossz szellem meg akar téged ölni, —
szólt a tolvaj.

— Ez pedig el akarja lopni a teheneidet, — kiál-
tott a szellem.

A pap kimondta Isten nevét s a rossz szellem
tüstént elfutott ; a tolvajt pedig bottal kergette el.
Azért mondom hát — fejezte be a meséjét a minisz-
ter, — hogy az ellenség is segítségünkre lehet, ha össze-
vész egymás között. Én azt tanácslom, ne bántsuk a
varjut.

A király most a negyedik minisztert kérdezte meg.
Az így felelt :

— Ne ölesd meg, felség, hasznunkra lehet még.
Akik az egymás titkát meg nem őrzik, elpusztulnak,

mint az a két kígyó, amely a hangyabolyban meg a királyfi testében lakott. Így járnak majd a varjak is.

— Mi történt azokkal a kígyókkal? — kérdezte a király. A miniszter mesélni kezdett.

Nyolcadik mese:

A királyleány meg a testében kígyót hordó királyfi.

— Élt egyszer egy király, Devasakti volt a neve. Volt a királynak egy fia, aki napról-napra sorvadt, gyengült, mert egy kígyó lakott a gyomrában. Szegény királyfi elindult vándorolni, hátha megszabadulhatna valahol a kígyótól. Eljutott egy városba, ahol rendszeren a templomban töltötte az idejét.

Ennek a városnak a királyát Balinak hívták. Két leánya volt a királynak. A nagyobbik mindennap az apja lába elé borult és azt mondta neki: légy győzelmes, felséges királyom! — a kisebbik pedig azt: örülj annak, amit az Isten rendel, felséges királyom! — Egyszer csak megúnta a király a kisebbik leány mondasát, megharagudott rá, s megparancsolta a miniszterének, hogy ezt a gonosz leányt adja akármelyik jöttment embernek feleségül — hadd örüljön ő annak, amit az Isten rendel. A miniszter a templomba vitte a leányt, s mert éppen az idegen királyfit találta ott, neki adta feleségül. Boldog volt a szegény leány, úgy nézett a királyfira, mint valami istenre, s elindult vele vándorolni. Egy pár hűséges cselédje követte a királyleányt vándorlásában.

Egyszer, mikor már messzeföldön jártak, letelepedtek egy tó partján, valami idegen városnak a környékén. A királyleány meg a cselédei bementek a városba,

hogy egy s mást vásároljanak, a királyfi pedig egyedül maradt otthon. Lefeküdt aludni s véletlenül egy hangyabolyra tette a fejét. Amint elaludt, a testében lakó kígyó kidugta a fejét a királyfi száján, hogy egy kis levegőt szippantson. Abban a pillanatban a hangyabolyból is előbujt egy kígyó. A két kígyó dühösen nézegette egymást s a hangyabolyban lakó rákiáltott a másikra :

— Te nyomorult, minek kínozkod ezt a szépséges királyfit ?

— Nyomorult vagy te magad, — felelt a kígyó, — hát te minek őrzöl két arannyal töltött korsót ?

Nagy hangon veszekedtek tovább. Egyszerre csak azt mondja a hangyabolybeli kígyó :

— Te nyomorult, nem tudja talán senki, hogy mustárral kevert rizsből olyan orvosságot lehet főzni, amitől rögtön meghalsz ?

— Hát azt nem tudja minden ember, hogy téged forró vízzel vagy olajjal meg lehet ölni ? — kérdezte dühöngve a király testében lakó kígyó.

Eközben hazajött a királyleány a városból s egy fa mögött állva végighallgatta, hogy árulják el a kígyók az egymás titkait. Rögtön elkészítette az orvosságot is, a forró olajat is, megölte mind a két kígyót, — a királyfi százszor szebb lett mint addig volt, s a hangyabolyban annyi kincset találtak, hogy holtuk napjáig sem tudták elkölteni. Boldogan mentek vissza a királyleány apjához, aki most bezzeg elhitte, hogy örülni kell annak, amit az Isten rendel.

Láttad hát, uram, királyom, — szólt a miniszter — hogy akik az egymás titkát meg nem őrzik, elpusztulnak. Nyugodtan élve hagyhatod hát a varjút.

A király el is határozta, hogy megkegyelmez Stirajívinnek. A szolgák fölemelték a varjú-minisztert,

hogy a baglyok várába vigyék. Útközben így szólt Stirajívin a királyhoz :

— Felséges királyom, mi hasznomat veheted ilyen állapotban? Engedd meg, hogy tűzbe ugorjam. Érted szenvedtem, királyom, azt akarom, hogy meghaljak és mint bagoly támadjak fel újra.

Megszólalt egyik Raktáksa nevű miniszter, akinek nem tetszett hogy Stirajívin életben maradt :

— Hiába ravaszkodol, barátom. Még ha bagoly lennél is, akkor is büszke lennél rá, hogy varjú voltál azelőtt. Nehéz ám a fajtáját elfelejteni valakinek. Azt mondják, hogy az egér megvetette a napistent, az esőistent, a szelet és a hegyet, s visszatért a maga fajtájához.

— Ugyan, hogy esett az? — kérdezte a varjú. Raktáksa mesélni kezdett.

Kilencedik mese :

Az egérből lett leány.

— Élt egyszer egy szent remete a Ganges folyó partján. Mikor ez egy nap a folyóban fürdött, a parton elébe hullott egy kis egér valami ragadozó madárnak a csőréből. Az egér élt még. A remete fügefalevéltre fektette az egeret, ápolta, gyógyította s mert Isten csodatevő hatalommal áldotta meg, leánnyá változtatta. A kis leányt azután becsületesen fölnevelte a feleségével. Mikor aztán a leány tizenkét esztendő lett, az asszony eszébe juttatta a férjének, hogy itt az idő, férjhez kell adni.

A remete elhívta a napistent, hogy hozzáadja a leányt feleségül. A napisten meg is jelent a remete szavára s az megkérdezte a leányt :

— Gyermekem, tetszik-e neked a napisten, aki fényével az egész világot besugározza?

— Apám, — felelt a leány, — nagyon is forró, nem tetszik nekem. Hozz valaki mást, kedvemrevalóbbat.

A remete megkérdezte a napistént:

— Uram, van-e valaki, aki nálad hatalmasabb?

— Az esőisten hatalmasabb nálam, — felelte, — mert ha az élémbe áll a felhőivel, láthatatlan vagyok.

Most elhívta a remete az esőistént s azt mondta a leányának:

— No leányom, ehhez adlak hát feleségül.

— Nekem bizony nem kell, — felelte a leány, — hiszen sötét, mint az éjszaka s még hozzá buta, víz-fejű. Hozz valaki mást, kedvemrevalóbbat.

Megkérdezte a jámbor remete az esőistént is:

— Uram, van-e valaki, aki nálad hatalmasabb?

— A szél hatalmasabb nálam, — volt a válasz, — mert elkergeti a felhőt.

Elhívta a remete a szelet is, megkérdezte a leányt, akar-e hozzámenni?

— Nem én, — szólt a leány, — nagyon állhatatlan. Hozz mást, hatalmasabbat helyette.

— Ki hatalmasabb nálad? — kérdezte a remete a szélről.

— A hegy, — felelte a szél, — mert megakaszt a futásomban.

A remete most a hegyet hívta el, de a leánynak az sem tetszett.

— Ez keménynyakú és megingathatatlan, — mondta a leány, — mit csináljak én ilyen férjjel? Adj máshoz engem!

— Hegyek királya, van-e, aki nálad hatalmasabb? kérdezte a remete.

— Az egér hatalmasabb nálam, — felelte a hegy — mert ki meri vájni az oldalamat.

A remete fogott valahol egy egeret, odavitte a leány elé és azt mondta neki :

— Hát tessék, menj ehhez feleségül.

A lány ugrálni, tapsolni kezdett örömében s azt felelte :

— Hozzámegyek, édesapám ! Kérlek, változtass engem vissza egérré, hadd éljek úgy, amint a természetem kívánja !

A remete vissza is változtatta s az egér boldogan élt tovább. Azért mondom én, — fejezte be a meséjét Raktáksa — hogy nehéz fajtáját elfelejteni valakinek.

De nem hallgatott senki Raktáksa szavára, diadallal vitték be Stirajívin a baglyok várába s a király megparancsolta, hogy olyan lakást adjanak neki, amilyent csak kíván.

Mikor ezt Stirajívin meghallotta, így gondolkozott :

— Ki kell valami módot találnom, hogy megöljem őket ; de hiába találok ki akármit, ha én is benn lakom a várban. Mind énrám fognak figyelni s előbb-utóbb elárulom magam. Jobb lesz, ha künn maradok. Azzal így szólt a baglyok királyához :

— Köszönöm a kegyedet, felséges királyom, de nem illet meg engem ez a nagy tisztesség. Azért, ha megengeded, kinn maradok a bejárás körül.

A király ezt is megengedte és megparancsolta, hogy hússal és minden jóval bőven ellássák Stirajívin, amíg csak föl nem gyógyul egészen. Úgy is lett, a varjú hízott, erősödött napról-napra. Olyan volt már mint egy hordó, hiszen azelőtt sem volt kutyaabaja sem. Csak Raktáksa nézte komoran a gömbölyödését s egyre morgolódott :

— Uram, királyom, bolondul cselekesztek, te is, meg a minisztereid is! Majd azt mondod te is, amit a mesében mondanak: előbb én voltam bolond, aztán a madarász, aztán a király meg a miniszter: igazán, bolondok vagyunk valamennyien!

— Mondd el azt a mesét, — szólta a király. Rak-táksa mesélni kezdett:

Tizedik mese:

Az aranytojó madár.

Volt valahol a világon egy nagy fa, azon a fán fészkelte egy aranytojó madár. Egyszer, mikor a madár otthagyta a fészket, arra ment egy madarász és meglátta benne az arany tojáást.

— No, megöregedtem, de még aranytojó madarat nem láttam életemben, — mondta a madarász. — Azzal hurkot tett a fészek nyílására s a fák mögé bujva várta, hogy visszajöjjön a madár.

Jött is az nemsokára, s a bolond nem vette észre a hurkot, belelépett s a vadász megfogta, hazavitte.

De a vadász sem örült sokáig a zsákmányának. Elkezdett tünődni: hiába van nekem aranytojó madaram, a szomszédaim észreveszik, elmondják a királynak s a király megölet, hogy hozzájusson. Inkább elviszem neki én magam.

El is vitte a bolond. A király megörült az ajándéknak, kalitkába záratta a madarat s megparancsolta, hogy lássák el bőven étellel-itallal. De egyszerre csak megszólalt egyik minisztere:

— Ugyan, királyom, miért tartatsz el ingyen egy madarat, amelyről csak egy rongyos madarász fecsegte,

hogy aranyat tojik? Hát van aranytojó madár a világon? Eresztesd el, az lesz a legokosabb!

Hallgatott a király a miniszter tanácsára, eleresztette a madarat. Az meg boldogan fölszállt a kapu tetejére, lepottyantott egy arany tojáshoz s azt mondta, amihez hasonlót te is mondasz majd, királyom, attól félek.

— Előbb én voltam bolond, aztán a madarász, aztán a király, meg a miniszter: igazán, bolondok vagyunk valamennyien!

De hiába beszélt Raktáksa, a sors könyvében úgy volt megírva, hogy a baglyoknak el kellett pusztulni, s ők csak tartották tovább is Stirajívin mindenféle jóval. Most aztán Raktáksa összegyűjtötte minden kedves atyjafiát és titokban így szólt hozzájuk:

— Nem hallgattak rám ezek a szerencsétlenek, el fognak pusztulni mind egy szálíg. Én megtettem a kötelességemet és most menekülök. Gyertek ti is velem. Jól jár, a ki gondol a jövőre, de jaj annak, aki megfélemledik róla. Megvénültem, de barlangot még nem hallottam beszélni.

— Mit jelent ez? — kérdezték a rokonai. Raktáksa mesélni kezdett:

Tizenegyedik mese:

A beszélő barlang.

— Lakott egyszer valamelyik rengeteg erdőben egy oroszlán. Őlte, pusztította az erdő vadjait, de egyszer megtörtént, hogy napokon keresztül nem tudott egyet sem a körme közé kaparítani. Egy este, mikor már alig látott az éhségtől, betévedt egy barlangba. Azt gondolta magában: bizonyosan betér

ide valami vad éjszakára ; megvárom, nem mozdulok egy tapodtat sem.

Csakugyan volt is lakója a barlangnak, még pedig egy ravasz kis sakál. Amint ez hazafelé tartott, észrevette a barlangba vezető oroszlánnymokat. Gondolkozni kezdett.

— Vajjon itt van-e még az az oroszlán ? Ha benn találok, vége az életemnek. Meg kéne tudni valahogy.

A ravasz sakál elkezdett hát lármázni a barlangszáda előtt.

— Hahó, barlang ! Hahó, barlang ! — Hallgatózott egy kicsit, azután így folytatta : — No, talán nem emlékszel az ígéretedre, hogy mikor hazajövet megszólítalak, felelni fogsz és behívsz engem ? Hát jó, ha ma nem hívsz, más barlangot keresek magamnak !

Hallotta ezt az oroszlán s azt hitte, hogy a barlang igazán hívni szokta a sakált, csak most úgy megijedt tőle, hogy a szava is elállt a rémülettől. Azt gondolta hát, hogy majd beszél ő a barlang helyett, — mert semmiképpen nem akarta elszalasztani a sakált. Meg is szólalt, de a bömböléséből nemcsak a sakál, hanem az erdő minden vadja megtudta, hogy hol van, mert a barlang ezerszeres erővel visszhangoztatta az oroszlán szavát. A sakál elfutott és azt mondta, amit én is mondtam az előbb.

— Jól jár, aki gondol a jövőre, de jaj annak, aki megfeledkezik róla. Megvénültem, de barlangot még nem hallottam beszélni.

Azzal Raktáksa és atyjafiai elszálltak a baglyok várából, sorsukra hagyván a többieket. Azok pedig hamar megbánták a vakságukat. Mert Stirajívin most már, hogy az utolsó okos bagoly is elköltözött a várból, bátran tehetett, amit akart. Fészket kezdett rakni

a bagolyvár nyílásánál, s a bolondok nem vették észre, hogy nőtt, növekedett a fészek napról-napra, hogy tömte meg Stirajívin mind jobban száraz gallyal a fészket is, az odu nyílását is. Aztán egy napon, mikor a baglyok javában aludtak, Stirajívin elszált a varjak táborába, Meghavarna királyhoz.

Volt nagy öröm a varjak között, akik már régen halottnak hitték az öreg Stirajívit! A király nagy tisztességgel fogadta, megkérdezte tőle, hogy menekült meg, hogy élt a baglyok között?

— Nincs most idő a mesélésre, felséges királyom, — felelte gyorsan Stirajívin, — hanem, kérlek, parancsold meg azonnal a katonáidnak, hogy vegyen mindegyik egy égő gallyat a csőrébe s jöjjön velem a baglyok oduja elé. Ott én már elzártam száraz gallyakkal a kijárást s ha azokat meggyújtjuk, odavész az egész nemzetség, a pokolban sem süllhet meg jobban.

Úgy is lett, a gallyakat meggyújtották s az ostoba baglyok egy szálíg bennégtek az oduban. Így lett vége a baglyok és varjak híres háborújának. Stirajívit diadallal vitték haza, elejétől végig elmondattak vele mindent, a mi történt, s az öreg miniszter így végezte be a beszédét:

— Királyom, ebből is láthatod, milyen forgandó a szerencse. Elpusztul a leghatalmasabb király is, a legvitézebb harcos is. Jusson ez eszedbe uralkodásod minden pillanatában s aszerint cselekedjél.

A halhatatlanságra vágyó királyfi.

(Székely mese.)

Volt egyszer egy öreg király s annak egy szép növendék fia. De nem sok öröme volt az öreg királynak egyetlen fiában. Mert a királyfi mindig szomorú volt, mint a háromnapos esős idő, s hiába a sok vadászat, dárídó, heje-huja s mindenféle komédia: élő ember még nem látta nevetni a királyfit. Búsult az öreg király, hogy ne búsult volna. Mi lesz az ő rengeteg nagy országából, ha erre az örökké szomorkodó fiura marad? Kérdezte, faggatta egyre:

— Mi bajod van, édes fiam? Beszéld el apádnak. De a fiú csak vállát vonogatta s nem felelt.

Aztán elküldötte, hadd lásson országot, világot, de még szomorúbban tért haza. Egyszer mégis kibököntette, hogy mi nyomja a szívét. Azt mondotta: fél a haláltól s addig meg nem nyugszik, míg föl nem találja a halhatatlanság országát.

— Ó lelkem gyermekem, — mondá a vén király — hol jár a te eszed. Nincs olyan ország kerek e világon. Mindenütt születnek s meghalnak az emberek.

— Már mindegy, én addig megyek, míg meg nem tudom: van-e, nincs-e! Ha nincs: nincs! Isten neki, hadd halok meg én is.

Csináltatott három pár vasbocskort, egyet mindjárt fel is húzott, kettőt a tarisznyájába tett, görbe kardját oldalára kötötte, aztán elbúcsuzott szépen az édes apjától. Sírt a vén király, sírt keservesen. Fél lába már a koporsóban, bizony nem látja ő többet ez életben egyetlen fiát. Sírt a fiú is, de ment.

Ment, mendegélt, hegyeken, völgyeken által, s egyszerre csak egy olyan magas hegy aljába ért, hogy annak a teteje éppen az égig ért. Gondolta a királyfi: talán ezen a hegyen túl van a halhatatlanság országa. Mi lehet egyéb ezen túl: vagy a világ vége, vagy a halhatatlanság országa. Megkötötte jól a bocskorát s nekiindult a hegynek. Hét nap s hét éjjel örökösen ment, de a hegynek még közepéig sem ért. Leült egy fa alá, ott elaludt. Azt álmodta, hogy egy ősz öreg ember jött hozzá s ez azt mondta neki: Jól tudom, miben jársz, te királyúrfi. Csak menj fel ennek a hegynek a tetejébe, ha célt akarsz érni. Messze, messze van még onnét is, ahová te vágyódsz, de még elég fiatal vagy, s oda érhetsz. Hej, ha én nem ilyen öregem kezdettem volna, talán én is elérek odáig. Az Úr Isten áldjon meg.

Ezzel az ősz öreg ember eltűnt, s a királyúrfi felébredt. Ahogy felnyitotta a szemét, mindjárt az álma jutott eszébe. Gondolkozott rajta sokáig, aztán nagyot fohászkodott, felkötötte a bocskorát s tovább indult. Mikor még hét nap s hét éjjel folyton-folyvást ment, megpillantotta a hegy tetejét, s úgy tetszett neki, hogy azon valami emberféle mozog. Ment közelebb, közelebb. Először akkora volt, amit mozogni látott, mint az öklöm, aztán mind nőtt, nőtt, s hát egy nagy óriás lett belőle. A kezében akkora ásó volt, mint egy ház födele, aztán egy kosár mellette, akkora, mint egy templom. Az óriás ásta, ásta a hegy tetejét s a földet hányta a kosárba.

Eleinte megijedt a királyúrfi, hogy majd még őt is belehányja a kosárba, de mégis felé közeledett, s nagyot köszönt:

— Adjon Isten jó napot, bátyámuram.

— Adjon Isten, te emberizink, — fogadta az óriás, — hát te hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

Felelt a királyúrfi:

— Én, bizony, vén óriás bátyámuram, a halhatatlanság országát keresem, mert soha sem szeretnék meghalni.

— Hiszen akkor éppen jó helyen jársz: ha itt maradsz s velem dolgozol, elélhetsz éppen ezer esztendeig. Mert én arra vagyok átkozva, hogy addig meg ne haljak, míg ezt a hegyet el nem hordom, s ez eltart kerek ezer esztendeig.

— Hej! — sóhajtott a királyfi, — mi nekem ezer esztendő, mikor én élni akarok, míg a világ s még két nap!

— Hagyd, öcsém, — mondá az óriás — elég az életből ezer esztendő is.

De így, s de úgy, okoskodott, bölcselkedett a királyúrfi, ő neki az nem elegendő.

— Jól van, — szólt az óriás — látom, hogy veled nem lehet okosan beszélni, csak menj, te bolondos fiú, úgy is tudom, hogy hiába mégy. Hanem azért, nesze, adok neked egy rézpatkót: ha akár földön, akár levegőben hirtelen akarsz valahova eljutni, csak tedd rá a vasbocskorodra s ott leszel mindjárt, ahol lenni akarsz.

Megköszönte a királyfi az ajándékot, elbúcsuzott az óriástól, s ment tovább. Ahogy a hegy aljába ért, gondolta: Minek koptassa bocskorát? Felkötötte a rézpatkót, s egyszerre csak — su—urr! fölsurrant a levegőbe, föl, föl a magasba, a csillagoknál is följebb,

s addig repült, addig repült, mígnem olyan ország fölé ért, ahol még a fűszál is fekete volt.

— Istenem, atyám, — gondolá a királyfi, — nagy

gyász lehet odalent, abban az országban, hogy ott még a fűszál is gyászfekete. Már csak megnézem, hogy mi történhetik ott?

Azzal mind alább-alább ereszkedett s egy nagy fekete várnak éppen az udvarán toppant le. Véges-végig, keresztül-kasul fekete posztókkal volt az udvar bevonva, még az arany kerítés is, a várnak a fala is, a föld színétől a vár tornyáig. Megy a vár falához, föl-libbenti a posztó szélét s látja, hogy a vár csupa gyémánt és aranykőből van rakva. No, gondolja, itt nem lakhatik más ember a királynál. Egy életem, egy halálom, bemegyek, hadd látom, ki van odabent. Bemegy, s mindjárt egy nagy-nagy terembe lép.

Ennek a teremnek a földje telidestele volt tűzdelve varrótűvel, de úgy, hogy többet már nem lehetett volna leszúrni. Csak a közepén volt egy kis üresség, ott pedig egy szépséges szép leány ült, s fekete gyászruhát varrott. Megáll a királyfi, szemét, száját eltájtja, mert sokat járt-kelt már a világban, de ilyen csudát még nem látott. Köszön nagy hebegve :

— Adjon Isten jó napot, te szépséges szép leányzó !

— Adjon Isten neked is, te királyúrfi, mert látom az arcodról, hogy az vagy. No, én meg királykisasszony vagyok, de nincs benne köszönet. Megvert az Isten, megfogott az átok ! Kékország királya feleségül akart venni, s én, hogy még jobban megszeressen, harmatból akartam ruhát csináltatni. Ahány leány volt az apám országában, mind ebben halt meg, egy sem tudta megcsinálni a harmatruhát. Mikor az utolsó leányt is elhoztam, ez megátkozott, hogy addig éljek, míg ezt a tenger sok tűt, amit itt látsz, mind el nem koptatom. Az átok meg fogott s nekem most élnem kell kétezer esztendeig.

Azt mondá a királyúrfi :

— Mi az a kétezer esztendő ! Látod, te szépséges királykisasszony, én olyan országot keresek, ahol az emberek örökké élnek.

— Ó, te boldogtalan, — mondá a leány — olyan ország nincs a világon. Jobb, ha itt maradsz, nálam, itt élélhetsz kétezer esztendeig.

De hiába beszélt a leány, a királyúrfi nem fogott a beszéd.

— Hát jól van, ha csakugyan menni akarsz, nesze, adok egy gyűrűt, húzd fel az újjadra, s ha valamit akarsz, csak fordítsd meg, mindjárt teljesedik a kívánságod.

A királyúrfi szépen megköszönte az ajándékot, jó munkálódást kívánt a leánynak, s tovább ment. Már két pár bocskor elszakadt, a harmadikat kellett felkötnie. Addig ment, addig ment, amíg a harmadik pár bocskor is úgy el nem kopott, hogy már alig tudott benne járni. Akkor eszébe jutott a rézpatkó: minek kínlódjék, amikor repülhet is? Felkötötte a patkót s addig repült, míg nem egy nagy folyóhoz ért. Ennek a folyónak a közepe felett egy rettentő nagy palota csüngött a levegőben.

— Ejnye, — gondolta — ide berepülök, hadd lám, mi van odabent.

De hiába erőlködött, valami erős szél kerekedett, s mindig visszasodorta, valahányszor nekirepült a várnak. Hiszen megállj, szél, — gondolta a királyfi — majd túl járok én a te eszeden. Fordított egyet a gyűrűjén s azt gondolta, hogy szeretne egy arany hídát a folyó partjától a palota kapujáig. Mindjárt megvolt az akarata. Jó erősen belefogódzott a híd karfájába s addig el sem eresztette, míg a palota kapuján be nem lépett. De még csak itt következett a hadd-el-hadd. Három sárkány, három oroszlán állott elébe. Ha egyet lép tovább, szörnyű halált hal.

— Kard, ki hüvelyből! — gondolá a királyúrfi s csavarintott egyet a gyűrűjén. Egyszeribe lett hüvely is, kard is, de a hüvely az oldalán, a kard meg a kezében. Na, most neki ezeknek a cerberusoknak! Vágott jobbra, vágott balra, de amint levágta egy fejét valamelyik sárkánynak, mindjárt más nőtt a helyébe. Már úgy kifáradt a hiábavaló vagdalkozásban, hogy a karja megroggyant s a kardját leeresztette.

— Vissza! Vissza! — kiáltott most valaki, s a sárkányok is, oroszlánok is egyszeribe visszahúzódtak, mint valami szelid bárányok. Fölnéz a királyúrfi, hogy vajjon ki szelidíthette meg ennyire ezeket a cerberusokat, s hát odafönt, a palota ajtajában, hová éppen hétszáz garádics vezetett, egy olyan szép asszony áll, amilyent ő még nem látott világ életében. Tüstént futott fel hozzá, köszönt illedelmesen, s hálálkodott erősen, hogy megmentette az életét.

— Ugyan bizony, — kérdé a szép asszony — hogy kerültél ide, hol rajtam kívül nincs lelkes teremtés?

Elmondá a királyfi, hogy ő ki, s mi jóban jár.

— Na, — mondá az asszony, — éppen jó helyen jársz, mert én a halhatatlanság királynéja vagyok, s aki idejut az én palotámba, örök időn át él. Maradj itt a házamnál, éljed a világot, nem bánom.

Hej, megörült a királyúrfi, de nagyon! Nagy szomorúsága nagy vígságra változott s olyan vígan élt, hogy vígabban már a mennyországban sem élhetett volna.

Na, telt-múlt az idő. Eltelt ezer, kétezer, három-ezer esztendő. S az neki éppen annyi volt, mintha egy, két, három esztendő lett volna. Egyszer aztán mit gondolt, mit nem, azt mondá a halhatatlanság királynéjának:

Vágott jobbra, vágott balra . . .

— Felséges királyném, ha megengeded, egykét-napra hazamegyek az országomba, meglátogatom az édesapámat.

Nagyot nevetett a királyné, hogy csakúgy megcsendült belé a palota.

— Mit beszélsz te? Haza akarsz menni az apádhoz? Tudod-e, hogy hány esztendeje jöttél el hazulról? Éppen háromezer esztendeje. Már csak a porát találod az édesapádnak.

Aj! búra fordult ismét a királyúrfi nagy vídamsága. Mit ér neki az örök élet, ha az apját többé nem láthatja! Ahogy látta a királyné szegény királyúrfi nagy bűjét, bánatját, erősen megsajnálta s bevezette egy sötét szobába. Ott felnyitott egy lappancs-ajtót, az alól kivett egy aranykorsót, s mondta neki:

— Hát nesze, itt ez a korsó, tele van élet-itallal. Akit ebből megfreckelsz, életre támad, akármilyen régen halt meg. Támaszd föl az apádat, aztán búcsuzz el tőle mindjárt, sokáig úgysem maradhatsz az országban, ha élni akarsz.

A királyúrfi felütötte a sarkára a rézpatkót, szépen elbúcsuzott a királynétól, megígérte, hogy ismét visszajő, s azzal uccu neki, vesd el magad, úgy elrepült, mint a gondolat. Még jóformán be sem hunyhatta a szemét, s már ott is volt az apja országában. Hát Uram, Istenem, de megváltozott ez az ország! Alig ismerte meg. A királyi palota sem olyan volt, mint az ő idejében. Meghiszem, háromezer esztendő sok szép idő. Leszállott az udvarba s egyenest ment a sírboltba. Annak az ajtajában ült egy ősz öreg ember, a kezében egy rengeteg nagy könyv. Köszön az öregnek s mondja, hogy miben jár.

— Hej, édes fiam, ebbe a könyvbe be van írva az apád neve is bizonyosan, de hogy hol és merre, a jó Isten tudja.

Egész nap kereste, mígnem aztán megtalálta. Rábökött az ujjával: itt van ni. Éppen háromezer esztendeje halt meg.

— Hát most gyere velem. S vezette a királyúrfi egyik szobából a másikba (volt ott ezer is), míg aztán nagy későre rátaláltak a koporsóra. A királyfi előveszi az aranykorsót s éppen rá akar loccsantani a koporsóra, mikor csak megszólal valaki a háta mögött:

— Ahá! itt vagy!? éppen téged kereslek!

Megfordul a királyfi s hát a Halál áll előtte, kasza volt a kezében.

— Kérdi a királyfi:

— Mit akarsz tőlem?

— Mit-e? Nem elég volt, hogy háromezer esztendeig bujdokoltál előlem? Most még az apádat is fel akarod támasztani? Velem jössz te mostan!

— Nem megyek én! — mondá a királyúrfi.

— De bizony jössz! — kiáltott a Halál s elkezdett dulakodni a királyúrfival.

Valahogy mégis kikerült a Halál kezéből, azzal — hopp! kisurran a sírboltból, a Halál meg utána. Repült a királyúrfi, mint a sebes szélvész, a Halál mindenütt a nyomába, de nem tudta megfogni. Már a halhatatlanság országába ért, éppen be akart lépni a királyné palotájának ajtaján, de csak az egyik lábával léphetett be, a másikat megfogta a Halál. Odaszaladt a halhatatlanság királynéja, ő is megfogta a királyúrfit s húzta befelé. De a Halál nem engedte. Sokáig dula-kodtak, húzták erre is, arra is a királyúrfit, egyszer aztán azt mondta a királyné:

— Hallod-e, te Halál, minek kínozzuk ezt a szegény ifjut, még ketté szakítjuk s neked sem lesz örömed benne, Mondok valamit. Én feldobom őt a csillagokig s ha visszaestében a palotám udvarán kívül esik, legyen a tied ; ha belül, legyen az enyém.

— Jól van, — mondá a Halál — legyen meg a te akaratod.

A királyné most megfogta a királyúrfit, egyet lódított rajta s úgy felrepült, hogy a fejével éppen a csillagokat verte. Innen aztán visszafordult s esett lefelé. Amint szállt, szállt lejjebb, lejjebb, a Halál s a Halhatatlanság egyre kötekedtek, hogy vajjon melyiké lesz a kettő közül.

— Fogadok, hogy kívül esik, — mondta a Halál.

— Adja Isten, hogy belül essék, — fohászkodott a királyné.

S az Isten meghallgatta a kérését. Éppen oda esett elibe. A Halál egyet mordult, aztán sarkon fordult s úgy elkotródott, hogy színét sem látták többet. A királyúrfi pedig azóta boldogan él a Halhatatlanság országában s meg sem hal, míg a világ s még két nap.

A kereskedő és a gonosz szellem.

(Az *Ezeregyéj* meséiből.)

Volt egyszer egy gazdag kereskedő. Rengeteg vagyona volt földben, portékában, tiszta pénzben. Időnként el kellett utaznia hazulról, hogy az üzlete dolgát végezze azokkal, akikkel összeköttetésben volt, egyet s mást megbeszéljen. Egy alkalommal azonban igen messzire kellett utaznia. Elbúcsúzott feleségétől, gyermekeitől, a tarisnyáját jól megtöltötte kétszersülttel, datolyával, aztán felült a lovára s neki-vágott a rengeteg pusztaságnak. Azon a pusztaságon egy élő lélek sem lakott. Nem is történt semmi baja arrafelé való útjában. A dolgát a városban elvégezte, aztán visszafordult. Már tizennégy napja jött visszafelé, s a tizennegyedik napon oly rettenetes nagy meleg lett, hogy nem győzte tovább a lovaglást. Leszállott a lováról s az úttól messzire letelepedett egy fa alá, ott elvette tarisnyáját, elkezdett falatozni. Amint eddegélte a kétszersültet meg a datolyát, a datolyának a héját jobbra-balra hajigálta, nem törődve, hova, merre. Aztán, mikor jóllakott, muzulmán szokás szerint megmosta a kezét, — mert közbe legyen mondva, a fa tövében volt egy forrás is — megmosta arcát, lábát és imádkozott. Alig hogy elvégezte imádságát, egy-

szerre csak ott termett előtte egy rettenetes magas szörnyeteg. Hófehér volt a haja, kard volt a kezében s szörnyű hangon kiáltott rá :

— Állj fel, hogy öljelek meg a kardommal, úgy, amint te megölted az én fiamat !

Hej, megijedt a kereskedő ! Nem tudta, mit gondoljon. Hiszen ő nem ölt meg senkit soha életében. Könnyörögve nézett a szörnyetegre s mondotta neki :

— Óh, jaj nekem ! Hát mi bűnt követtem én el, hogy te meg akarsz engem ölni ?

— Megöllek, — ismételte a szörnyeteg — mert megölted a fiamat !

— Óh, Istenem, — mondotta a kereskedő — hát hogy ölhettem volna én meg a te fiadat, hiszen én nem is ismerem, nem is láttam soha !

— Hát nem te ütötted le, amikor ide jöttél ? ! — kérdezte a szörnyeteg. — Nem te dobtad meg a datolyával ? ! Mindjárt szörnyet halt.

— Igaz, — mondotta a kereskedő — hogy én a datolya héját eldobtam, ezt nem tagadom.

— No, ha nem tagadod, — mondotta a szörnyeteg — újra mondom, hogy megölted a fiamat. Szembe dobtad datolyával s ő attól rögtön szörnyet halt.

— Óh, uram, kegyelmezz életemnek, — könyörgött a kereskedő.

— Nincs kegyelem, nincs irgalom ! Hát nem igazság megölni azt, aki ölt ?

— Megengedem, — mondotta a kereskedő — de mikor én nem öltem meg a te fiadat, s ha megöltem volna is, ártatlan vagyok a dologban ! Könnyörgök neked, bocsáss meg, hagyd meg az életemet.

— Nem, nem, — ordított a szörnyeteg — készülj a halálra !

Azzal karján ragadta a kereskedőt, arccal lenyomta a földre s felemelte a kardját, hogy a fejét levágja. Sírt keservesen a kereskedő, hullatta könnyeit, mint a záporosó, újra elzokogta az ő nagy ártatlanságát, elkeseregte, hogy többé nem látja a feleségét, drága, szép gyermekeit s újra, meg újra könyörgött a szörnyetegnek, ne bántsa, hagyja meg az életét, de hiába, mindhiába : a szörnyeteg nem akart megkegyelmezni.

— Megöllek, hiába könyörögsz, szörnyű halálnak halálával halsz meg, mint az én fiam !

— Hogyan, — zokogott a kereskedő — hát nincs a te lelkedben semmi irgalom ? Hát nem indítanak meg az én könnyeim ? Van lelked megölni egy ártatlan embert ?

Aztán csendesen, keseregve, jajongva mondotta a következő verseket :

— Az emberi életnek mindössze két napja van. Az egyik napon biztosságban él, a másik nap csupa bizonytalanság. Az egyik napja csupa derű, mosolygás, a másik napja felhős, szomorú. Látod a szellőt, hallod a szellőt, amint zúgatja, búgatja vihar-szárnyait ? Imé: csak a legmagasabb fába kap bele. Hány szép és hány csunya fa van a világon, de imé az emberek csak azokra a fákra dobnak követ, amelyeken gyümölcs vagyon. Az égen vannak megszámlálhatatlan csillagok, de közöttük csak a legnagyobbaknak, a Napnak és a Holdnak van fogyatkozása. A szerencse gondtalanná tett tégedet és tévedésbe ejtett, de éjnek éjszakáján hirtelen a legrettenetesebb vihar támad.

A kereskedő még egyszer, hogy ezt a verset elkeseregte magában, könyörögve fordult a szörnyeteghez, de az felemelte a kardját s már-már le akart suhintani rá.

— Várj még egy pillanatot, még csak egy szót, — könyörgött a kereskedő. — Adj nekem haladékot, engedd meg, hogy menjek haza feleségemhez, búcsúzzam el tőle s gyermekeimtől; hogy készítem el végrendeletemet; hogy oszthassam el vagyonomat közöttük, nehogy pörlekedjenek majd halálom után. Adj nekem időt, hogy rendezzem el minden dolgaimat barátaimmal, szomszédaimmal, kereskedőtársaimmal s egy esztendő múlva, esküszöm neked, visszajövök ide, erre a helyre, ez alá a fa alá.

— Nem hiszek neked, — mondotta a szörnyeteg — nem jössz vissza.

— Esküszöm az élő Istenre, hogy visszajövök, engedj haza.

— Hát egy esztendő kell neked? — kérdezte a szörnyeteg.

— Egy esztendő, csak egy esztendő!

— Jó, — mondotta a szörnyeteg — tehát visszaösz? Mehetsz!

A szörnyeteg eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A kereskedő meg felkelt a földről, reszketve, támo-lyogva, felült a lovára s szép csendesén hazament, de egész úton szakadott a könny a szeméből, gyötörte a szörnyű bánat, hogy még csak egy esztendeig tart az ő élete s akkor meg kell halnia ártatlanul, szörnyű halálnak a halálával. Mikor hazaért s a felesége, a gyermekei elébe szaladtak nagy örömmel, ő sírva borult a nyakukba, hangos sírásától zengett a ház, az udvar. Rettentő ijedséggel néztek rá mind:

— Mi történt veled, édes, jó uram? Mi történt veled, édes, jó apám?

— Óh jaj, ne is kérdezzétek, — felelt a kereskedő — még csak egy esztendeig tart az én életem.

Elképedve néztek rá s várták a magyarázatot. A kereskedő elbeszélte mindent a legaprajára, hogy mi történt vele. Hej, lett szörnyű szomorúság a házban! Szörnyű sírás-rívás, jajgatás. Összezsúdlódtak a szomszédok és lett nagy szomorúság mindenütt, mert a kereskedőt igen szerették, de hiába, mit tehettek? Nem segíthettek rajta, s szegény kereskedő készült a halálra. Elkészítette végrendeletét; elosztotta vagyonát; rabszolgáinak, rabszolganőinek visszaadta szabadságát; rengeteg alamizsnát osztott ki a szegények között. Aztán egyszerre csak közeledett az esztendő vége. Készülnie kellett, indulnia kellett a halálos útra.

Mind el akarták kísérni, de a kereskedő nem engedte. Elbúcsúzott feleségétől, gyermekeitől, szomszédaitól, jó barátaitól keserves könnyhullatás között, aztán felült a lovára, Istennek ajánlott mindenkit s elindult. Ment, mendegélt, addig ment, mendegélt, amíg arra a végtelen pusztaságra ért, azon a végtelen pusztaságon éppen az alá a fa alá, ahol találkozott a szörnyeteggel. A lovát megkötötte a fához, aztán letelepedett a fa alá, a forrás mellé, és nézett szomorúan maga elé a földre. Amint itt üldögélt s hullatta a könnyét, egyszerre csak ott áll előtte egy öreg ember. De ennek az öreg embernek más volt a képe, mosolygott az arca, a szeme s barátságosan üdvözölte. Ezzel az öreg emberrel volt egy szép szarvas is; a szarvasnak a nyakán egy szalag, annál fogva vezette az öreg ember a szarvast.

— Testvér, mi bajod, miért vagy olyan szomorú? — kérdezte az öreg ember a kereskedőt — s hogy vetődtél te ide, ahol emberek nem szoktak járni? Tudod-e, hogy ez a gonosz szellemeknek a tanyája?

A kereskedő elmondotta nagy búsán, hogy bizony nem jó kedvéből jött ide. Ez meg ez történt vele. Visszajött ide meghalni. Az öreg ember szörnyen elcsudálkozott :

— Na, még ilyen dolgot sem hallottam világon való életemben ! És te megtartottad esküdet ? Na, itt maradok, tanuja akarok lenni annak, ami itt történik.

Az öreg ember leült a kereskedő mellé, aztán el kezdett beszélgetni. Beszéltek erről, beszéltek arról, s egyszerre csak ott terem közöttük egy másik öreg ember, ki két fekete kutyát vezetett pórázon. Üdvözölte őket, azok fogadták, aztán letelepedett ő is közéjük. Megkérdezte, hogy mi jóban járnak. Az első öreg ember elmondotta a kereskedőnek a dolgát, hogy szegény feje hogy járt, mint járt, miért jött ide. Ahogy ezt meghallotta a fekete kutyás ember, mondta :

— Na, erre én is itt maradok. Akarom látni, mi történik itt.

Alig ült le a második öreg ember, jött egy harmadik. Az egy öszvért vezetett. Köszönt barátságosan, emezek fogadták, aztán szóból szó kerekedett, ő is letelepedett közéjük, s mikor meghallotta, hogy miért vannak itt, miért várnak, ő is mondta :

— De már ezt megvárom. Akarom látni, mi történik itt.

Hiszen nem kellett sokáig várniok, egyszerre csak rettenetes vastag köd kerekedett, gomolygott, terjengett feléjük, aztán támadott szörnyű forgósél, forgott, keringett ez a végtelen pusztaságon, mind közelebb, közelebb hozzájuk, majd hirtelen szertefoszlott a forgósél, eltűnt, elenyészett s közéjük toppant a szörnyeteg, a gonosz szellem, s anélkül hogy üdvözölte volna őket, kirántotta kardját hüvelyéből, felemelte jó ma-

gasra s nem törődve a többi öreggel, ráordított a kereskedőre :

— Állj fel, hogy öljelek meg, amint te megölted az én fiamat !

Rettentő félelem szállotta meg az öreg embereket, reszkettek mind valamennyien, mint a nyárfalevél. Nem tudták, mit mondjanak, mit tegyenek. De aztán mégis magukhoz tértek s megszólalt az első öreg ember, aki a szarvassal jött ide. A szörnnyetegnek a lábához vetette magát s mondá a következőket :

— Óh, szellemeknek királya, könyörgök hozzád alázatosan, szüntesd a te haragodat s hallgasd meg türelemmel az én beszédemet. Nézz erre a szarvasra és engedd meg, hogy beszéljem el ennek a történetét : csudálatos egy története van ennek. Hallgasd meg s ha tetszik majd neked a történet, ha érdekesnek találod, engedd el e szegény ember büntetésének harmadát.

A gonosz szellem egy kevés ideig gondolkozott, tűnődött, aztán mondta :

— Jól van, hát beszélj. Ha érdekes lesz a történet, elengedem a büntetésnek egy harmadát.

Az első öreg és a szarvas története.

— Hát halljátok a történetét, — mondotta az öreg ember — hallgassátok meg figyelemmel.

Ez a szarvas, akit itt láttok, az én feleségem. Még csak tizenkét esztendő volt, amikor feleségem lett, mondhatom tehát, hogy nemcsak férje, de apja is voltam. Teljes harminc esztendeig éltünk együtt, anélkül hogy Isten gyermekkel áldott volna meg, de én azért nem haragudtam rá, jól bántam vele ; minden kívánságát, minden kedvét betöltöttem. De ne csu-

dáljátok, bizony szerettem volna mégis, ha Isten gyermekkel áldana meg, s hogy utód nélkül ne maradjak, vettem egy rabszolganőt. Annak a rabszolganőnek született egy fia, egy gyönyörű szép fiú, akiben, amint nőtt, növekedett, mind nagyobb, nagyobb örömem tellett. De a feleségem nem nézhette sem az anyát, sem a gyermekét. Eltitkolta ugyan sokáig a haragot, a gyűlöletet, de én sejtettem, de én láttam, hogy rossz szemmel nézi őket. Aztán egyszer ki is tört a haragja, a gyűlölete, szörnyen kitört. Egyszer, mikor már a fiam tíz esztendő volt, hosszú útra kellett mennem. Mikor útra keltem, megkértem a feleségemet, hogy bánják jól a gyermekkel, az anyjával is, viselje gondját a fiamnak. Megmondottam, hogy egy esztendeig távol maradok a háztól, legyen gondja a gazdaságra, a házra, mindenre. Ám, amíg én távol voltam, az alatt mi történt? Megtanulta a bűbájosságot az én feleségem, ezt az ördögi mesterséget, elvitte a fiamat valami félenvaló helyre, ottan borjuvá változtatta, aztán odaadta az én bérlőmnnek, hogy csak tartsa jól, hízlalja meg. Azt hazudta a bérlőnek, hogy a nyáron vette a borjut.

De ez nem volt elég. A fiunak az anyját meg tehénne változtatta, azt is odaadta a bérlőnek. Meghagyta neki, hogy csak tartsa jól, hízlalja meg. Mikor én hazatértem esztendő múlva, keresem a fiamat, keresem az anyját, nincsenek sehol.

— Hol a fiam, hol az anyja? — kérdeztem a feleségemet.

— A rabszolganőd meghalt, — mondotta az aszszony — a fiadat pedig már két hónapja nem láttam. Azt se tudom, hogy hova lett.

Nagyon megszomorodtam a rabszolganő halálán, megszomorodtam fiam miatt is, de mégis reményked-

•Állj fel, hogy öljelek meg!•

tem, hátha valahol megtalálom. De telt, mult az idő, hét hét után, hónap hónap után, már nyolc hónap mult el, hogy kerestem szüntelen mindenfelé, nem találtam a fiamat sehol. Hírét sem hallottam.

Aközben elkövetkezett a nagy Bajrák ünnepe. Üzentem a bérlőmnek, hogy hozza be a tanyáról a legkövérebb tehenet, azt akarom áldozni a nagy ünnepen. A bérlő bejött, bevezetett egy tehenet az udvaromra. Ez a tehén a fiu anyja volt, de én azt nem sejtettem. Egy oszlophoz kötöttem a tehenet, aztán felemeltem a bárdot, hogy levágjam, de haj, oly keservesen, oly szomorúan bőgött, olyan bánatosan nézett rám! És láttam, amint a könny kicsordul a szeméből. Megzavarodtam, a bárdot leeresztettem, nem voltam képes levágni a tehenet. Szóltam a bérlőnek, vezesse vissza a tehenet s hozzon másikat helyette. Haj, mit csinált a feleségem, mikor ezt látta!

— Miféle dolog ez, mit csinálsz? Mit akarsz? Miért nem áldozod fel ezt a tehenet? Hiszen ez a leg szebb, a legkövérebb minden tehened között!

Nem tudtam, hogy mit mondjak, mit tegyek. Addig beszélt a feleségem, hogy így, meg úgy, végre is engedtem neki: levágtam a tehenet, aztán lehúztam a bőrét, s íme akkor láttam, hogy a tehén, amely kívülről oly nagyon kövérnek látszott, sovány volt, szörnyű sovány. Csak csontja és bőre volt, semmi egyéb.

— Eredj, — mondtam a bérlőnek — neked adom a bőrét, húsát, csontját, mindenét, vigyed magaddal. Hozzál helyette egy kövér borjút.

Ment a bérlő s csakhamar vissza is tért, vezetett magával egy szép, kövér borjút, megkötötte az udvaron egy oszlophoz, én pedig vettem a bárdot s éppen felemeltem, le akartam rá sujtani, de hallgassatok

ide, oly keservesen bögött szegény, olyan bánatosan nézett rám, aztán hozzám dörgölődött szép, kicsi fejével, nyalt, csókolt. Nem voltam képes megölni.

— Vidd vissza, — kiáltottam a bérlőnek — ezt a borjút én nem ölöm meg.

Ahogy ezt hallotta a feleségem, kiszaladott a házból, kiabált szörnyen :

— Miféle dolog ez? Hiszen ez a legszebb, legkövérebb borjad valamennyi borjú között. Mit akarsz?

— Feleség, — mondtam én — hagyjad, én nem ölöm meg ezt a borjút. Nézd, milyen szomorú szegény. Hogy nyalja, nyalogatja az én kezemet. Nézd, úgy foly a könny a szeméből, mint a záporosó.

— Óh, te gyáva! — gúnyolódott velem az asszony — miféle férfi vagy?!

De hiába beszélt most az asszony, nem öltem meg a borjút. Parancsoltam a bérlőnek, hogy vezesse vissza az istállóba; hozzon egy más borjút. Hozott is. Azt aztán leöltem a Bajrám-ünnepre. Másnap bejött hozzám a bérlő. Kiintett a házból, hogy menjek ki az udvarra, mert ő valamit akar nekem mondani titokban.

— Mit akarsz? — kérdeztem.

— Óh, uram, különös dolgot mondok én neked. Azt hiszem, hálás leszel majd érte. Van nekem egy leányom, aki érti a bűbájosságot. Tegnap, mikor visszavezettem a borjút, amelyet meg akartál ölni, a leányom, ahogy meglátta, elmosolyodott, nevetett, aztán a másik pillanatban hangosan kezdett sírni. Csak úgy hullott a könnye. Kérdeztem tőle: — Mi dolog ez, leányom? Előbb neveltél, mosolyogtál, most meg sírsz. Mi történt veled?

— Apám, — mondotta a leányom — ez a borjú, amelyet visszahoztál, a mi urunknak a fia. Nevettem a nagy örömtől, amikor megláttam, hogy él, hogy nem

ölték meg és sírtam, mikor arra gondoltam, hogy szegénynek az édes anyját megölték. Mert az a tehén, amelyet megöltek, ennek a fiúnak az édes anyja. — Aztán azt is elmondotta a leányom, hogy a fiút is, az anyját is a te feleséged varázsolta meg.

Elgondolhatjátok, — mondta az öreg ember — mit éreztem én, amikor ezt a szörnyű dolgot hallottam! Egy pillanatig sem volt otthon maradásom. Szaladva szaladtam a tanyára, hogy beszéljek a bérlőm leányával. Ott volt az istállóban, símogatta, cirókálta-morókálta a borjút. Amikor beléptem, rám nézett a borjú, hullott a könnye, én meg aztán átkaroltam mind a két kezemmel. Óh, szegény, hogy szeretett volna ő is átkarolni, de ő nem tudott egyebet, csak dűnnyögött, dűnnyögött. Aztán nyalta-falta a kezemet, az orcámat, ott, ahol érte.

— Hallod-e, leány, — mondtam a bérlő leányának — vissza tudnád-e változtatni az én fiamat az ő igazi alakjába?

— Hogyne tudnám, — mondotta ő.

— Óh, ha ezt megtennéd, minden vagyonomat neked adnám.

Mondotta a leány nevetve:

— Te a mi gazdánk vagy és én jól tudom, hogy mivel tartozunk neked. Nem kívánom én ezért a te vagyonomat, de megmondom előre, hogy fiadnak csak két feltétel alatt adom vissza a régi alakját. Az első az, hogy feleségül vesz engem; a második pedig az, hogy engeded megbüntetnem azt az asszonyt, aki ezt a fiút borjúvá változtatta.

Mondottam én:

— Az első feltételedre az a válaszem: a szívem szerint beszéltél, édes leányom. Ha visszavarázsolod

fiamat régi alakjába, legyetek egymásé, éljetez boldogan. A másik feltételedre pedig az a válaszom, hogy

az az asszony, aki képes volt erre a gonoszságra, minden rosszat megérdemel: tégy vele, amit akarsz. Változtasd át akármivé, csak az életét ne vedd el.

A leány erre kihozott a házból egy dézsát, azt megtöltötte vízzel, föléje hajolt, egynéhány szót mormogott belé, amelyeket én nem értettem, aztán a borjúnak fordult s mondá neki :

— Óh, borjú, ha a világ Mindenható ura úgy teremtetett téged abban az alakban, amelyben most vagy, akkor maradj meg ebben az alakodban ; de hogyha ember vagy, változzál vissza emberré a Mindenható teremtetőnek az engedelmével !

Ezt mondván, a vízzel megfecskenedezte a borjút s íme abban a pillanatban visszanyerte régi alakját ! Óh, ha láttátok volna az én örömömet, ahogy én öleltem, ahogy én csókoltam az én édes, szép fiamat, s ahogy ő ölelt, ahogy ő csókolt engem, sírván keservesen örömeiben, bánatában ! Óh, ha ezt láttátok volna, óh, ha ezt hallottátok volna ! Mikor aztán kisírtuk magunkat, mondtam a fiamnak :

— Fiam, nézd meg ezt a leányt, ennek köszönheted, hogy visszanyerted régi alakodat. Én neki megígértem, hogy te őt feleségül veszed. Szíved szerint beszéltem ?

Mondotta a fiam :

— Szívem szerint, édes apám !

Mindjárt megtartottuk a lakodalmat. Akkor aztán a fiamnak a felesége ismét megtöltötte vízzel a dézsát, föléje hajolt, mormogott valamit, mindenféle szavakat, amiket én nem értettem s ímé : mikor hazaértem, egy szarvastehen szaladgált az udvaromon. Az én feleségem volt az. Ez, amint ti látjátok, ez a szarvas. Telt, mult az idő, egyszer aztán a fiam hosszabb útra ment, hosszú ideig nem kaptam róla semmi hírt. Nyugtalankodtam erősen s elindultam, hogy felkeresem őt, de ezt a szarvast nem akartam elhagyni magamtól, vele

indultam hát el a fiamnak a keresésére. Így kerültem ide, így hallottam meg ennek a szegény kereskedőnek a történetét. Ezért mondtam el ezt a történetet. Nemde, ritka és csudálatos történet ez?

— Valóban ritka és csudálatos történet, — mondotta a gonosz szellem. — Elengedem a kereskedő büntetésének egyharmadát.

Amikor az első öreg ember bevégezte a beszédét, s a gonosz szellem elengedte a büntetés harmadát, eléállott a másik öreg ember, aki két fekete kutyával jött s mondotta a gonosz szellemnek:

— Szellemek királya, én ennél a történetnél, amit itten hallottál, sokkal érdekesebbet, sokkal csudálatosabbat tudok. Engedd meg, hogy beszéljem el, s ha csakugyan érdekesebbnek s csudálatosabbnak találod, engedd el e szegény ember büntetésének még egyharmadát. Elengeded-e?

Mondotta a gonosz szellem:

— Beszélj, hadd halljam a történetet, s ha csakugyan érdekesebb, ha csakugyan csudálatosabb lesz, elengedem a büntetésnek a másik harmadát is.

Erre az öreg ember elkezdte az ő történetét.

A második öreg ember és a fekete kutyák története.

— Szellemek hatalmas fejedelme, nézd meg ezt a két kutyát, ezek az én testvéreim. Az apám a halálos ágyán ezer-ezer zekhinót hagyott mind a hármunkra. Ezzel a pénzzel üzletbe fogtunk, boltot nyitottunk. Telt, mult az idő. Egyszer a nagyobbik bátyám azt határozta, hogy elutazik idegen országba s ott kezd valami üzletet. El is adta minden vagyonát; annak

az árán portékát vásárolt s ment a portékával idegen országba. Teljes egy esztendeig volt távol. Egy esztendő múlva, mikor éppen a boltomban ültem, beállít hozzám egy rongyos ember s alamizsnát kér tőlem. Ránéztem, nem ismertem meg, pedig az én testvérem volt.

— Hát te nem ismeresz meg engem? — kérdezte a testvérem.

— Óh, édes bátyám, — szaladtam feléje s megöleltem, megcsókoltam — hát te hogy kerültél ilyen nyomorúságos állapotba?

Elmondotta, hogy bejárt országot-világot, kereskedett ezzel is, azzal is, de nem volt szerencséje, minden vagyonát elveszítette. Egyszeribe vittem a lakásomba, fürdővizet melegítettem neki, megfürdetttem, legszebb ruháimat adtam rá. Aztán általnéztem az üzleti könyveimet, s mikor láttam, hogy egy esztendő alatt az én vagyonom megkettőződött, mondtam neki:

— Nézd, bátyám, kétezer zekhinóm van; legyen tiéd az egyik ezer, kezdj vele valamit!

Nagyon megörült a pénznek, köszönte, hálálkodott, boltot nyitott s éltünk békességben, nagy szeretetben tovább. Telt, mult az idő, s egyszerre csak a másik testvéremnek jutott eszébe, hogy ő is eladja a vagyonát, szerencsét próbál a nagy világban. Eleget beszéltem, hogy így, meg úgy, ne tegye, nézze, milyen szerencsétlenül járt a bátyánk is: mind hiába való volt a beszédem. Éppen akkor indult egy karaván, hozzásegődött és elment. Egy esztendő múlva éppen úgy került haza, mint a legidősebb bátyám. Felöltöztettem őt is s adtam neki is ezer zekhinót, mert míg ő odajárt, megint megkettőződött az én vagyonom. Ismét boltot nyitott ez is és éltünk tovább mind a hárman

békességben, boldogságban. Hanem ahogy telt, mult az idő, az én testvéreimnek csak nem volt otthon maradásuk. Mindegyre mondták nekem :

— Induljunk el hárman világgá, próbáljunk együtt szerencsét.

— Nem, nem megyek — mondtam én folyton. — Ti már, úgy látszik, elfelejtettétek, hogy milyen szerencsétlenül jártatok. Nem akarok én arra a sorsra jutni, amire ti egyszer jutottatok.

De nem volt tőlük nyugtom. Mindennap újra, meg újra előhozták a dolgot, folyton a nyakamon voltak. Végre is, mit volt, mit nem tennem, engedtem nekik, összeszámoltam a vagyonomat: volt éppen hat ezer zekhinóm, ezt két részre osztottam. Egy-egy ezret adtam nekik, egyet magamhoz vettem, három ezret pedig elástam a házamnak egyik sarkába, hogy, ha szerencsétlenül járnánk, mikor visszajövünk, legyen valami pénzünk, amiből ismét üzletet kezdhessünk. Összevásároltunk mindenféle portékát, béreltünk egy hajót s kedvező széllel elindultunk. Vagy két hónapig mentünk a tengeren, aztán szerencsésen megérkeztünk egy kikötőbe. Ott kiraktuk a portékánkat, én az enyémet eladtam jó áron, minden egy zekhinóra nyertem tizet. Aztán ismét portékát vásároltunk, olyant, ami nincs a mi országunkban, hogy vigyük oda és adjuk el ott. Mikor éppen hajóra akartunk szállni, egyszerre csak odajön hozzánk egy cselédformán öltözött asszony, megragadta a kezemet, megcsókolta és sírva, zokogva kért engem, hogy vegyem feleségül s vigyem magammal. Megütődtem ezen a kérésen, nem tudtam, mit csináljak, mit gondoljak, de az asszony addig beszélt, annyit beszélt s olyan szívrehatóan könyörgött, hogy végre is azt mondtam :

— Jól van, légy az enyém, gyere velem.

Vettem neki tisztességes ruhát, s még mielőtt hajóra ültünk, megkötöttem vele a házassági szerződést, úgy indultunk útnak. Amint jöttünk a hajón, napról-napra több jó tulajdonságot láttam az én feleségemen s valósággal megszerettem, hanem a testvéreim, akik nem csináltak olyan jó üzletet mint én, irigyek voltak, bosszusak voltak, összesúgtak-búgtak, s hallgassatok csak ide: elhatározták, hogy éjjel feleségemmel együtt, mikor elalszunk, beledobnak a tengerbe. Hanem az én feleségem tündér volt: ő mindjárt tudta, hogy a testvéreim mit határoztak, min török fejüket. Nem szólt nekem semmit sem: hagyta, hogy dobjanak bele a tengerbe, ám sem ő nem fulladt a tengerbe, sem én nem fulladtam. Szépen kiszállott a tengerből, mikor a testvéreim beledobtak, megfogott engem a karomnál fogva, elröpült velem egy szigetre. Éppen akkor jött fel a nap, mikor a szigeten letett a feleségem. Mondta nekem:

— Látod, kedves uram, ha feleségül vettél engem, meg is háláltam a te jószágodat. Tudd meg, hogy én tündér vagyok, s amikor téged a tengerparton megláttalak, már akkor erős hajlandóságot éreztem téirántad. Próbára akartalak tenni, hogy milyen a szived, azért öltöttem rongyos ruhába. Te nagylelkű voltál irántam és nagy volt az én örömöm, hogy majd bizonyosságot tehetek az én jószágomról. Hát ime, megmentettem az életedet. Ám a testvéreidre szörnyen haragszom és addig meg nem nyugszom, míg keményen meg nem büntetem őket.

Én álmélkodással hallgattam a tündér beszédét, hálálkodva köszöntem meg nagy jószágát, aztán mondtam neki:

— Elhiszem, hogy haragszol az én testvéreimre, de nézd, ők mégis az én testvéreim, bocsáss meg nekik: nem akarom az ő pusztulásukat. — Elmondottam a feleségemnek, hogy mit tettem értük és én még sem kívánom, — mondottam újra — hogy megbüntesse őket.

— Nem, nem, — mondotta az asszony — bosszút kell állanom rajtuk. Elsülyesztem a hajójukat. Kérve kértem a feleségemet, az Isten nevére kértem:

— Ne tedd azt, mérsékelj a haragodat. Gondold meg, hogy azok az én testvéreim. Hogy a rosszat jóval kevéssé viszonzni.

Szavaimmal csak ugyan el is csendesítettem a tündért. Aztán megragadta a karomat, felröppent velem a levegőbe, röpült, röpült velem hegyeken, völgyeken, pusztaságokon, tengereken át s egyszerre csak letett a házam födelén, s ahogy letett, abban a pillanatban eltűnt nyomtalan. Leszállottam a ház födeléről, kinyitottam az ajtókat, kiástam a 3 ezer zekhinót, aztán ismét boltot nyitottam. Jöttek újra a vevők; jöttek a szomszédok, jöttek a jó barátok s örvendeztek igaz szívvvel az én hazaérkezésemén. De még egy napot sem voltam otthon, egyszer, amint a boltból felmentem a lakásomra, ott találtam ezt a két fekete kutyát, akik alázatosan, farkcsóválva jöttek eléem. Nem tudtam, hogy mit tegyek. Hogy került ide ez a két kutya? Nagyon csodálkoztam, de abban a pillanatban betoppant a házba a tündér s mondá nekem:

— Uram, ne csudálkozzál ezen a két kutyán! Ezek a te testvéreid!

Szörnyű haragra gerjedtem, amint ezt meghallottam. Kérdeztem:

— Hogy voltál képes erre?

— Nem én tettem, — felelt a tündér — hanem egyik testvérem. Őt bíztam meg, hogy büntesse a te testvéreidet. A hajójukat elsüllyesztette, odavesztek a te áruid is, oda az ő portékájuk is, de ne szomorkodj emiatt, majd én ezt visszapótolom neked. A testvéreid megérdemelték ezt a büntetést s ne búsulj, mert nem egész életükre változtatta őket a testvérem kutyává, csak tíz esztendőre. Hűtlenségükért megérdemelnek ennyi büntetést.

Ezt mondván a tündér, ismét eltűnt a házból.

Most éppen tíz esztendeje, — folytatta tovább az öreg ember — hogy útban vagyok, keresem a tündért. Így találkoztam ezzel a két öreg emberrel s ezzel a kereskedővel. Így hallottam meg, óh szellemek királya, ennek a szegény kereskedőnek a szomorú esetét. Ennyi az én történetem. Elég érdekes-e arra, hogy elengedd e szerencsétlen ember büntetésének másik harmadát?

— Elég érdekes, — mondotta a gonosz szellem. — Legyen: elengedem a másik harmadát is.

Amint a második öreg befejezte az ő történetét, a harmadik öreg vette át a szót:

— Óh, szellemek hatalmas fejedelme, — mondotta az öreg ember — ha már meghallgattál két történetet s azért elengedted e szegény ember büntetésének a két-harmadát, hallgasd meg az én történetemet is. Ez a két elsőnél is sokkal érdekesebb. Igérd meg, hogyha érdekesebbnek találod, elengedd a büntetés harmadik harmadát is.

— Beszélj, — mondotta a gonosz szellem — hadd halljam a történetet!

A harmadik öreg és az öszvér története.

— Ez az öszvér — mondotta a harmadik öreg ember — az én feleségem volt. Egyszer elutaztam hazulról s teljes egy esztendeig maradtam távol. Mikor hazaérkeztem, a feleségemet egy fekete rabszolga karjai között találtam. Amint az asszony megpillantott engem, hirtelen egy pohár vízzel szembeöntött engem, aztán néhány szót mormogott. Valami effélét mondott: — Változzál kutyává. — Abban a pillanatban kutyává változtam s engem a rossz asszony kikergetett a saját házamból. Szomorúan kullogtam végig az utcán, aztán egyszer csak megállottam egy mészárszék előtt. Ott nekem a mészáros csontot dobott. Megettem s ott maradtam a mészárszék mellett, nyaltam-faltam a kezét a mészárosnak, hízelkedtem neki s annyira megtetszettem, hogy este felé, mikor a mészárszéket bezárták, hazavitt magával. Amint beléptünk a házba, a mészáros leánya csak rám nézett s azonnal elfátyolozta arcát. Azt mondta az apjának:

— Hogyan vezethetsz, apám, a mi házunkba idegen férfit?

— Hol van a férfi? — kérdezte az édes apja csudálkozva.

— Ez a kutya az, — mondotta a leány — a felesége változtatta azzá, de majd én megszabadítom a varázslat alól.

Mikor az apja ezt hallotta, azt mondotta leányának:

— Istennek tetsző dolgot cselekedel, édes leányom, tedd is meg. Látod, most gyógyultál meg nagy betegségedből: hálából változtasd vissza ezt a kutyát igazi alakjára.

Erre felállott a leány, vett egy pohár vizet, föléje hajolt, néhány szót mormogott bele, aztán a vízzel megfecskengette arcomat, s közben ezt mondotta:

— A mindenható Isten kegyelmével változzék vissza ez a kutya igazi alakjára.

És én abban a pillanatban visszaváltoztam, újra ember lettem. Hálálkodva csókoltam kezét ennek a leánynak s mondtam neki:

— Istenre kérek, óh leány, varázsold meg a feleségemet, büntesd meg a gonoszságáért.

Akkor a leány egy pohár vizet adott nekem s azt mondotta:

— Eredj haza, s amikor hallod, hogy alszik a feleséged, ezzel a vízzel öntsd meg az arcát s közben kívánj akármit. Amivé át akarod változtatni, azzá lesz.

Hazavittem a pohár vizet s éppen akkor értem a házamba, mikor a feleségem aludott. Odaléptem az ágyához, az arcát befecskengettem s mondtam:

— Változzék ez a gonosz asszony öszvérré.

Ahogy ezt a szót kimondottam, abban a pillanatban öszvérré változott.

Most az öreg ember egyenesen az öszvérnél fordult s kérdezte:

— Igazat beszélek? — Mire az öszvér bólintott a fejével: igent intett az öregnek. Nagy volt mindnyájuknak csodálkozása, mikor látták, hogy az öszvér meghajította a fejét. Nem volt abban semmi kétség, hogy csakugyan ember volt.

— Ez az én történetem, — fejezte be beszédjét az öreg ember. — Érdekesebb volt-e a két elsőnél?

Mondotta a gonosz szellem:

— Valóban érdekesebb volt a te történeted a két elsőnél s én meg is tartom a szavamat: elengedem a

büntetés harmadik harmadát is. Hallod, — fordult a kereskedőhöz — adj hálát ezeknek az embereknek, mert bizony mondom, hogy nekik köszönheted a te életedet.

Ezt mondván a gonosz szellem, eltűnt a szemük elől, mintha a föld nyelte volna el. Hej, hogy hálálkodott a kereskedő! Alig birt nagy örömeivel. Örültek az öreg emberek is, aztán egy kicsit még együtt maradtak, elbeszélgettek, akkor felkerekedtek mind a négyen, A három öreg ember ment egyfelé, a kereskedő másfelé: ment egyenesen haza a családjához. Hazaérkezett szerencsésen. Életben találta feleségét, gyermekeit s élt azután sokáig boldogságban, békességben.

A három citrom.

(Török mese.)

Réges-régen élt Törökországban egy hatalmas szultán, s volt annak egy deli szép fia. Büszke volt ám a szultán a fiára, mert messze földön híre ment szépségének, bátorságának, jószívűségének. Ahány leány megfordult az udvarnál, mind szívesen lett volna a felesége, illegették-billegették előtte eleget magukat, de a királyfinak egy sem kellett közülök.

Telt, mult az idő, az öreg szultán már megsokallotta a dolgot, s egyszer csak így szólott a fiához :

— No, édes fiam, most már igazán elérkezett az ideje, hogy megházasodjál, én öreg vagyok, beteg vagyok, s szeretném még az unokáimat látni. Annyi gyönyörűséges leány van itt az udvarban, hogy én a te helyedben már régen választottam volna közülök egyet feleségül !

— Nem tudok én ezek közül egyet sem választani, édes apám, — mondotta az ifju herceg. — Talán ha sokat-sokat járnék-kelnék a világban, akkor megtalálnám azt a leányt, akit szeretni tudnék. Annak a leánynak, aki az én feleségem lesz, olyan tisztának kell lennie, mint a harmatos reggel, fehérnek, mint a hó és tökéletesnek, mint egy angyal !

— Igazad van, fiam! — mondotta az öreg szultán. — Menj s keress magadnak ilyen feleséget.

Hát elindult a királyfi, hogy feleséget keressen magának. A hó úgy hullott, mikor elindult, hogy alig haladhatott előre, a szél süvített s korbácsolta a tenger hullámain. De a királyfi bátran belészállott a parton veszteglő hajóba, s amint a hajó fedelére lépett, láthatatlan kezek eloldották a kötelet, s a hajó elindult.

Három éjjel és három nap úszott csendesen a hajó a tengeren, a kormányos helyén egy árnyék állott, amely hangtalanul irányította a hajót előre. Negyedik nap egy kis sziget tűnt a királyfi szeme elé, a hajó ott kikötött, s hát mit látnak szemei? Kedvenc paripája ott legelt a puha pázsitos réten, fel van nyergelve, kantározva, úgy, mintha most szállott volna le róla. Kiugrott hamar a hajóból, rápatant a paripa hátára, s fordult vissza a tenger felé, hogy ugyan mit csinál majd a hajó, amíg ő barangol? Hát a hajónak se híre, se hamva, úgy eltűnt a tenger színéről, mintha maga a tenger nyelte volna el.

Ment a királyfi előre, de olyan nagy hideg volt mindenfelé, hogy alig bírta tartani a kantárszárat. Körülötte mindenütt nagy némaság volt, embert nem lehetett sehol sem látni. Mikor jóideig lépegetett a térdig érő hóban, egyszerre csak domb tetején kis házikót pillantott meg. Odasietett s jó erősen megkocogtatta az ajtót. Nemsokára csoszogást hallott, s egy pillanat múlva hófehérhajú öreg anyóka dugta ki fejét az ajtó nyílásán.

— Hát te hol jársz itt, ahol a madár se jár? — kérdezte az anyóka.

— Feleséget keresek, öreg anyám. Nem ismered-e azt a királykisasszonyt, aki a legszebb a világon, s aki épp olyan jó is, mint amilyen szép?

Az öreg anyóka félig behúzta az ajtót a királyfi előtt s aztán barátságtalanul válaszolta:

— Itt ugyan hiába keresel feleséget. Én Tél anyó vagyok s ez az én királyságom, nincs nekem arra időm, hogy a szerelemre gondoljak. De menj csak itt egy nesen előre, akkor megtalálod testvéremet, az Őszt, az talán tud segíteni rajtad.

A herceg megköszönte az útbaigazítást s elindult arrafelé, amerre az öreg asszony mutatta. Alig ment egy jó darabon, hát a hó olvadt el a lába alól, a hideg szél engedett, a fák ágait sárga levelek borították, s csakúgy roskadoztak a finomabbnál finomabb gyümölcsök terhe alatt. A gabona aransárga tengere hullámozott mindenfelé, amerre csak nézett, s még fel sem ocsudott csodálkozásából, egyszerre egy kis barna házikó előtt toporzékolt a lova.

Hamar bekopogott az ajtón, s alig hangzott el a kopogás, egy szép, barnahajú, piros arcú, kékényszemű asszony nyitotta ki az ajtót és nyájasan mosolyogva megkérdezte a herceget:

— Mit keresel itt, te legény?

— Feleséget keresek, — felelte a herceg.

— Ó, de sajnálom, hogy nem segíthetek rajtad, — felelte kedvesen az asszony — de annyi dolgom van a sok gyümölcs leszedésével s elrakásával, hogy nincs időm szerelemre és házasságra gondolni, de menj el csak a húgomhoz, a Nyárhoz, az ugyancsak ábrándozó asszony, az talán segíthet rajtad valamit!

A herceg megköszönte a tanácsot s pihenés nélkül folytatta tovább az útját.

Amint haladt előre, mind melegebben, melegebben sütött a nap, az izzadság csak úgy csurgott róla, pedig az ujjasát is kigombolta. A gabona félig éretten hajladozott előtte, a fű frissen, zölden bizsergett a lova lába alatt. Sokáig ment a perzselő melegben, mikor egyszerre csak meglát egy kis sárga házikót. Odasietett, s kopogtatására fiatal barnahajú asszony nyitott ajtót, aki a herceg kérdésére ezt válaszolta:

— Igen sajnálom, tenger sok dolgom van, nem segíthetek rajtad, de siess testvéremhez, a Tavaszhoz, az bizonyosan segíteni fog rajtad!

Ment, mendegélt ismét a herceg, amíg csak egy kis zöld házacskához nem ért. Halvány lila lugas állott a ház előtt, a kertben pedig gyönyörű, illatosnál-illatosabb jácintok, liliomok, ibolyák, nárciszok nyíltak. Mikor megkopogtatta az ajtót a herceg, göndörhajú, halvány ibolyakék szemű leányka nyitotta ki az ajtót. Kíváncsian fordult a herceg felé:

— Hol jársz, mi jóban jársz itt, te szép legény?

— Ó, szép Tavasz, — szólt a herceg — engem a nővéreid utasítottak hozzád, mert olyan feleséget keresek, aki tiszta legyen mint a harmatos reggel, fehér, mint a hó és tökéletes, mint egy angyal.

— Igen sokat kívánsz, — mosolygott a Tavasz — de megpróbálom, hátha megtehetem, amit kérsz. De gyere, előbb pihend ki magad, egyél valamit, mert ugyancsak elfáradhattál.

Bevezette a herceget egy hosszú terembe, amely tele volt gyönyörű virágokkal. Mikor jól lakott, s pihent is, a Tavasz kisietett a szobából, nemsokára visszatért: egy üvegtál volt a kezében. Az üvegtálban pedig volt egymás mellett három citrom, egy ezüst kés és egy aranykehely. Mondta a leányka a hercegnek:

— Nagy gonddal őrizd ezt a három dolgot, herceg, mert bűvös erejük van ám ezeknek! Ha hazaérsz az apád kertjébe, ülj le egy forrás mellé, ott vedd elő az aranykelyhet, merítsd tele, aztán vágd fel az első citromot az ezüst késsel. Gyönyörű királykisasszony fog kiszállani belőle, annak add oda rögtön a vizet, mert ha váratod, abban a szempillantásban eltűnik a szemed elől, de úgy eltűnik, hogy soha többet meg nem látod!

— Ne félj, nem leszek olyan ostoba, hogy elengedjem, de ha mégis eltűnne, hát akkor nem lenne feleségem? — kérdezte a herceg.

— Akkor a második citromot is fel kell vágnod, s azzal is ugyanúgy kell elbánnod, — mondotta a Tavasz. — S ha mind a kettőt elszalasztod, már csak az utolsó citromban lehet reménységed, s ha arra sem vigyázol, sohasem lesz olyan feleséged, amilyent kívántál.

A herceg meg akarta köszönni a Tavasz jószágát, de az csak nyájasan intett neki s eltűnt a szobából. No, de a herceg sem töltötte tovább az időt, nagysebesen felugrott a paripájára s vágatott hazafelé. Hamar átkelt a Nyár, Ősz és Tél birodalmán, s amint a tengerhez ért, már várt reá a hajó. A szél gyorsan röpítette őket hazafelé, s egy-kettőre elébük tünt a szultán palotája. Amint odaértek a parthoz, a herceg türelmetlenül kapott fel ismét lovára, s egy szemhunyorítás alatt ott voltak a rengeteg nagy kertben, egy kristálytisza forrás mellett. Ott mindjárt megtöltötte a kelyhet friss vízzel a herceg, s elővette a citromot, meg az ezüstkést. Hát amint beléhasított, egy gyönyörű szép leány termett előtte, aki félénken így szólt hozzá:

— Szomjas vagyok, adj innom az aranykehelyből!

De a hercegnek úgy elállott a szava is a nagy csodálkozástól, hogy elfelejtette oda adni a vizet. No, ha elfeledte, el is tűnt a gyönyörű leány a szeme elől, mintha sohasem is lett volna ott.

Hej, búsult most a herceg, de megfogadta, hogy másodszor jobban fog vigyázni, s felhasította a második citromot is. Mikor meglátta a leányt, nagy csodálkozásában így kiáltott fel:

— Te oly tiszta vagy, mint a reggel, s oly fehér, mint a hó! — de a vizet bizony nem nyújtotta a szép leány felé. Az is eltűnt nagy búsán a herceg szeme elől.

Reszkető kézzel nyitotta fel a harmadik citromot is, de mikor megpillantotta a szépséges szép leányt, hirtelen lehúnyta a szemét, nehogy ezen is rajta feledje a szemét, s úgy nyújtotta oda a serleget a leánynak. Az csak az ajkához emelte, megnedvesítette s aztán mosolyogva köszönte meg a hercegnek.

Nem volt nyári reggel, amely oly tiszta lett volna, hó nem lehetett fehérebb, s az angyal nem tökéletesebb ennél a leánynál! A herceg boldogan fogta meg hófehér kezét s maga mellé ültette egy virágos padra.

— Akarsz-e az én feleségem lenni, te gyönyörű leány? — kérdezte halkán a herceg.

— Igen, — felelte a szép leány.

Amint felocsudott álmélkodásából a herceg, a királyleány ruhájára esett a tekintete. Egyszerű szövetből volt, a színe se volt szép, nem illett semmiképpen sem reá. A herceg szerette volna rögtön teljes pompában látni a szép leányt, mondta hát neki:

— Nem illik tehozzád, édes szép menyasszonyom, ez a rongyos ruha. Beszaladok az apám palotájába,

s hozok neked selyemruhát, csillogó láncot a nyakadra, az illet meg téged.

A leány nem sokat bánta a fényes ruhát, meg csillogó ékszert, de mert látta, hogy a herceg abban szeretné látni, hát beleegyezett, hogy ott marad egyedül a forrás mellett. De mielőtt elment volna a herceg, felsegítette a leányt egy fa ágára, az meg szépen letelepedett rá, mint egy kis fészekbe, s úgy várta a herceget. Őt senki sem láthatta a falevelektől, de ő látta a forrásban az arcát, amely úgy megmutatta a szépségét, akárcsak egy tükör.

Alig ment el a herceg, egy csúnya néger asszony lépett a forráshoz, s beléhajolt, hogy megmerítse a korsaját. Majd elájult örömében, amikor egy gyönyörű fiú arc pillantott rá vissza a vízből!

— Oh, milyen gyönyörű lettem! — mormogta magában boldogan. — De bizony nem is vagyok én most már arra való, hogy mást szolgáljak! Többet nem lát engem ez a kút, nem hordok én vizet senkinek!

Ezzel eldobta korsaját, s mint a páva úgy illegette-billegette magát, amíg a gazdája házához nem ért.

— Miért jöttél üres kézzel, Debora? — kérdezte az asszonya szigorúan.

— Azért, mert megláttam gyönyörű arcomat a forrás vizében, és most már nem fogok többet rabszolgamódra dolgozni! — felelte büszkén Debora.

— Hisz csúnyább vagy, mint voltál, takarodj rögtön vízért, te csúfság! — kiabált rá nagy mérgesen az asszonya.

Debora hamar vett egy új korsót és sietve ment vissza a forráshoz, hátha rosszul látott. Amint bele-nézett, ismét a hercegnő gyönyörű arcát tükrözte vissza a víz, s boldogan kiáltott fel:

»Óh, milyen gyönyörű lettem !«

— Igaz volt! Igaz volt! Szebb vagyok még az álomnál is, most már csak egy herceghez megyek feleségül, s fényes palotában fogok élni!

Ismét eldobta a korsaját, s büszkén tért vissza asszonyához, aki nagy mérgében már csak nevetni tudott a szolgáló bolondságán. Mikor jól kinevette magát, így szólt Deborához:

— Te nem is tudod elképzelni, milyen rút vagy, Debora, s most ilyen bolondságokkal tömöd meg a fejedet. Takarodj vízért, s ha még egyszer a szépséggel jössz vissza, majd meglátod, hogy rosszul jársz!

Ismét visszament az asszony a forráshoz, s a hercegnő mosolygó arca most is ott imbolygott a vizen.

— Csak azt tudnám, valóság ez, vagy álom? — kérdezte hangosan magától. — A leány meghallotta a hangos beszédet, megmozdult a fán, s egy levelet lesúrolt az ágról a vízbe. A csúf asszony csodálkozva pillantott fel a fára, hogy vajjon mi mozog ott. Hát ott van az ő gyönyörű, mosolygó arca, hófehér nyaka a fán, egy idegen leányon! Hej, megmérgeződött, hogy így elbolondította magát, de azért mit gondolt, mit nem magában, nyájasan, mosolyogva szólította meg a leányt:

— Jó reggelt, szép lányocskám. Ki tett fel téged erre a fára?

— Én a vőlegényemre várok, aki selyemruhát, szép nyakláncot hoz nekem az apja palotájából, — mondotta mosolyogva a leány.

— Nagyon összekuszálta aranyhajadat a szél, gyere le, majd én megfésülöm, nehogy így találjon a herceg, amikor idejő.

— Milyen szíves vagy hozzám. Bizony jó lesz, ha megfésülsz, — mondta a királyleány s nyújtotta

le a kezét a vénasszonynak. Az le is húzta hamar, s egy hosszú tüvel abban a szempillantásban agyonszúrta. És alig hanyatlott le a szép fehér leány a földre, hófehér galambbá változott s panaszos bűgással, burkolással szállt el a gonosz asszony feje fölött.

A csúf vénasszony hamar felkapaszkodott a szép leány helyére, s ott várta a gonosz lélek, hogy jöjjön érte a királyfi. Bezzeg nem kellett sokáig várakoznia, jött a királyfi a selyemruhával, ragyogó ékszerrel. Hát édes Istenem, mikor felveti a szemét a fára, mit lát? Csúf ráncos néger asszony ül az ő szép menyasszonya helyén!

— Hol van az én édes, szép menyasszonyom? — kérdezte haragosan a vénasszonytól. — Hiszen ő tiszta volt, mint a harmatos reggel, s fehér, mint a hó! Mit csináltál vele, te vén boszorkány?

— Ó, édes hercegem, — felelte somolyogva a csúf banya — amíg te ruháért jártál, idejött egy varázsló, s így elvarázsolt engem. De végy csak feleségül, három nap múlva olyan leszek, amilyen voltam, de ha elhagysz, örökre ilyen világcsúfja maradok.

A herceg erősen elszomorodott, de nem akarta megszegni a szavát, hát felöltöztette a vénasszonyt a gyönyörű ruhába, s beültette a kocsiba, úgy indultak hazafelé. A királyfi előre lovagolt s elmondta nagy szomorúan az apjának, hogy mi történt, de bizony az se tudott más tanácsot adni, mint hogy most már csak tartsák meg az esküvőt, akármin legyen is a dolog. Mialatt beszélgettek egymással, a kocsi is megérkezett, a vénasszony kiszállott belőle, felment nagy begyesen a palotába, s ott rendre összejárta a szobákat, nézdelődött, parancsolgatott okkal, ok nélkül a cselédeknek.

Jártában-keltében betévedt a konyhába is, s megparancsolta a szakácsnak, hogy bőviben legyen pecsenye s minden jó a lakodalmán. Hát amint éppen ott parancsolgat nagy hangosan, meglát az ablakpárkányon egy gyönyörű hófehér galambot!

— Fogjátok meg ezt a madarat, s főzzétek meg ebédre! — kiáltotta a vén banya a cselédeknek.

Futottak is, ahogy tudtak, megfogták s a szakács egy pillantatra elvágta a nyakát. De három csepp vér odacseppent a nyakáról az ablak alá, s ím, halljatok csudát! — másnap szép zöld citromfa hajtott ki belőle! Másodnap levélbe is borult, harmadnap három citrom csüngött már rajta. Épp aznap járt a királyfi arrafelé, meglátja a fát s rajta a három szép citromot, s mi jutott, mi nem eszébe, szépen leszakasztotta, bevitte a szobájába. Elővette az aranykelyhet, megtöltötte vízzel, s felvágta az első az ezüst késsel. Hát ebből is kiugrik egy szép leány, s nyujtja a kezét a víz után, de a királyfi nem adta oda, hanem így szólt:

— Szép vagy, szép vagy, de az én menyasszonyom szebb volt nálad! A második citromot is felvágta, nyujtotta a kezét a második leány is a víz után, de ennek sem adta oda, el is tűnt nemsokára a szeme elől. De mikor a harmadik citrom lakója megjelent, bezzeg odanyujtotta a vizet, aztán karjába szorította a gyönyörű leányt.

Hej, volt nagy öröme az öreg szultánnak is, mikor a fia elébe vezette az igazi menyasszonyt, de annál nagyobb haragra gerjedt a gonosz vénasszony ellen. Rögtön maga elé hívatta, s azt kérdezte tőle:

— Milyen büntetést érdemel az, aki el akarja pusztítani a herceg jövődöbeli feleségét?

— Mindenesetre borzasztó büntetést érdemel, — mondotta az asszony — tetesse be felséged a sütőkemencébe s csapják be utána az ajtót.

— Magadra mondtad ki az ítéletet, vén boszorkány! — kiáltotta nagy haraggal a szultán, s elhurcoltatta a vénasszonyt. De a jólelkű királykisasszony addig könyörgött a gonosz asszony életéért, amíg csak meg nem kegyelmezett neki: ez volt az egyetlen ajándék, amit az öreg szultántól az esküvőjére kért. Mikor az ifju herceg meghallotta a menyasszonya kérését, boldogan mondotta néki:

— Láttam, hogy oly tiszta vagy, mint a harmatos reggel, s oly fehér, mint a hó, most tudom, hogy oly tökéletes is vagy, mint az angyalok.

Teltek, múltak boldogságban az esztendőök, s az ifju herceget és a feleségét mindenki szerette. A nagy kert közepén gyönyörű citromfa pompázott, s akárhányszor elsétált alatta az ifju pár, hálásan gondoltak a Tavaszra, a kinek boldogságukat köszönhatték.

Dzsúder ben Ómár.

(Ezeregyéből.)

Elt Kairóban egy szegény asszony, annak volt három fia. A fiuk közül kettő haszontalan naplopó volt. Egész nap csavarogtak, semmit sem dolgoztak. De annál szorgalmasabb volt a legkisebb, kinek Dzsúder ben Ómár volt a neve. Ez, szegény feje, jókor reggel kiment a folyóra, halászott estig; de rendszerint csak 2—3 halacskát fogott egész nap. Azt eladta a városban: annak az árán tengődött az egész család.

Egyszer kiment Dzsúder ben Ómár halászni, de alig eresztette be a hálót kétszer-háromszor a vízbe, lefeküdt a folyó partjára. Mondta magában: Minek kínlódjam? Ugyis mindig üresen húzom ki a hálót! Majd este ismét beleeresztem, akkor is megkapom azt a két halacskát! Leheveredett a folyó partján, s amint ott hevert, egyszerre csak odajön egy ember. Öszvéren ült. Üdvözölte Dzsúdert:

— Béke veled!

— Béke veled is! — fogadta Dzsúder.

Az ember leszállott az öszvérről, se szó, se beszéd: kivett a tarisznyájából 100 darab aranyat s odaadta Dzsúdernek:

— Nesze! Legyen a tied!

Dzsúder a pénzt elfogadta.

Akkor ismét belenyult a tarisznyájába, kivett onnét egy selyemkötelet s mondta Dzsúdernek:

— Nesze, fiam, kötözz meg vele! Aztán végy a válladra, vigy bele a folyóba; oda, ahol a legmélyebb; ott aztán dobj bele engem. Ha a víz fehér szint mutat, mikor beledobtál, akkor visszajövök s boldog ember léssz te. Ha azonban vörös szint mutat, akkor ne várj reám: nem jövök vissza többet!

Dzsúder összekötözte a selyemkötéllal az embert, vállára vette, bevitte a vízbe, s ahol a legmélyebb volt, ott bedobta. A hab összezapott az ember feje felett s abban a pillanatban vörös színűvé változott. Egy óra hosszat várt reá Dzsúder, hátha mégis visszajön, de bizony nem jött vissza. Mit tehetett? — szépen kiment a partra, s gondolta magában: Miféle csuda ember lehet ez, hogy úgy bánik magával, mint ellenség az ellenséggel?

Abban a pillanatban ért oda egy zsidó. Mondja Dzsúdernek:

— Add nekem ezt az öszvért!

— Jól van, legyen a tiéd!

A zsidó ekkor ránézett Dzsúderre s azt mondta neki:

— A kapzsiság és a gyilkosság romlásba viszi az embert! Ennél többet nem mondott s azzal otthagytá Dzsúdert. Dzsúder pedig a pénzen összevásárolt minden jót s vitte haza nagy örömmel az anyjának:

— Na, anyám, most van mit együnk; nem kell éhezniünk.

— Fiam, fiam! Hol kaptad te azt a sok pénzt?

— Egyet se kérdezz, édesanyám, csak egyék, igyék!

— Jó, — mondotta az asszony, — de adjunk belőle testvéreidnek is. Eredj, hívd haza őket!

A fiuk valahol kávéházban voltak, Dzsúder utánuk ment s őket is jól megvendégelte.

Másnap reggel Dzsúder ismét kiment halászni. Leheveredett a folyó partjára s hát amint hevert, jön megint egy ember. Az is összvénen jött. Üdvözölte:

— Béke veled!

— Béke veled is! — fogadta Dzsúder.

Kérdezte az ember:

— Fiam! Nem járt itt tegnap egy ember öszvéren?

— Nem, itt nem járt. — felelte Dzsúder.

— Nem kért téged, hogy megköttözzed?

— Nem. Engem nem kért.

— Nem vetted a hátadra és nem dobtad bele a vízbe?

— Nem. Én nem, — mondotta Dzsúder.

— Hallod-e! Mondd meg nekem a való igazságot! Ne tagadd el a dolgot. Majd úgy veszed hasznát!

— Hát igen, — mondotta Dzsúder, — csakugyan volt itt egy ember; adott nekem száz aranyat s arra kért, hogy kötözzem össze és dobjam bele a vízbe, ott, ahol a legmélyebb.

— Na látod, — mondotta az ember, — én is erre kérlek téged. Nesze, itt van száz darab arany! Legyen a tied! Végy a hátadra s dobj bele a vízbe épen ott, ahol azt a másik embert bedobtad. Ha a víz színe vörösre változik, tudd meg, hogy akkor meghaltam. De ha fehér színűre változik, örülj, mert bizony mondom neked, hogy gazdag ember lesz belőled.

— Hát legyen úgy, — mondotta Dzsúder. Azzal megköttözte az embert, vállára vette, bevitte a folyóba

s épen ott dobta bele, ahol a másik embert. Abban a pillanatban vörös színűre változott a víz. Dzsúder egy kevés ideig várakozott, de bizony az ember nem jött vissza. Mondta magában: Miféle csudaember lehet ez is? Ugy bánik magával, mint ellenség az ellenséggel. — Aztán kiment a vízből; gondolkozott tovább. — Már mindegy, — mondta magában, — tegnap is kaptam száz aranyat, ma is kaptam száz aranyat: csak így tartson tovább! — Felült az öszvérré, mendegélt hazafelé s amint a város kapujához ér, ismét találkozott a zsidóval. Mondta neki a zsidó:

— Add nekem ezt az öszvért, fiam!

— Szívesen. Legyen a tied, — mondotta Dzsúder.

— Meghalt? — kérdezte a zsidó.

— Meg, — felelt Dzsúder.

— Ilyen az élet! — mondotta a zsidó s többet egy szót sem szólt.

Dzsúder nagy vígan hazament, vásárolt minden jót, ettek-ittak, vígan voltak, aztán másnap reggel ismét kiment a folyó partjára. Bele sem eresztette a hálót a vízbe; lefeküdt a partján s úgy várta a jó szerencsét.

Hát csakugyan jött aznap is egy öreg ember öszvéren. Megállott Dzsúder mellett, üdvözölte:

— Te vagy Dzsúder ben Ómár? — kérdezte az öreg ember.

— Én vagyok.

Akkor leszállott az öreg ember az öszvérről s kérdezte:

— Járt-e itt két ember tegnap s tegnapelőtt?

— Igen, járt, — felelte Dzsúder.

— S meghalt mind a kettő?

— Meg. Mind a kettő meghalt.

Az öreg ember benyult a zsákjába, kivett onnan 500 darab aranyat s átadta Dzsúdernek. Aztán levette a ruháját s kivett a zsákból egy bőrruhát, azt vette magára s mondta Dzsúdernek:

— Ahhoz a ruhához, amit levetettem, hozzá ne nyulj! Add annak az embernek, aki tőled majd az öszvért kéri. Az öszvért is, a ruhát is add neki. Ha azonban élve kerülök ki a vízből, akkor az öszvér is, a ruha is az enyém marad.

— Hát te is meg akarsz halni? — kérdezte Dzsúder. Mi történt veletek, hogy mind így rohantok a pusztulásba?

— Ne kérdezd, — mondotta az öreg ember, — majd ha visszakerülök a vízből, mindent megmondok neked. Ha visszajövök: jó, ha nem jövök: úgys jó. Ahogy az Isten akarja!

Átadta Dzsúdernek a selyemkötelet, Dzsúder összekötözte, vállára vette az öreg embert, bevitte a vízbe s épen azon a helyen, ahol a másik két embert, bedobta az öreget is. Aztán várt egy óra hosszat s hát a vízből fehér hab emelkedett fel, s a fehér hab után felbukkant a vízből az öreg ember is. Mind a két kezében volt egy-egy vörös hal, a szájában pedig egy aranycső. Kijött a víz partjára s mondotta Dzsúdernek:

— Most oldd el a kötelet! — Dzsúder eloldotta a kötelet, az öreg ember pedig a zsákjából kivett egy szelencét, abba beletette a két halat. Akkor aztán mondotta Dzsúdernek:

— Na, Dzsúder, szerencsés egy ember vagy te! Nézd: ebben az aranycsőben varázspor van. Mert tudd meg, hogy én varázsló vagyok, s varázsló az a két ember is, az én testvéreim, akiket te a vízbe dobtál. Messze nyugaton, a föld méhében, rengeteg kincs van,

s mi azt olvastuk a varázsigékben, hogy ezt a kincset csak a te segítségével szerezhethjük meg. Ez a két hal a szelencében két ördögös leány. Övék az a rengeteg kincs. Már egyszer megpróbáltuk varázslással, hogy megszerezzük a kincset ezektől az ördögös leányoktól, de akkor elvették tőlünk az aranycsövet a porral együtt s eltűntek a tengerben. Az egyik testvérem ide jött, hogy megszerezze őket, s itt a vízben lelte halálát. Ugy járt a másik testvérem is. De lásd, én szerencsésen visszakerültem a vízből. Most már velem jöhetsz s velem is maradsz egy esztendeig. Megyünk a kincsekért.

— Jó, jó, — mondotta Dzsúder, — de hát az alatt az esztendő alatt ki visel gondot az én édesanyámra? Ki szerzi meg neki a mindennapit?

— Ne búsulj a te édesanyádért: hagyunk itt neki mindent, ami csak kell. — Azzal belenyúlt a zsákba, kivett onnan egy tarisznyát, azt szépen leterítette a földre s azt mondta Dzsúdernek:

— Kivánj akármit, amit csak a szemed-szájad kíván: azonnal itt lesz, ezen a tarisznyán.

— Hát jó, — mondotta Dzsúder, — kívánom, hogy töltött tyúk, fiatal galamb, s egy szó, mint száz: minden, ami jó, legyen ezen a tarisznyán.

Még jóformán ki se mondta kívánságát, pompás ebéd került a tarisznyára. Leültek melléje, jól megebédeltek. Akkor aztán Dzsúder vette a tarisznyát s hazament az édesanyjához. De az öreg meghagyta: nehogy az anyja szóljon a másik két fiúnak erről a tarisznyáról! Dzsúder hazament s mondta az édesanyjának:

— Édesanyám, én ma elmegyek. Egy esztendeig nem is lát engem.

— Elmégy? Hát mi lesz énvelem? Ki szerzi meg nekem a mindennapit? Hiszen tudod, hogy bátyáid naplopók! Folyton csatangolnak, semmit se dolgoznak.

— Ne búsuljon édesanyám! Ihol: nézze ezt a tarisznyát! Csak kívánni kell akármit, lesz étele-itala elegendő.

— Ugyan, ugyan, — mondotta az öreg asszony, — mit beszélsz, Dzsúder? Meg akarsz csinálni engem, az édesanyádat?

— Hát kívánjon akármit, — mondotta Dzsúder.

— Jó, — mondotta az öreg asszony, — kívánok néhány árpakenyeret s egy tányér főzeléket!

— No, már ennél különb dolgokat kívánok én magának, édesanyám! — S kívánt Dzsúder pompás ételeket, drága italokat, s im, abban a pillanatban megtelt a tarisznya a legpompásabb ételekkel, a legdrágább italokkal.

Lássa, édesanyám, hogy nem hazudtam? Hát csak adjon a testvéreimnek is ételt, italt elegendőt! Ihol hagyok pénzt is magának, 500 darab aranyat. Vegyen magának s a testvéreimnek ruhát. De erről a tarisznyáról ne szóljon senkinek!

Azzal szépen elbúcsuzott az édesanyjától s visszament az öreg emberhez. Amíg odajárt, az öregember szerzett egy másik öszvért; fölültek mind a ketten: elindultak. Reggeltől estig meg sem álltak. Akkor aztán újra leszállottak az öszvérről. Mondta az öreg:

— Pihenjünk egy kicsit, fiam! Mert tudod-e, hogy mekkora utat tettünk meg ma? Epen három hónapi utat.

Letelepedtek a földre, vacsoráztak, aztán lefeküdtek, aludtak reggelig. Másnap reggel ismét fölkerekedtek,

estig meg se álltak. Aznap ismét három hónapi utat tettek meg. Aztán pihentek, harmadnap reggel ismét felkerekedtek, estig meg se álltak. Akkor egy város elé értek. Ott a város szélén eleresztették az öszvéreket, azok el is tűntek, mintha föld nyelte volna el, ők meg szépen besétáltak a városba. Abban a városban volt az öreg embernek egy nagy háza. Oda bementek, ott megvacsoráztak, lefeküdtek, reggelig fel se keltek. Reggel, mikor felkeltek, mondja Dzsúder :

— Most már indulhatnánk tovább, öregapám !

— Nem, fiam, itt maradunk egy hónapot.

Mikor a hónap eltelt, kérdezte Dzsúder :

— Hát megyünk-e, öregapám ?

— Nem, fiam, még itt maradunk egy hónapot.

Eltelt a második hónap, eltelt a harmadik hónap : az öreg ember nem mozdult. Dzsúder nyugtalanzkodott :

— Öregapám ! Menjünk ! Végezzük el a dolgunkat ! Mert én erősen kíváncsi vagyok az édesanyám után. Szeretném látni : mi van vele ?

— Fiam, — mondotta az öreg ember — te egy esztendőre jöttél velem. Addig ne is gondold a visszamenetelre ; majd ha az esztendő letelik, két óra alatt otthon leszel a hazádban.

Egyszer aztán, egy reggel, mondja az öreg :

— Na, Dzsúder, most már itt az ideje : indulhatunk Isten segédelmével !

Felkészülődtek, elindultak ; mentek, mendégéltek ; addig mentek, amíg egy rengeteg nagy hegynek az aljába kerültek. Ottan megállottak ; az öreg ember száraz fát gyűjtött össze, tüzet gyújtott s mindenféle füstölőszereket szórt a tűzbe. Közben szólt Dzsúdernek :

— Te csak ülj le a földre, olyan mereven ülj, mint a kő s egy szót se szólj !

Amíg Dzsúder ült, az öreg ember mindenféle varázslásokat csinált, s hát egyszerre megnyílt a hegynek a töve s a nyíláson kilépett egy keresztény leány. Annak a keresztény leánynak volt a kezében egy arany mérleg. Odalépett az öreg emberhez s mondta neki:

— Add ide, amid van!

Az öreg ember átadott neki néhány csomó füstölőszert, azt a leány mérlegre tette s mondta:

— Helyes a mérték, rendben van a dolog: beléphetesz.

De az öreg nem ment be, Dzsúderhez fordult s azt mondta neki:

— Eredj, fiam, menj be te, én itt maradok kívül. Egy nagyon szűk úton fogsz menni, aztán egy szélesebb nyíláshoz jutsz. A széles nyílás mellett találsz egy házat. Abban a házban van négy szoba. Belépsz az első szobába, ottan találsz a falon egy kardot, a kard alatt egy asztalkát. Majd körülvesznek téged az ördögös lelkek, szólnak hozzád minden szépet, de te meg ne szólalj; mert ha megszólalsz, vége mindkettőnknek. Te csak vedd le a kardot, vidd el az asztalkát s amilyen gyorsan csak tudsz, siess vissza hozzám.

Dzsúder belépett a szűk nyílásba. Ment előbb-előbb, aztán tágasabb helyre ért. S íme: egyszerre előtte állott a ház. Belép az első szobába, s hát a fal mellett áll egy leány. Vasba volt verve, oda volt kötözve a falhoz. Megszólította Dzsúdert:

— Szabadíts meg engem innen!

Dzsúdernek megesett a szíve a leányon, a bilincseket leoldotta róla; de abban a pillanatban mi történt, mi nem: Dzsúder már kívül is volt, ott, ahonnét kiindult. Ott eszméletlenül terült el a földön. Az öreg

ember felvette Dzsúdert a vállára s hazavitte a házába. Ott nagynehezen felloccsolta Dzsúdert s mondotta neki:

— Látod, látod! Nem fogadtad meg a szavamat! Mégis beszéltél!

— Igazad van, — mondotta Dzsúder — mindent úgy csináltam, amint te mondtad; de ezt az egyet elfelejtettem. De hát miféle leány volt az, akit én megszabadítottam? — kérdezte Dzsúder. — Embernek, vagy ördögnek a leánya?

— Ember leánya, — mondotta az öreg — még pedig király leánya. Egy ördög vitte oda s ott sanyargatja éjjel-nappal, három esztendő óta. Azt akarja, hogy a felesége legyen. Úgy van megírva a végzet könyvében, hogy az a leány teáltalad szabaduljon meg, Dzsúder.

— De hát mit tegyek? — kérdezte Dzsúder.

— Azt kell tenned, amit először mondtam: egy szót sem szabad szólnod. Ha még egyszer bemégy: szó nélkül eloldod kezét, lábát s akkor semmi bajod sem lesz. Hanem most már várnod kell egy esztendeig, míg ismét visszamehetsz.

— Ha igazhívó, — felelte Dzsúder — szívesen várok akár tíz esztendeig is.

Eltelt az esztendő s akkor mondta az öreg ember:

— Na, Dzsúder, most visszamegyünk ismét a kincsházához.

Elmentek a hegy tövéhez; ott az öreg ember tüzet gyújtott, füstölőszereket szórt a tűzbe s íme: megnyílt a föld. S mondotta Dzsúdernek:

— Újra mondom neked, Dzsúder: el ne feledd, amit már egyszer mondtam! Ha a leány megszólít, te ne szólj semmit. Csak tedd rá szépen a kezedet a

láncra ; mikor aztán elszabadul onnét a fal mellől a leány, látsz ottan egy szekrényt. Abban a szekrényben van egy tör. Ez a tör végesvégig tele van írva. Az van arra a törre írva, hogy a kincsnek a gazdája te általad fog meghalni. Mert a lelke abba a törbe van számúzve. Ha megfogod a tört, az ördög rimáncolni fog : »Ne bánts engem, Dzsúder !« Vigyázz, nehogy szólj, mert akkor mind a ketten meghalunk.

Ahogy ezt mondotta az öreg : megnyílt a hegy. Kilépett a keresztény leány ; ment egyenesen az öreg emberhez. Mondta neki :

— Hát nem volt elég egyszer ? Nem félsz ? Ha nem, akkor add ide, amid van !

Az öreg ember átadta neki a füstölőszereket. A leány mérlegre tette s mondta :

— Rendben van, a mérték helyes : beléphetsz !

Dzsúder belépett a barlangba, végig ment a szűk nyíláson, aztán elért a házhoz. Belépett az első szobába. Ment egyenesen a kardhoz, azt levette, felkötötte, aztán magához vette a kis asztalkát ; úgy fordult a leányhoz. Nem szólt semmit, szépen rátette a kezét s a leányról a bilincsek abban a pillanatban leoldódtak. Akkor kinyitotta a szekrényt, a szekrényből kivette a tört s ím : abban a pillanatban előtte állott az ördög. Kérte rimáncodva : »Ne bánts, Dzsúder !« De Dzsúder nem hallgatott rá, nem is szólt semmit, csak megforgatta kezében a tört : az egyszeribe lángba borult s annak a lángjától összeégett az ördög. Azzal szépen kijött a kincsházból s ím : most a hegy bezárult utána.

— Jól van, — örvendezett az öreg ember — boldog ember vagy te ! Lesz kincsed annyi, hogy azt se tudod : mit kezdj vele ? Most gyerünk haza !

Azzal szépen hazamentek, a királyleányt beküldötték egy szobába, ahol a többi asszonyok voltak. Ők maguk pedig mindketten felmentek a ház felső részébe, ottan leültek, jól megvacsoráztak, s lefeküdtek. De mielőtt elaludtak volna, Dzsúder megkérdezte az öreg embert:

— Ugyan bizony, mi tulajdonsága van annak a kardnak, s ennek az asztalnak?

— A kardnak az a tulajdonsága, fiam, hogy csak a kezedbe kell vened, megforgatnod, s minden pillanatra egy fej esik le. Az asztalnak pedig az a tulajdonsága, hogy csak kívánnod kell valamit, s kívánságod abban a pillanatban teljesül. Ahhoz az asztalhoz két ördögös király tartozik. Csak kívánnod kell, s mindjárt előtted teremnek. Azt akarod, hogy nagy sereg katona járjon veled s védjen téged? Ez a kívánságod is teljesül. Csak kívánnod kell. Akarod, hogy két óra alatt hazakerülj az édesanyádhoz? Ez a kívánságod is teljesül. Csak akarnod kell.

— Hej, pedig én nagyon kívánkozom haza, az édesanyámhoz! — mondotta Dzsúder. — Nem is kell nekem a kard, csak add nekem az asztalkát! — mondotta az öreg embernek.

— Jól van, — mondotta az öreg ember — én megtartom magamnak a kardot, legyen a tied az asztalka. Ennek több hasznát veszed.

Másnap reggel Dzsúder kezébe vette az asztalkát s szólt:

— Ördögös királyok, jertek ide!

Abban a pillanatban előtte állottak az ördögös királyok s kérdezték:

— Mit parancsolsz?

— Azt parancsolom, hozzatok nekem lovat s nagy sereg katona legyen körülöttem; úgy akarok hazamenni, mint egy igazi fejedelem.

Abban a pillanatban hoztak neki lovat s annyi katona volt körülötte, hogy a szem nem győzte belepni. Akkor Dzsúder felült a lóra, elindultak s az első helyen, ahol megállottak, azt kívánta Dzsúder az ördögös királyoktól, hogy üssenek fel neki egy pompás sátrat ide. Azon a sátron legyen négy aranygolyó. Tiszta színarany legyen a sátnak minden rúdja. Legyen a sátorban ágy, még pedig tiszta elefántcsont. S az elefántcsont-ágyban tiszta selyem ágynemű. Megvolt abban a pillanatban a sátor, benne az elefántcsont-ágy. Dzsúder lefeküdt, elaludt; de amíg aludt is, az ördögös királyok vitték s reggel, mikor fölébredett, egy gyönyörű szép palotát látott maga előtt. Kérdi Dzsúder az ördögös királyokat:

— Miféle palota ez?

— Ez a palota, — felelték az ördögös királyok — negyven varázslónak a palotája, akik azt olvasták a varázsigékben, hogy Dzsúder ben Ómár keze által pusztulnak el. Van ebben a palotában egy leány. Ezt a varázslók rabolták el s itt tartják fogva. Mert tud meg, hogy ezek a varázslók nem amolyan közönséges varázslók. Tűzimádók is ezek.

Mondotta Dzsúder:

— Hát hogyan öljem akkor én meg ezeket? Hisz hatalmasabbak ezek, mint én!

— Ne félj semmit, — mondotta az egyik ördögös király — nesze: itt van egy cédulácska. Ezt a te számodra írtam. Ezt kösd a szemed fölé. Menj a palotához, a kapu megnyílik előtted. A palota udvara márványkövel van kirakva: fehér és fekete márvány-

Benedek Elek: Fehér mesekönyv.

(96—97.)

... odanyújtotta a vizet.

kövel. A fehér után következik fekete, a fekete után fehér. Vigyázz jól, hogy csak fehér köre lépj; feketére ne; mert ha feketére lépsz, abban a pillanatban szörnyet halsz.

Mikor felmegy a palotába, ott az első szobában találsz egy szekrényt, a szekrényben kulcsot. Nyissd ki a szekrényt s ottan találsz egy kardot. Ezt a kardot húzd ki a hüvelyéből, fogd meg jól. Csak meg kell forgatnod a levegőben, mindjárt ott lesz a negyven varázsló s kérnek, rimánkodnak, hogy ne öld meg őket. De te ne szólj semmit, csak forgasd a kardot; az mindjárt lángba borul s az a láng elégeti a negyven varázslót. Mikor aztán a varázslókat megölted, akkor fordulj jobbra: belépsz egy szobába. Az ajtó megnyílik magától. Ottan találsz egy leányt megkötözve.

— Jól van, — mondotta Dzsúder — eleget hallottam.

Azzal elindult, ment egyenest a palotába. Ott mindjárt megtalálta a szekrényt, kinyitotta, kivette belőle a kardot, s abban a pillanatban megjelentek a varázslók.

— Ó Dzsúder ben Ómár, ó Dzsúder ben Ómár!! — jajgattak a varázslók — ne bánts minket!

De Dzsúder hallgatott, jó keményen marékra fogta a kardját, belevágott a levegőbe: a kard abban a pillanatban lángra lobbant s porrá égett mind a negyven varázsló. Aztán jobbra fordult, belépett abba a szobába, amelyről az ördögös király beszélt. Hát csakugyan ott volt egy leány, összekötözve. Nézte, nézte a leány nagy csodálkozással Dzsúdert s kérdezte:

— Hogyan kerültél ide?

— Az Isten vezérelt ide, — mondotta Dzsúder — azért, hogy megszabadítsalak tégedet. De ki vagy te, s hogy kerültél ide?

Felelt a leány:

— Én igazhívő vagyok. Az apám kínai király. Ezek a varázslók eljöttek az apámhoz, s kérték, hogy adjon feleségül engem. De az apám nem adott; akkor aztán elraboltak s így sanyargatnak engem három teljes esztendő óta. Azt akarják, hogy én is tűzimádó legyek. De én nem lettem tűzimádóvá.

— Hát most szabad vagy, — mondotta Dzsúder — mit kívánsz? Visszaküldjelek az édesapádhoz?

Felelt a leány:

— Aki jót akar cselekedni, annak nincs szüksége a kérdésre! Három esztendeje szenvedek itt. Mondjak-e többet neked?

Akkor Dzsúder elővette a kis asztalkát s mindjárt megjelentek az ördögös királyok.

Mondotta nekik:

— Eredj s vidd ezt a leányt haza az édesanyjához!

Az ördögös király vette a leányt s abban a pillanatban eltűnt vele, mintha a föld nyelte volna el. Egy szempillantás múlva vissza is jött s jelentette, hogy hazavitte a leányt az apjához.

Akkor mondotta Dzsúder:

— Most pedig én azt kívánom, hogy ezt a palotát minden kincseivel együtt egyenesen Kairóba vigyétek s ott tegyétek le.

— Úgy lesz, — mondották az ördögös királyok — csak fekjüdj le szépen s aludjál: reggelre Kairóban virradsz meg.

Dzsúder lefeküdt, elaludott, s ím, reggel, mikor felnyitotta szemét, Kairó kellős közepén volt. Mindjárt hívatta az ördögös királyokat s mondta nekik:

— Most pedig len állítsatok öröket a palota elé! Abban a pillanatban örök állottak a palota előtt.

— Vajjon mi van az én édesanyámmal? — mondotta magában Dzsúder. — Megyek s felkeresem.

Elindult az utcán, ment, mendegélt, s íme: egyszerre csak lát az utca szélén egy öreg koldusasszonyt. Megszólította Dzsúder:

— Mit csinálsz te, szegény öreg asszony?

— Mit csinálnék? Hát koldulok, fiacskám! — felelt az öreg asszony.

— Hát nincs neked senkid?

— Volt egy jó fiam, — felelt az öreg asszony — de az elment messze földre régesrégen s vissza sem került többet. Aztán van még két naplopó fiam, de azok nem törődnek velem. Éjjel-nappal csatangolnak; esznek-isznak, vígan vannak; nekem semmit sem adnak s így tengetem életemet koldulással.

— Nézz meg jól, — mondotta Dzsúder — hát nem ismeresz meg?

— Nem, — mondta az öreg asszony — nem ismerlek.

— Pedig én Dzsúder vagyok, a te fiad.

— Fiam, édes fiam! — kiáltott az öreg asszony s nyakába borult fiának, ölelte, csókolta.

— De hát mi történt veled? Hogy lett koldus belőled, mikor én neked adtam a varázstarisznyát; pénzt is hagytam elegendőt?

— Ó, édes fiam, azt a varázstarisznyát elvették tőlem testvéreid! Sokáig nem mondtam meg nekik, hogy honnét van az a sok étel-ital, honnét van a sok pénz. Egyszer aztán megkötöztek; meg akartak ölni. Kénytelen voltam nekik átadni a tarisznyát. Azóta nem láttam őket. Folytonosan mulatnak. Etetik-itatják a barátaikat; éjjel-nappal dínom-dánom, de reám nem gondolnak; így tengődöm, amint látod.

Dzsúder karonfogta az édesanyját, felvezette a palotába, levetette a rongyos ruháját, megfüröszttötte langyos fürdőben; adott reá szép ruhát. Aztán szólította az ördögös királyokat s parancsolta nekik:

— Mindjárt itt legyenek a testvéreim!

Mentek az ördögös királyok, mindjárt meg is találták a legényeket egy korcsmában, ahol javában dőzsöltek. Se szó, se beszéd, megragadták s egy szempillantás mulva ott állottak Dzsúder előtt.

— Hát ti mit tettetek az édesanyánkkal?! — rivallt rájuk Dzsúder. — Miért hagytátok éhezni, koldulni? Hiszen ha nem hagytam volna nektek enni-valót elegendőt és pénzt is, akkor is gondoskodnotok kellett volna az anyátokról!

A legények nem szóltak semmit, földre sötötték szemüket.

Kérdezte az ördögös király Dzsúdert:

— Mit tegyek velük? Parancsolj!

— Semmit, semmit! Ők az én testvéreim.

S jött az öreg asszony is és sírva kérte Dzsúdert: ne bántsa őket.

Nem is bántotta Dzsúder, sőt inkább ott tartotta a palotájában.

Hát jól van. Még aznap Dzsúder a palota előcsarnokába kitétetett egy diványt, leült oda, aztán parancsolta az ördögös királyoknak, hogy a divány két oldalára állítsanak öröket. Ő maga leült a diványra, az örök állottak jobbra-balra: úgy ült ott Dzsúder, mint egy igazi fejedelem. De bezzeg jöttek is a népek, megállottak a palota előtt. Ámultak-bámultak: mi történt itt? Ihol, itt van egy fényes palota, amelyik még tegnap nem volt itt! Hogy került ez ide? S a palota előtt az előcsarnokban ül egy nagy úr, egy

igazi fejedelem. Vajjon ki lehet az? Egyszeribe híre ment a csudaszép palotának az egész városban. Vitték a hírt a szultánnak is. Mondották az udvarbéli népek a felséges szultánnak:

— Olyan dicső szép palota van Kairóban reggel óta, amilyen még nem volt itt soha. Valami nagy úr lakik benne; bizonyosan fejedelmi személy.

Mondotta a szultán a vezírnek:

— Eredj azonnal abba a palotába s mondd a gazdájának: parancsolom, jöjjön hozzám!

Ment a vezír a palotába, Dzsúder ott ült a diványon. Felállott, illendően fogadta a vezírt, aztán asztalt terítettett, nagy ebédet adott, ebéd után kávét. Mikor aztán jól megebédeltek, akkor mondotta a vezír, hogy miért jött.

— Hivat a szultán, hogy azonnal gyere hozzám!

— Mondd meg a szultánodnak, hogy én nem megyek. Előbb neki kell eljönnie én hozzám.

A vezír nem szólt semmit, visszament a szultánhoz: jelentette, hogy mit mondott annak a csudaszép palotának a gazdája.

— Jól van, — mondotta a szultán — hát elmegyek én hozzá.

Maga mellé vette a vezíreit s ment egyenest a palotába. Dzsúder ott ült most is a diványon. Mikor látta a szultánt, felállott illendően, helyet mutatott a szultánnak, egyszeribe asztalt terítettett, nagy ebédet adott. Ebéd után a szultán mondja neki:

— Én üzentem volt hozzád, hogy gyere hozzám; de te nem jöttél. Mit jelent ez?

— Nem jelent ez semmit, felséges szultánom, csak nem éreztem jól magamat. Fáradt voltam a nagy utazástól.

— Jó, jó, hiszem, — mondotta a szultán — nem is akarok én veled összetűzni, de sőt inkább azt akarom, hogy nagy, erős barátságba lépjünk egymással! Légy te a fejedelem, én meg apád leszek. Neked adom a leányomat.

— Jól van, — mondotta Dzsúder — de én még ma meg akarom tartani az esküvőt!

— Legyen a kívánságod szerint — mondotta a szultán, s még aznap megtartották az esküvőt.

Most már igazi boldog ember volt Dzsúder. Volt szép felesége, rengeteg kincse; minden, amit szeme-szája kívánt. Hanem az asztalkára nagy gondja volt. Megmondta a feleségének külön is: erősen vigyázzon reá, ha valahova ő el találna menni.

Jó. Telt, mult az idő, nem történt semmi különös. Hanem Dzsúdernek a testvérei mindegyre összesúgtakbúgtak: nem tetszett nekik, hogy az öccsük ilyen nagy ember lett. Nagyobb, mint ők. Pedig nekik is ugyancsak jó dolguk volt. Azt mondja egyszer az egyik, az idősebb:

— Te, öljük meg az öcsénket!

— Nem, — mondá a kisebbik — azt mégse tehetjük; ne öljük meg, hanem vitessük el valahova messze, idegen országba. Aztán akkor majd igazi urak lehetünk.

Na, ebben meg is egyeztek. De már most hogy küldjék el Dzsúdert idegen országba? Azt határozták, hogy meghívják ebédre. Meg is hitták. Mondták Dzsúdernek:

— Öcsém, gyere hozzánk. Egyszer ebédeljünk együtt hárman.

Dzsúder nem gondolt semmi rosszat: szívesen fogadta a meghívást, elment hozzájuk ebédre. Ám ebédközben testvérei álomport dobtak a poharába s

ott, abban a helyben, az asztalnál csak ledült a székről Dzsúder. Elaludt, mintha meghalt volna. A testvérei pedig beletették egy ládába, elvitték, ki, a tenger partjára s ott egy hajóskapitánynak eladták, mint rabszolgát. De megmondták a kapitánynak, hogy a ládát ki ne nyissa, amíg valamelyik városba meg nem érkeznek. Ott aztán tehet vele, amit akar. A kapitány megvette Dzsúdert, elindult a hajóval, mikor aztán egy városnál kikötött, kinyitotta a láda fedelét. Dzsúder akkorra már felébredett s kérdezte a kapitányt:

— Hol vagyok? Kinél vagyok?

— Jó helyen vagy, — mondotta a kapitány. — Itt, az én hajómon. A testvéreid eladtak, mint rabszolgát. Én megvettem: az enyém vagy. Most pedig szépen állj be a többi matróz közé, s dolgozzál, mint a többi.

Dzsúdernek le kellett vetnie magáról a szép ruhát, matrózruhát vett magára, beállott a többi matróz közé s dolgozott.

Teljes három esztendeig volt a matrózok között, akkor aztán mondta a kapitánynak:

— Kapitány úr! Engedjen el engem! Hadd menjek el Mekkába zarándokolni.

— Jól van, fiam, — mondotta a kapitány — becsületesen szolgáltál, megérdemled, hogy szabaddá tegyelek. Eredj Isten hírével! Menj Mekkába.

Elindult Dzsúder, ment, mendegélt s addig ment, amíg Mekkába nem ért. Amint ment a városban, egyszerre csak megszólítja egy öreg ember:

— Nem ismersz? — kérdi az öreg ember.

Nézi, nézi Dzsúder s mondja:

— Nem ismerlek.

— Már pedig én az az öreg ember vagyok, akivel te azt a nagy jót tetted. Aki által én azt a rengeteg kincset megszereztem. De hát mi történt veled? Hogy jöttél te ide?

— Én bizony úgy, — mondotta Dzsúder — hogy a testvéreim eladtak mint rabszolgát egy hajóskapitánynak. Szolgáltam nála három esztendeig, akkor szabadon eresztett s eljöttem ide, Mekkába.

— Hát az asztalkával mi van?

— Az asztalkát odaadtam a feleségemnek, hogy vigyázzon reája.

— Nem baj, — mondotta az öreg ember. — Adok én neked az asztalka helyett egyebet. Egy varázsgyűrűt. Ez még sokkal többet ér az asztalkánál. Ezt a gyűrűt csak meg kell fordítani az ujjadon s azonnal megjelenik előtted egy ördögös király. S csak mondanod kell, hogy mit kívánsz: kívánságod azonnal teljesül.

Dzsúder megköszönte szépen a gyűrűt, elbúcsúzott az öreg embertől, aztán egyszerre csak megfordította a gyűrűt az ujján s hát csakugyan előtte termett egy ördögös király.

— Mit parancsolsz, uram?

— Azt parancsolom, hogy vigy engem Kairóba, az én palotámba!

— Húnyd be a szemedet, — mondotta az ördögös király — mindjárt ott leszünk a palotádban, a feleséged mellett.

Behúnyta szemét Dzsúder s ím: a következő pillanatban, mire a szemét felnyitotta, már ott is volt a palotájában. Hej, Istenem, volt öröm! De milyen öröm!

— Hol voltál? — kérdezte az asszony, kérdezte az édesanyja. — Három esztendeje, hogy nem láttunk!

Dzsúder elmondta, hogy mi történt vele. Aztán ment a szultánhoz. Az is kérdezte:

— Hol voltál, édes fiam? Már azt hittük, hogy meghaltál.

Elmondotta annak is, hogy mi történt vele.

— Na, fiam, — mondotta a szultán — én már úgylis elbetegeskedtem, sokáig nem élek: azt akarom, hogy te légy utánam a szultán.

Mindjárt hívatta a vezíreket, a kádikat, a muftikat s mondotta azoknak:

— Ime, itt az én vejem: Dzsúder ben Ómár. Úgy nézzetek rá, hogy ő lesz az én utódom, ha én meghalok.

A szultán csakugyan nem is élt sokáig, s ahogy meghalt, Dzsúder ben Ómár lett a szultán. De Dzsúdernek jó szíve volt, a testvéreinek megbocsátott: mindkettőt megtette vezírné. Az egyik a jobb, a másik a bal oldalon ült mindég. Csakhogy a testvérei nem tudtak megnyugodni. Bántotta őket erősen, hogy az ő testvérükből szultán lett. Mondották egymásnak:

— No, lásd, eddig csak vezír volt, most meg már szultán lett! Hogyha eltennők láb alól, akkor mink lehetnénk szultán.

Összeegyezték s azt határozták, hogy megint meghívják ebédre. Azt gondolták, hogy, ha megszerezhetik a gyűrűt, akkor könnyen elbánhatnak Dzsúderrel. Szép arcot mutattak, körülvették Dzsúdert, hízelegtek s mondották neki:

— Olyan rég nem ebédeltünk együtt, Dzsúder! Gyere hozzánk, ebédelj velünk!

— Nem, nem, — mondotta Dzsúder — egyszer már megjártam. Többet nem ebédelek veletek!

De a testvérei esküdöztek mennyre-földre, hogy nem lesz semmi bántódása, csak menjen bátran hozzájuk, ebédeljen velük.

— Az anyánk tejére! — mondták testvérei — arra esküszünk, hogy semmi bántódásod sem lesz!

Addig s addig beszéltek, hogy Dzsúder csakugyan elment hozzájuk ebédre. Hanem most már nem álomport hintettek a poharába, hanem mérget a tányérjába. Amint az első falatot megette Dzsúder, abban a pillanatban holtan terült el a földön. Akkor aztán a nagyobbik bátyja hirtelen levette a gyűrűt az ujjáról, ráhúzta a maga ujjára. Megfordította s ím, abban a pillanatban megjelent előtte az ördögös király:

— Mit parancsolsz, uram?

— Azt parancsolom, hogy öld meg az öcsémet, Dzsúder ben Ómárt pedig temesd el!

Az ördögös király megölte az egyik testvért, Dzsúder ben Ómárt pedig felvette, vitte ki a palotából, s eltemette.

Hej, lett sírás-rívás, jajgatás a palotában, mikor megtudták, hogy Dzsúder ben Ómár meghalt!! Hogy gonoszlelkű testvére megölette, s mielőtt láthatták volna, el is temettette! Hanem Dzsúdernek a felesége azt mondotta a Dzsúder anyjának:

— Ne sírjunk többet, édesanyám! Legyen vége a sírásnak! Maga velem marad, együtt élünk; majd az Isten jóra fordítja a dolgunkat!

Hát megölték Dzsúdert, eltemették s a gonoszlelkű testvér mindjárt parancsolta az ördögös királynak, hogy húsz katonát állítsanak melléje: tizet jobbról, tizet balról. Akkor aztán leült, mint egy igazi szultán a diványra, s parancsolta, hogy járuljanak

elébe a kádik, a muftik, a vezírek. Jöttek egymásután a kádik, a muftik, a vezírek s mondotta nekik:

— Úgy tudjátok meg, hogy Dzsúder, a szultánok meghalt. Ez órától fogva én vagyok a szultánok! Vagy nem akarjátok talán, hogy én legyek a szultánok?

— Dehogy nem akarjuk, dehogy nem akarjuk! — mondották a vezírek s mind, akik megjelentek.

Mit mondhattak volna egyebet? Félték a gonosz-lelkű szultántól. Hanem azt csakugyan emberi száj nem tudja elmondani, mely gonosz lélek volt az új szultán! Mi szörnyű dolgok történtek attól a naptól kezdve, hogy ő lett a szultán. Az emberek sírtak, keseregtek; nem volt sem éjjelük, sem nappaluk. Egyszer aztán mit gondol, mit nem az új szultán: maga elé rendeli a kádit s mondja neki:

— Eredj, menj az ücsémnek az özvegyéhez s mondd meg neki, hogy feleségül akarom venni.

A kádi elment Dzsúder özvegyéhez, bekopogtatott az ajtón. Az asszony kiszólt:

— Ki az? Mit akarsz?

— A kádi vagyok. A szultán küldött ide!

Az asszony kinyitotta az ajtót, de hirtelen visszahúzódott egy függöny mögé s onnan beszélt a kádival:

— Mit akar a szultán? Miért küldött ide?

Mondotta a kádi:

— Azt akarja, hogy légy a felesége.

Az asszony hallgatott egy ideig; aztán megszólalt:

— S hát milyen ember az a szultán? Hogy bánik a népével?

— Hogy milyen ember? Oh, asszonyom, — felelte a kádi — nem ismer ő sem istent, sem embert. Hitványságaival tönkre tette a várost.

— Nos, — mondotta az özvegy, — felesége leszek ennek az embernek. Eredj csak vissza s mondjad neki az én nevemben: »A te testvéred nem halt meg, mert te hasonló vagy ő hozzá.« Értetted?

— Hát csakugyan felesége leszel ennek az embernek? — kérdezte a kádi.

— Az leszek, az, még ma este.

A kádi visszament a szultánhoz.

— Nos, mit felelt? — kérdezte a szultán.

— Azt felelte, hogy még ma este feleséged lesz. Hogy a te testvéred nem halt meg, mert te hasonló vagy ő hozzá.

Örült a szultán a kedves üzenetnek s estére meg is jelent pontosan az özvegy palotájában. Az pedig legszebb ruháit vette magára s így várta a szultánt. És fogadta nagy örömmel:

— Áldás jött veled az én házamba. Foglalj helyet.

Leültette a gazdagon terített asztal mellé s leült maga is. Sorban feladták a pompásnál pompásabb ételeket. Végezetül a kávé. De alig ízlelte meg a szultán a kávé, hátraesett, holtan terült el a palota földjén.

Abban a pillanatban az özvegy asszony rávetette magát, lehúzta ujjáról a varázsgyűrűt, a maga ujjára húzta, aztán megfordította. Mindjárt ott állott előtte az ördögös király.

— Mit parancsolsz asszonyom?

— Azt parancsolom, hogy ezt a holttestet vigyed s tedd, a hová neked tetszik. Az én édes jó uramat pedig támaszd fel, s vezesd ide mellém!

Egy szempillantás sem telt belé, az ördögös király eltűnt a holttesttel s a következő pillanatban már jött is vissza Dzsúder ben Ómárral.

— Jaj de sokáig aludtam, édes feleségem ! mondotta Dzsúder.

— Sokáig bizony s még tovább aludtál volna, ha hitványlelkű bátyáidtól a varázsgyűrűt vissza nem veszem !

Eközben jöttek a palotába a kádik, a muftik, a vezírek. Volt nagy öröm, amikor megtudták, hogy megszabadultak a gonoszlelkű szultántól s Dzsúderben Ómár él.

— Áldjon meg az Isten ! hálaílkodtak a szultánénak. Eljetez, uralkodjatok békével, dicsőséggel !

S éltek, uralkodtak sokáig békével, dicsőséggel.

A fekete bika.

(Skót mese.)

Régesrégén, sok száz évvel ezelőtt, élt egy özvegy királyné a három leányával, egy nagy, öreg, omladozó, bomladozó kastélyban. Olyan szegény volt ez a királyné, hogy még enni is alig volt mit a leányainak, s olyan rongyosak voltak, akárcsak a koldusleányok.

Egyszer azt mondja a legidősebb leány az anyjának:

— No, édes anyám, én többet nem koplalok itthon, hanem megyek szerencsét próbálni. Rosszabb dolgom egyebütt se lesz majd, mint itt!

— Nem bánom én, édes leányom, ha el is mégy, — mondotta búsan a szegény királyné — úgy se vár itthon rád egyéb az örökös koplalásnál. De mielőtt elmennél szerencsét próbálni, menj el a bölcs vénasszony-

hoz, hadd mondjon jövődöt neked, vajjon szerencsével jársz-e ?

A királykisasszony meg is fogadta az édes anyja tanácsát s elment a bölcs vénasszonyhoz, aki a falu végén lakott, kicsi házikóban. Elmondotta a királykisasszony a vénasszonynak, hogy mi járatban van, s az azt felelte rá :

— Nem kell, fiam, a szerencséd után messzire menned, itt van az én aranyajtóm, pislants csak ki rajta, majd meglátod, hogy milyen szerencse vár reád.

A leány sem mondatta kétszer magának, hirtelen kinyitotta az aranyajtót, kidugta a fejét rajta, s hát édes Istenem, mit lát ? Egy gyönyörű, díszes hintót húzott nagy délcegen hat hófehér paripa, s egy dali szép herceg ült a selyemülésén. Nagyboldogan rohant a királyleány be a konyhába, s mondja a vénasszonynak, hogy mit látott, az is nagy örömmel kiáltotta :

— Hát bizony, ha hintót láttál, fiam, az a te szerencséd, menj haza, ott vár már reád, ülj fel reá, mert az egyenesen éretted jött.

Nem mondatta kétszer a királyleány, szaladt haza, s hát éppen ott toporzékol a hat paripa az ő öreg palotájuk előtt. Felszaladt nagy hirtelen a leány, elbúcsuzott anyjától, két hugától, felugrott a kocsiba, s hipp-hopp, elvágtattak vele egy perc alatt a hófehér paripák.

Telt, múlt az idő, a második királykisasszony is erősen megunta a sok koplalást, ő is elment a vénasszonyhoz, hogy hátha őt is olyan nagy szerencse érne, mint a testvérét. Neki is ugyanazt mondta a vénasszony, amit nénjének, beküldötte a kicsi aranyajtóhoz, hadd kukucskáljon ki rajta. Hej, nagy örömmel szaladt be ez a leány is a konyhába :

— Jaj, lelkem öreganyám, tudja-e, mit láttam? Gyönyörű királyi hintót húzott hat hófehér paripa! Még szebb volt, mint a nénémé!

— No, ha hintót láttál, szaladj utána, — mondotta vígan az öregasszony — mert az éretted jött, fiam.

Szaladt is mint a szél a leány, búcsuzott anyjától, bugától s elvágatott a hatlovas hintón.

No, hogy a második leány is elment, türelmetlen lett a kicsi királykisasszony, s elsompolygott egy éjszaka a vénasszonyhoz, hogy meglesse a szerencsáját. Őt is odavezette az asszony az aranyajtóhoz, s hát Istenem, mikor nagy izgatottan kidugja a fejét, ő is egy csodaszép hintót lát arrafelé közeledni, de amint az ajtó közelébe értek a lovak, egyszerre megfordultak, s amerre jöttek, elvágattak. Szalad a kicsi királykisasszony nagybúsan a konyhába, mondja, hogy mit látott, az öregasszony is csóválja a fejét s mondja:

— Hát bizony, fiam, ha elszaladtak a lovak a hintóval, akkor nem is éretted jöttek; de ne búsulj, gyere el holnap, hátha több szerencsével jársz. El is ment másnap a királyleány, de bizony még annyi szerencsével sem járt, mint az előző nap: nemhogy hintó közeledett volna felé, de még egy rossz szekeret se látott. Elment a vénasszony tanácsára harmadnap is nagybúsan, s hát amint nagy félve kitekint az ajtón, egy nagy fekete bikát lát, aki rohanvást rohan a ház felé. Ijedten szaladt be szegény a konyhába, mondja a vénasszonynak, hogy mit látott, az csak összecsapta a kezét nagy ijedtibben s mondotta:

— Jézus Máriám, te szegény leány, hiszen téged a Fekete Bika akar feleségül venni!

Elfehértett szegény kicsi királykisasszony a vénasszony szavára, s mondta:

— Csak nem lesz a Fekete Bika az én jövőendőbelim? Nem megyek el vele!

— De bizony el kell menned, édes leányom, — mondotta sajnálkozva az öregasszony — mert aki az én ajtómon át tekint meg a jövőendőjét, el kell avval menni, aki érette jön.

Szalad nagy búsan haza az anyjához a leány, elpanaszolja, hogy mi történt vele, de az édes anyja is csak azt mondotta, amit az öregasszony, hogy, ha már ennyiben van a dolog, menjen el a Fekete Bikával. Alig hogy hazaért a leány s beszélt az anyjával, már ott is volt a palota kapuja előtt a Fekete Bika s türelmetlenül integetett nagy szarvával a leánynak. Mit tehetett szegény leány, kiment s felült nehéz szívvél a Fekete Bika hátára, az meg nagy vágatással elindult vele. Egész nap szakadatlanul rohant a Fekete Bika s a szegény királylány olyan fáradt és éhes volt, hogy alig bírta tartani magát a bika hátán. Mikor már azt gondolta, hogy no, most már rögtön lesuppan a földre, nyájas hangon megszólalt a Fekete Bika:

— A jobb fülemben talál sz ennivalót, a balban innivalót, majd meglátod, ha megiszod, hogy felfrissülsz tőle.

A királyleány nem mondatta kétszer magának, evett jóízűen, amikor aztán jóllakott, kicsi üveget húzott ki a bika balfüléből s jót ivott rá. Olyan frissnek is érezte magát, mintha most kelt volna útra. Soká, soká mentek, még a szélnél is sebesebben, hát egyszer látja a királyleány, hogy mindjárt ott vannak a világ végén. No, mindjárt meg is lassította szaladását a Fekete Bika s nemsokára meg is állott egy tündöklő, ragyogó palota előtt s mondta a leánynak:

A fekete bika elvágatott a királyleánnyal.

— Ma éjszaka itt hálunk, mert itt lakik a legidősebb bátyám.

A királyleány nagyon elcsodálkozott, hogy a Fekete Bikának a bátyja ilyen gyönyörű palotában lakik, de még nem is válaszolhatott neki, ott termettek a kapunál s a Fekete Bika a nagy kemény fejével nagyokat koppantott rajta. Jött is szaladva egy parádés inas, kinyitotta a kaput, nagy hajlongással köszöntek a Fekete Bikának s lesegítették a királyleányt a hátáról. Odabent fényes teremben éppen vacsoránál ültek a Fekete Bika bátyja meg a vendégei, nagy örömmel fogadták a királyleányt, jól ellátták minden jóval, s mikor elálmosodott, gyönyörű hálószobába vezették, ahol köröskörül aranyrámás hatalmas tükrök lógtak. Boldogan feküdt le a leány a habfehér ágyba s édesen aludt reggelig. Amint felébredett, már várta türelmetlenül a Fekete Bika a kapu előtt, ő meg nagy sietve búcsuzkodni kezdett a sok embertől s felült ismét a Fekete Bika hátára. Mielőtt elindult, a kezébe nyomtak egy csodaszép almát, s azt mondták, jól őrizze meg, csak akkor vágja fel, ha nagyon nagy szüksége lesz rá... Megköszönte szíves szóval, belécsúsztatta a zsebébe, s azzal indultak is.

Egész nap pihenés nélkül folytatták vándorlásukat, s estére kelve ismét egy rergeg nagy palotához értek. Mikor a kapunál voltak, így szólt a Fekete Bika a királyleányhoz:

— Ma itt hálunk a középső bátyámnál!

Nyílt is mindjárt a kapu, a szolga leemelte a királyleányt a Fekete Bika hátáról, s vezette be a díszes vendégsereg közé. Egész este neki kedveskedtek, becézték, s mikor elálmosodott, még szebb hálószobába vitték, mint az első palotában. Reggel, amint felébredt,

ment a kapuhoz, a Fekete Bika várt már reá türelmetlenül. Mikor elbúcsuzott a háziaktól, azok egy gyönyörű körtét adtak neki ajándékba, hogy, ha valaha nagy bajba jut, akkor az segítségére lesz. Azt is a zsebébe tette s mentek tovább.

Estére ismét egy ragyogó palotához értek, s a Fekete Bika megszólalt annak a kapujánál is :

— A mai éjszakát a legkisebb bátyámnál töltjük !

Azzal nyílt a kapu, a királyleányt leemelték, ismét nagy vendégségben találta magát. Mindenki neki kedveskedett itt is, úgy szerették, mintha örökké közöttük lett volna. Reggel, mikor búcsuztak el nagy búsan tőle, egy tollat ajándékoztak neki, hogy, ha nagy bajban lesz, csak vágja fel, majd segít az rajta. Belétette azt is a zsebébe, s mentek sietve tovább.

A negyedik nap estéjén mély és sötét völgybe jutottak, ahol a sűrű bozótól alig bírtak még csak lépésben is menni. Egyszerre csak egy kis fekete házikó kapuja előtt megállt a bika, s így szólt a leányhoz :

— Világíts ide, szép királyleány, most itt kell maradnunk ebben a sötét, csúf házban, mert ez a Sötétség Szelleméé, a kivel nagy harcra készülök. Sok-sok szenvedést okozott már ez a Szellem, s most már ideje, hogy szembeszálljak vele, s ha lehet, legyőzzem. De neked, szép királyleány, itt a kapu előtt erre a kőre le kell ülnöd, sem kezedet, sem lábadat mozdítanod nem szabad, de még beszélni sem, amíg én vissza nem térek. Ha azelőtt megmozdulsz, s csak egy szót szólasz is, a Völgy Gonosz Szellemének varázsába kerülsz.

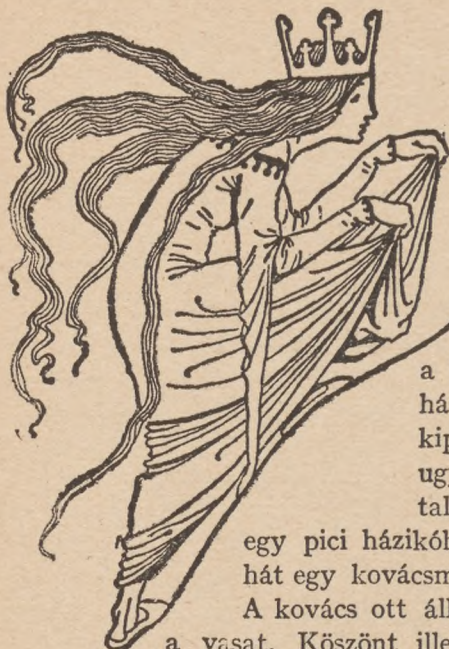
— De honnan tudjam, mi történt veled, ha se lábamat, se kezemet nem mozdíthatom, s még csak nem is beszélhetek? — kérdezte aggodalmasan a

királyleány, mert nagyon féltette a Fekete Bikát, aki mindég olyan szelíd és jóságos volt hozzá.

— Majd megtudod, hogy legyőztem-e, vagy engem győzött le a Sötétség Szelleme, mert ha én győzők, világoskék lesz körülötted az egész tájék, ha pedig ő győz le, vérvörös lesz minden.

Ahogy ezt mondotta a Fekete Bika, fel is készülődött, s elment. A kicsi királykisasszony pedig leült a kőre, s éjjel-nappal hűségesen ott ült mozdulatlanul. Hát egyszer csak világosodni kezd körülötte minden, ragyog, fényesedik fű, fa, virág, s gyönyörű kék színben tündöklük a tájék. Hej, megörül a királyleány a Fekete Bika győzelmének, s nagy örömeiben összecsapja a két kezét! No bizony szegényke, ha megmozdult, rögtön el is csendesedett, mert a Völgy Gonosz Szelleme halálos álmot bocsátott reá. Azt álmodta, hogy a norvég herceg, aki Fekete Bika képében megvívott a Sötétség Szellemével, amint megölte, rögtön ismét emberi alakra változott, s jött haza nagy sietve, hogy hűséges menyasszonyát, aki a kövön várt reá, elvigye a palotájába, s feleségül vegye. De bizony hiába kereste, mert a Völgy Gonosz Szelleme úgy elvárásolta a szegény királyleányt, hogy se ő nem látott semmit, se őt nem látta halandó emberi szem.

Soká, soká ült ott a királyleány halálos álomban a kövön, de végre úgy megfázott, kifáradott, hogy álmában hangosat sikoltott, s hát arra egyszeribe fel is ébredett. Körülnézett, de mikor nem látott senkit, nagy búsan útnak indult. Ment, ment sokáig s hát egyszer csak egy jéghegyhez ér. Próbált mindenképen átal kelni rajta, fogódzkodott, kapaszkodott, ahogy csak gyenge keze, lába bírta, de az olyan síkos volt, hogy örökké visszaesett oda, ahonnan elindult. El volt

fáradva szegény
erősen, körüljárta
a hegy alját, hátha egy
házat találna valahol, ahol
kipihenhetné magát. Csak-
ugyan, egy kis ösvényt
talált, azon végigment, s
egy pici házikóhoz ért. Bekopogtatott,
hát egy kovácműhelybe jutott éppen.
A kovács ott állott az üllő előtt, verte
a vasat. Köszönt illendően a kovácsnak, s
megkérdezte tőle:

— Ugyan, édes bátyámuram, hogy me-
hetnék én átal a jéghegyen? Úgy iparkodtam,
mégsem tudtam semmiképen előre jutni rajta!
A kovács elmosolyodott, s legyintett a kezével:

— Hát te azt hitted, hogy ezzel a gyenge lábacs-
kával át tudsz mászni a jéghegyen? Nem olyan kis
dolog ám az! Vascipők kellene ahhoz!

— Talán bátyámuram tudna nekem csinálni,
szívesen megfizetném az árát! — mondotta a leány.

— Nem lehet azt pénzzel megfizetni, lányom, —
szólt az öreg kovács — szolgálni kell érette nálam, mert
rajtam kívül ugyan senki se tudja azt megcsinálni neked!

— Hát aztán meddig kell szolgálnom? — kérdezte a leány.

— Hét esztendeig.

Sokallotta bizony szegény királykisasszony a hét esztendő egy pár cipőért, de mit volt mit tennie, ott maradt, takarított, főzött az öreg emberre. Valahogy eltelt a hét esztendő is, megkapta a vascipőt a kovácstól, felhúzta, s olyan könnyen lépkedett át a jéghegyen, mintha puha füvön lépegetett volna. Amint átért rajta, ismét egy kis házikóhoz ért, ide is bekopogtatott, mert már jó későre járt az idő. Csúf vénasszony nyitotta ki az ajtót, s attól kért éjjeli szállást.

— Hát, fiam, adok szállást, adok, — mondotta a vén banya — de meg is kell szolgálnod ám érte.

— Megszolgálom én szívesen, — mondotta a királyleány.

Ekkor a vénasszony egy mosóteknőre mutatott, amelyben egy mocskos köpenyeg volt.

— Hát ezt a köpenyeget mosd ki, fiam, s akkor itt aludhatsz nálam. Soha annyit nem boszankodtam, mint ezzel a köpenyeggel. Hiába mostam ki a foltokat belőle, amint kitergettem, újra fekete lett a mocsoktól.

— Ugyan, kié ez a köpenyeg, néném asszony? — kérdezte a királykisasszony.

— Az bizony a Fekete Norvég hercegé, aki nagy párosviadalban mocskolta így össze.

Elkezdett erre a válaszra dobogni a királyleány szíve, s megkérdezte az öregasszonyt:

— Nem rokona a Fekete Norvég herceg a Fekete Bikának?

A vénasszony csodálkozva nézett az idegen leányra, hogy az vajjon honnan tud a Fekete Bikáról, s aztán mondta neki:

— Meghiszem ám, hogy rokonságban vannak egymással, mert a kettő egy. Gonosz varázslat változtatta át a Fekete Norvég herceget bikává, s csak akkor szűnt ez meg, mikor legyőzte a Sötétség Szellemét. Rég volt ez már, azóta szegény herceg folytonosan barangol, járja a világot, keresi az elveszett menyasszonyát. De tudom, ez nem is érdekel téged, hiszen idegen vagy, s nincs is időm a sok fecsezésre. Mondd meg hát, kimosod-e a Fekete Norvég herceg köpenyét, vagy nem?

Nem kellett kétszer kérdezni a királykisasszonytól, bezzeg szívesen kimosta a köpenyeget, s a vénasszony nem győzött eleget csudálkozni, mikor meglátta a mocskos köpenyeget hónál fehérebben. Hamar küldte a királyleányt, hogy feküdjék le, ő pedig a csúf leánnyal várta a herceget, hogy jöjjön a köpenyegért. Persze, nem akarták megmondani, hogy egy idegen leány mosta ki ilyen szépen a köpenyeget, nehogy azt jutalmazza meg a Fekete Norvég herceg. Tudták, hogy van valami köze a leánynak a herceghez, ha ezt a munkát, amit ők olyan nagy fáradsággal nem tudtak elvégezni, ilyen könnyen elvégezte. Hallották is mindenfelé suttogni, hogy hét esztendeje jár olyan mosónő után a herceg, aki ki tudná tisztítani a köpenyegét, de sohase talált még egyet se. Büszkén várták hát a herceget, s bezzeg volt örömük, mikor a Fekete Norvég herceg rögtön megkérte a csúf leány kezét, amint meglátta a tiszta ruhát. Megkérte bizony a szegény herceg, mert azt jósolta neki egy vén bölcs asszony, hogy azt vegye el feleségül, ha szép, ha csúf, aki ezt a mocskos ruhát tisztára mossa. El is határozták mindjárt, hogy másnap megtartják az esküvőt.

Na, felkel másnap reggel a királykisasszony, s hallja nagy szomorúsággal, hogy itt járt éjszaka az ő

hercege, s megkérte a vén banya leányát. Búslakodott, tanakodott egy ideig, hogy s mint segíthetne a baján, s egyszerre csak eszébe jut a gyönyörű alma, amit a Fekete herceg bátyja adott neki. No, gondolta magában, nagyobb szükségben úgy sem lehetek, felvágom az almát. Hát amint felvágja, rengeteg drágaság, ékszer s pénz hull az ölébe. Összekötötte az egészet a kendősarkába, s odafutott a vénasszonyhoz vele :

— Ti talán nem is tudjátok, milyen gazdag vagyok én, — szólította meg az asszonyt — s ha akarjátok, ezt az egészet tinetek adom. — S megmutatta a sok drágaságot.

A vénasszony vágyakozva nézegette, s megkérdezte kíváncsian :

— Hát hogy lehetne ez az enyém ?

— Az bizony úgy, ha egy nappal elhalasztanátok a leány esküvőjét, s ma éjszaka megengednéd, hogy megnézzem álmában a Fekete herceget, mert igen kíváncsi vagyok reá.

A vénasszonynak nem tetszett a kívánság, mert féltette a leánytól a herceget, de szerette volna a kincseket is, hát azt mondta a királyleánynak, jól van, menjen csak be a herceg hálósobájába, ha elaludt. De bezzeg álomitalt kevert a herceg italába, mielőtt lefeküdt, nehogy meglássa a szép leányt, s azt vegye feleségül. Be is ment szegény kis királykisasszony a hálósobába, egész éjjel ott ült a herceg ágya mellett s búsan énekelt:

Hét évet szolgáltam érted,
Jeges hegyet másztam érted,
Köpenyeget mostam érted,
S a szavamat mégsem érted?

De bizony hiába énekelte egész éjszakán át szakadatlan, a herceg mozdulatlanul feküdt az ágyán, s nem hallotta meg kedves hangját. Másnap nagy bújában a pompás körtét vette elő, hátha az jobban megsegíti, mint az alma, felvágta nagy vigyázva, de bizony abból is csak sok-sok drágakő hullott az ölébe. Ezt is a vénasszonynak adta, hogy halassza el egy nappal az esküvőt, s engedje be a herceghez éjszaka. Ott ült másnap is, szomorúan énekelgetve kis dalát, de a herceg úgy feküdt, mint a kő, meg sem moccan. Harmadnapra nem volt már egyebe, mint a toll, felvágta azt is, de bizony az is csak drágakövekkel volt teli s teli. Odaadta a vénasszonynak, hogy engedje meg, hadd üljön a herceg mellé a harmadik éjszaka is. Meg is engedte, hogye engedte volna.

A Fekete herceg nagy vadászatra ment az embe-reivel harmadik napon, mert erősen megunta az eskü-vőre való várakozást, hát amint ott lovagol az emberei előtt, egy vén vadász odasomfordál mellé s mondja neki:

— Fenséges uram, bocsánatot kérek, hogy kérde-zősködöm fenségedtől, de már két éjszaka olyan szo-morú éneket hallok a fenséged hálósobájából, hogy nem tudok aludni miána! Ugyan ki dalolhat odabent?

— Az én szobámban? Ott ugyan senkise! Egész éjjel álom nélkül aludtam, fent se voltam, egy pissze-nést se hallottam!

A vén vadász megcsóválta a fejét:

— En akkor csak azt tanácsolom fenségednek, ne igyon ma este a vénasszony italából, majd meghallja akkor azt az éneket!

A herceg szót is fogadott hűséges vadászának, s mikor este odahozta a vénasszony az altatót, kiküldte

a konyhába, hogy hozzon be cukrot, mert keserű. No, alig hogy kifordult a vén banya a konyhába, fogta az egész kotyvalékot s kiöntötte az ablakon. Mikor az asszony visszajött, azt mondta neki, hogy lehajtotta úgy, ahogy volt. Este hamar lefeküdt, behúnyta a szemét, s abban a pillanatban belibbent a királykisasszony, szelíd, zokogó hangon énekelni kezd:

Hét évet szolgáltam érted,
 Jeges hegyet másztam érted,
 Köpenyegget mostam érted,
 S a szavamat mégsem érted?

De bezzeg felszökött a királyfi az ágyból, ölelte, csókolta a leányt, s kérdezte, faggatta, hol s merre barangolt ilyen sokáig. A királyleány elmondta sok bujdosását, búslakodását. No, de most nem volt ideje a szomorúságnak, egymásé lettek, a Fekete herceg fényes palotájába költöztek, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A két Iván.

(Orosz mese.)

Volt egyszer egy paraszt s annak felesége. Szegények voltak, mint a templom egere, de azért jól éltek, mert fiatalok voltak, szerették egymást igaz szeretettel. Dolgoztak reggeltől estéig s Isten megáldotta a munkájukat. Egyszer azonban szomorúság érte őket: jött a parancsolat a czártól, hogy induljon azonnal, mert kiütött a háború. Hej, búsult a paraszt, majd felvevte a nagy bú-bánatot! Hogyne, mikor éppen azon örült, örvendezett, hogy két hónap múlva Isten megáldja házasságukat gyermekkel s neki éppen most kell menni háborúba!

— Hát, feleség, — búcsuzott a paraszt — csak ügyelj a házunkra s kicsi gazdaságunkra; élj a szomszédokkal barátságban. Talán az Isten velem lesz s visszakerülök még. Ha nem kerülnék vissza, itt van 50 rubel, tedd el. Ha az Isten leánygyermekkel áld meg: jó lesz hozománynak, mikor férjhez viszik; ha pedig fiúval áld meg, akkor is jó lesz majd!

Azzal elbúcsuzott s elment.

Három hónap múlva az Isten két fugyermekkel áldotta meg az asszonyt. A két fiúnak egyforma nevet adtak: Iván lett a neve mind a kettőnek. A falusiak úgy hívták: a »két Iván«. A »katonagyerekek«. Nőttek,

növekedtek a gyermekek, de az apa csak nem jött haza. Már tíz esztendősek voltak, iskolába kerültek, ott szorgalmasan tanultak, olyan szorgalmasan, hogy megszégyenítették a gazdag bojár úrfiakat. De irigykedtek is rájuk a fiuk, folytonosan gúnyolták, csipkedték, lökdösték őket. Hanem egyszer a fiúk megsokallották az örökös gúnyolódást, az örökös csipkedést, rugdosást, mondta az egyik a másiknak:

— Testvér, meddig tűrjük mi ezt? Hát azért varrja nekünk az édesanyánk a ruhát, hogy ezek széjjelszaggassák? Ne hagyjuk magunkat!

Másnap aztán mikor ismét rájuk támadtak a fiúk, a két testvér közülük vágott, ütötték, rugták a fiukat, egy pillanat alatt széjjelverték valamennyit. Lett szörnyű bögés, jajgatás, lett nagy riadalom, csődület, mert egyik-másik fiúnak még a karját is eltörték. Bezzeg, hogy a nagy csődületre jöttek a rendőrök is, megfogták a két testvért és vitték a tömlőczbe.

Fülébe ment a czárnak is ez a dolog s mikor meghallotta, hogy s mint történt, megparancsolta, hogy azonnal eresszék szabadon azt a két fiút: hiszen azok csak védték magukat, ártatlanul szenvednek. Hát bezzeg hogy szabadon eresztették a fiukat, azok meg tovább jártak az iskolába, nőttek, növekedtek, s ahogy telt-múlt az idő, deli szép legényekké serdültek. Mondják egyszer az édesanyjuknak:

— Anyácskám, adj nekünk pénzt! Szeretnénk a vásárra menni s lovat venni!

Az asszony odaadta nekik az 50 rubelt; 25-öt az egyiknek, 25-öt a másiknak s mondotta:

— Hát csak eredjetek, fiaim! Hanem azt mondom, hogy amerre jártok, minden embernek köszönjétek, a kivel találkoztok.

— Úgy lesz, anyácskám! — mondották a fiuk s azzal bementek a városba, egyenesen a vásárra. Volt ott ló rengeteg sok, a szemük alig győzte belepni. Hanem a fiuknak egyik ló sem tetszett.

— Na, — mondogatták, — ide rossz helyre jutottunk. Úgy látszik, nem találunk magunknak való lovat!

Hanem, amint jártak-keltek a vásárban, egyszerre csak látják, hogy a piacz tulsó felén rettenetes nagy csődület van. Vajjon mi lehet ott? Odamentek, hadd lássák. Hiszen láttak is ott csudát! Ott állott a vásár szélén két nagy oszlop. Ahhoz volt kötve két csikó. Az egyik hat, a másik tizenkét láncsal. Ágaskodtak a csikók, rugták a port, fújtak, tüszköltek, nem volt ember, aki közelükbe merjen menni.

— Mi az ára ennek a két lónak? — kérdezték a legények.

A lovak gazdája gúnyosan mérte végig a legényeket:

— Nem nektek való ez a ló!

— Már hogy nekünk való-e vagy sem, azt nem kend ítéli meg! — mondották a legények. — Majd megnézzük s ha megtetszik, megvesszük. Előbb hadd lássuk a fogát!

— Hát csak nézzétek meg a fogát! — mondotta nevetve a gazda.

Azzal a két legény odament nagy bátran a lovakhoz; az egyik megfogta az egyiknek a láncát, a másik a másiknak a láncát. Abban a pillanatban mind a két ló felágaskodott, felállott a hátulsó lábára, fújt, tüszkölt, nyerített, aztán ismét levágott a földre a két előlábával, felkavarta a port, hogy elsötétedett a hely belé. De a legények nem törődtek vele, eloldották a láncokat, aztán felpattantak a lovakra, hatalmasan

megsarkantyuzták és elvágattak, mint a sebes szél. Elvágattak vagy öt mértföldnyire, onnan meg vissza. Mikor meg visszakerekedtek, mind a két ló összeesett. Akkor aztán azt mondták a gazdának:

— Hát ezek is lovak? Nem nekünk valók ezek!

Otthagyták a gazda nyakán a lovakat, azzal elindultak haza. Búsultak, hogy ló nélkül kell hazamenniök, de hát mit csináljanak?

Amint kiértek a városból s mentek, mendegéltek az országúton, szembe jött velük egy öreg, fehérhajú ember. Elmentek mellette, nem köszöntek neki. De alig haladtak egy-két lépést, eszükbe jutott, hogy mit mondott az édesanyjuk. Hiszen nekik üdvözölni kellett volna azt az öreget! Egyszeribe visszafordultak az öreg ember után siettek, illedelmesen levették a sapkájukat, szépen meghajoltak s mondták:

— Bocsáss meg, nagyapácskám, hogy köszönés nélkül haladtunk el melletted. Pedig az édesanyánk ugyan meghagyta, hogy mindenkit üdvözöljünk, akit az úton látunk!

— Nagyon szép, nagyon szép! — mondotta az öreg ember, — helyre fiuk vagytok. Hát honnan jöttök?

— Mi bizony, öreg apácskám, a vásárból jövünk. Lovat szerettünk volna venni, de bizony nem találtunk magunknak valót.

— Nem taláztatok? Nem baj, édes fiaim, majd adok én nektek!

— Hej, nagyapácskánk, de megköszönnők azt! — mondták a legények.

— Hát csak gyertek velem!

Elindultak az öreg emberrel, mentek, mendegéltek, egyszer aztán egy nagy, magas hegyre értek. Annak a magas hegynek az oldalán volt egy vaskapu.

Azt a vaskaput kinyitotta az öreg ember s ím a következő pillanatban két hatalmas, erős, szép lovat vezetett ki onnét.

— Itt vannak a lovak, fiuk! Üljetek rá! Legyen a tiétek! Ajándékba adom nektek.

Megköszönték a fiuk a szép ajándékot, illendően elbúcsúztak az öreg embertől, azután felpattantak a lóra, elvágattak, mint a sebes szél, még annál is sebesebben. Aztán, hogy haza értek, az udvaron egy-egy oszlophoz megkötötték a lovakat. Közben kijött az édesanyjuk, nézte, csodálkozva nézte, hogy milyen szép lovakat hoztak a fiuk.

— Hol vettétek ezeket a lovakat, édes fiaim?

— Nem vettük mi ezt, édesanyám, mert a vásáron nem találtunk magunknak valót. Egy öreg ember ajándékozta nekünk.

— Jaj de szépek, jaj de szépek! Csak el ne lopná valaki!

— Ne féljen, édes anyám, nem lopja el ezeket senki! Nincs az az ember, ki közelükbe merjen lépni!

Hanem az asszony egyszerre csak elkezdett könnyezni. A fiuk csodálkozva néztek rá.

— Hát miért sír, édes anyám?

— Hogyne sírnék, édes fiaim! Látom már, hogy nem sokáig lesz rám szükségetek!

A fiuk nem szóltak erre semmit, de másnap azt mondták az édesanyjuknak:

— Anyácskám, bemegyünk a városba, szeretnénk kardot venni.

— Vegyetek, édes fiaim, Isten hírével!

Bementek a városba, ottan is egy kovácshoz s mondták neki:

— Csinálj nekünk két kardot, kovács!

— Hát minek csináljak? — mondotta a kovács.
— Van itt készen elég: válogathattok belőle.

— De nincs ezek között egy sem nekünk való!
Nekünk olyan kard kell, hogy legalább harminc fontos legyen!

— Ugyan mit gondoltok? Hát azt azután hogyan forgatjátok? Nincs olyan kard az egész világon!

Elég az, hogy a kovács nem csinálta meg a kardot, a legények meg nagy búsán hazaindultak kard nélkül. De alig értek ki a városból, már megint találkoztak azzal az öreg emberrel.

— Isten jónap, fiaim!

— Jónapot, öregapácskám!

— Honnan, honnan?

— A városból jövünk, nagyapácskám, kardot akartunk venni, de nem találtunk magunknak valót.

— Bizony, ha nem találtatok, majd adok én nektek! Csak gyertek velem!

Mentek az öreg emberrel, mentek arra a nagy hegyre; ott az öreg ember kinyitotta a vasajtót és kihozott mind a két fiúnak egy-egy hatalmas nagy kardot. Azt a fiúk szépen megköszönték, aztán elbúcsúztak az öregtől és nagy vidáman mentek hazafelé. Ott a kardot be sem vitték a házba, hanem letámasztották a fal mellé.

— Hát hol a kard, fiaim? — kérdezte az édesanyjuk. Vettetek-e?

— Nem vettünk, mert nem találtunk. De adott nekünk az öreg ember kardot is.

— Hol van?

— Kint van az udvaron, megtámasztottuk a ház oldalához.

Kimegy az asszony, nézi, nézi a kardot :

— Jaj de szép nagy kardok, lelkeim fiaim ! Csak el ne lopná valaki !

— Nem lopja el azt senki, ne féljen, édesanyám, nagyon nehéz mind a kettő !

Hát csakugyan nehéz is volt a két kard, olyan nehéz, hogy a háznak az oldala már kezdett is recsegni-ropogni. Nézte, nézte az asszony a kardot s egyszerre csak könnybe lábadt a szeme :

— Hát miért sír, édesanyám ?

— Hogyne sírnék, mikor látom, hogy nem lesz többet szükségetek én reám ! — Másnap reggel a legények fölnyergelték a lovakat, fölkötték a kardjukat, imádkoztak, aztán elbúcsúztak az édesanyjuktól.

— Anyácskám, édes anyácskám, add reánk áldásodat.

— Édes fiaim, kísérjen mindenütt, a merre jártok, az én áldásom. Isten vezéreljen, baj sehol se érjen ! Senkibe bele ne kössetek ok nélkül ! Válogassátok meg, akivel barátkoztok !

Ezt mondotta az asszony és azzal útnak eresztette a fiait.

Elindult a két fiú, mentek hegyeken, völgyeken, erdőkön, mezőkön át. Aztán egyszerre egy keresztúthoz értek. Azon a keresztúton állott két oszlop. Mind a két oszlopon írás volt. Az egyik oszlopon az volt : »Aki jobbra tér, cár lesz abból.« A másik oszlopon az volt : »Aki balra tér, azt megölik.« A legények nézték, nézték az írást s tanakodtak, tusakodtak, hogy most már merre induljanak. Mind a ketten nem mehettek jobbra, mert attól tartottak, hogy majd versengeni fognak egymással ; ha pedig balra mennek, mind a kettő halál fia. Végre aztán azt mondotta az egyik fiú :

— Testvér, én erősebb vagyok, mint te. Te indulj jobbra, én meg megyek balra. Nem tudom, hogy mi lesz velem. Belőled, ha igaz, amit ez az írás mond, úgy látszik, cár leszel. Hanem minekelőtte elválnánk, cseréljük el a kardjainkat. Amelyik majd véresnek látja a kardot, abból tudni fogja, hogy a másikkal nagy szerencsétlenség történt s induljon utánna!

Ebben megegyeztek, aztán megölelték egymást, keserves könnyhullatással elbúcsúztak, felültek a lovukra, az egyik ment jobbra, a másik ment balra.

Amelyik jobbra ment, nem is sokáig ment, gyönyörű szép országba ért, gyönyörű szép országnak még gyönyörűbb városába. Abban lakott a cár. Egyenesen ment a cár színe elé Iván. Köszönt illedelmesen, a cár meg kérdezte:

— Mi jóban jársz, édes fiam?

— Azért jöttem, felséges cár, hogy végy fel engem a te vitézeid közé!

Tetőtől-talpig mérte a czár a legényt: megtetszett neki erősen.

— Hát csak maradj itt fiam, tetszel nekem!

Az ám, de abban a pillanatban belépett a cár leánya is, az is megnézte a dali szép legényt: megtetszett neki erősen.

Telt-múlt az idő, de bizony nem sok idő múlt el, a cárnak annyira megtetszett a dali, szép legény, de még inkább a cár leányának, hogy mit mondjak? — egyszerre csak azt mondotta a cár:

— Hallod-e, fiam, Iván! Szeret a leányom. Tetszel nekem is: fiammá fogadlak. Még ma megtartjuk a lakodalmat. Tied lesz a fele királyságom.

Hát ez így jó volt, ahogy volt, hanem most már lássuk: mi történt a másik Ivánnal? A másik Iván

ment balra. Ment folyton, éjjel-nappal, szakadatlan, három teljes nap meg sem állott. Akkor aztán egy idegen országba ért, idegen országnak a fővárosába. Hát Uram Teremtőm, mit látott ott? Az a város csupa gyászfeketébe volt borítva. Minden házon fekete kendő, az emberek csupa gyászruhába jártak. Nem tudta elgondolni Iván, mi történhetett itten. Bement egy kicsi házikóba, abban egy öreg asszony lakott, szállást kért attól. Kapott is szállást s még le sem ült, az volt az első kérdése :

— Mondjad, anyácskám, miért gyászol itt az egész város?

— Hej, édes fiam, nagy oka van annak! Látod-e, itt a város mellett, itt van a Kék tenger. Ebből a Kék tengerből mindennap kiszáll a tizenkétfejű sárkány. Mindennap megeszik egy embert. Most már a cár családja van soron. A cárnak van három szép leánya, ma viszik oda a legidősebbet.

Iván éppen eleget hallott. Azonnal nyeregbe pattant, elvágatott a Kék tenger partjára. A Kék tenger partján volt egy nagy kő. Azon állott a cárevna láncsal megkötözve. Ott várta szegény, hogy mikor jön érte a sárkány. Mikor a cárevna megpillantotta Ivánt, szomorúan mondotta neki :

— Menj innen, vitéz, nem elég az, hogy megöl engem a sárkány? Te is el akarod veszíteni szép fiatal életedet?

— Ne félj semmit, szép leány, — mondotta Iván.
— Hátha én győzöm le a sárkányt?

Azzal leszállott a lováról, rálépett a kőre, megfogta a láncot és úgy széjjel szakította, mintha váslott kötél lett volna. Azt mondotta most a cárevnának :

— Hallod-e, szép cárevna, engedd meg, hogy a fejemet az öledbe hajtsam s aludjam egy kicsit. Simogasd a fejemet, de a szemed folyton a tengeren legyen, nézzed, mikor jön a sárkány, akkor ébressz föl engem!

A leány leült, Iván meg az ölébe hajtotta fejét s szép csendesen elaludott. Hát egyszerre, alig aludott el, zúgni, búgni, háborogni kezdett a tenger, nagy fekete felleg kerekedett felette. Jött a tizenkétfejű sárkány, csakúgy szakadott mind a tizenkét torkából a láng. A cárevna egyszeribe fölébresztette Ivánt, az meg felszökött, szaladott a lovához, felpattant rá, de abban a pillanatban ott termett a tizenkétfejű sárkány is.

— Na, Ivánka, — kiáltott rá a sárkány — miért jöttél ide? Hát nem tudtad, hogy ez az én országom? Na, most búcsuzz el az élettől, mert jössz velem a tenger fenekére. Ott lesz jó helyed neked!

— Átkozott sárkánya! Hiszen majd meglátjuk! — mondotta Iván. Azzal kihúzta nagy, erős kardját, egy csapásra levágta mind a tizenkét fejét. Akkor a követ felemelte, a sárkánynak mind a tizenkét fejét alája tette, a testét pedig beledobta a tengerbe.

Mintha semmi sem történt volna, szépen haza ment a szállására, evett, ivott, lefeküdt, aludott három teljes nap. Eközben a cár az udvari vízhordót kiküldötte a tenger mellé, hogy szedje össze a leánynak a csontjait s hozza haza. A vízhordó kiment egy kis talyigával a tenger partjára s hát, Uram Teremtőm, a cárevnának semmi baja. Ott ült épen, elevenen, szépen! Felültette a talyigára, vitte hazafelé. De útközben egy sűrű erdőn kellett keresztül menni, ottan megállott, elővette a kését s elkezdette fenni.

— Hát te mit akarsz? — kérdezte a cárevna.

— Fenem a kést, hogy megöljelek.

— Óh, ne ölj meg! — Óh, ne ölj meg, sírt a cárevna.
 — Hiszen én nem vétettem semmit ellened!

— Jó, — mondotta az ember, — ha azt mondom az apádnak, hogy én szabadítottalak meg a sárkánytól, meghagyom az életedet!

Hogyne ígérte volna meg a cárevna! Megígérte jó szívvel. Azzal hazamentek. Hej, volt öröm otthon! A cár nagy örömében, mikor meghallotta, hogy a víz-hordó mentette meg az ő leányának az életét, mindjárt kapitánnyá tette.

Eközben elmúlt a három nap, Iván felébredett, pénzt adott az öreg asszonynak s mondta:

— Eredj, anyácskám, a piacra, vásárolj nekem enni és innivalót! Aztán hallgasd meg, hogy mit beszélnek a piacon az emberek. Hátha hallasz valami ujságot?

Az öreg asszony kiment a piacra, vásárolt egy s mást, hallgatódzott, aztán szaladva szaladott haza a nagy hírrel s mondta:

— Hej, nagy ujság van, fiam! A cár palotájában nagy vendégséget csaptak annak az örömére, hogy a cárevnát megszabadították a sárkánytól. Ott voltak mind a szomszéd országokból a királyok, a hercegek, az idegen országoknak a követei, a bojárok, a generálisok s mindenféle nagy urak. Mikor éppen javában folyt a vendégség, egy nyilvessző röppent be az ablakon, azon a nyilvesszőn volt egy cédulácska, azt a cédulácskát a másik tizenkétfejű sárkány küldötte. Az volt abban az írásban: »Hallod-e, cár! Ha el nem küldöd a második leányodat is, felégetem az országodat. Kő kövön nem marad! Még ma küldd ki a Kéktenger partjára!«

Hiszen Ivánnak sem kellett egyéb, azonnal megnyergelté a lovát, elvágatott a Kéktenger partjára.

Hát, amint odaért, ott is ült a második cárevna a kövön s sírt keservesen. De, amint meglátta Ivánt, mondotta neki :

— Eredj innét, vitéz, eredj ! Nem elég, hogy én elvesztem ifju életemet ? Miért vesztenéd el te is ?

— Ne törődj te azzal, szép leány ! Majd megverekszem én azzal a sárkánnyal ! — Rálépett a kőre, a fejét lehajtotta a cárevna ölébe, az meg szépen, lágyan simogatta. Iván elaludt, de alig aludott el, zúgni, búgni, kavarogni kezdett a tenger. Rettentő nagy felleg kerekedett, jött a sárkány, csakúgy szakadott a láng a tizenkét torkából. A cárevna felköltötte Ivánt, ő meg hirtelen a lován termett, kirántotta a nagy erős kardját s egy csapással levágta a sárkánynak mind a tizenkét fejét. Mind a tizenkét fejét a kő alá temette, a testét pedig beledobta a tengerbe. Aztán szót sem szólt s mintha semmi sem történt volna, otthagya a cárevnát, hazament a szállására, evet, ivott, lefeküdt, elaludt, három napig fel sem kelt. Ismét jött a vízholdó, hogy vigye haza a cárevna csontját, de lám, ott ült a cárevna épen, elevenen, szépen. Felültette a talyigára, vitte hazafelé. De amint az erdőbe értek, megint megállott, elkezdette fenni a kését :

— Hát te mit csinálsz ? — kérdezte a cárevna.

— Fenem a késemet, hogy megöljelek.

Könyörgött a leány, hogy ne ölje meg s az ember meg is kegyelmezett neki, de azzal a kikötéssel, hogy otthon majd azt mondja, ő szabadította meg a sárkánytól. Hazamentek, fogadták őket otthon nagy örömmel s a cár szertelen jókedvében generálissá tette a vízholdót.

Negyednapra felébredett Iván s mondotta az öreg asszonynak :

— Eredj, édes öreganyám a piacra, vásárolj nekem ennivalót s hallgatódzál, mi ujság a városban?

Alig ment el az öregasszony, már szaladott is vissza.

— Hej, nagy ujság van édes fiam! A harmadik sárkánytól is üzenet jött a cárnak, hogy még ma küldje el a tenger partjára a legkisebb cárevnát is.

Egyszeribe nyeregbe pattant Iván, elvágatott a Kéktenger partjára. Már ott ült a kicsi cárevna, vasláncokkal megkötözve, sírt keservesen. Aztán odaszólt Ivánnak:

— Eredj, vitéz, eredj. Elég, ha én elvesztem ifju életemet, legalább maradjon meg a tiéd!

De hiába, Iván nem hallgatott rá, odaszökött a kőre, szerteszaggatta a láncokat, akkor aztán a fejét a kicsi cárevna ölébe hajtotta s kérte:

— Csak simogasd a fejemet, hadd aludjam el egy kicsit. De a szemed mindig a tengeren legyen s ha jön a sárkány, ébressz fel!

Még alig aludott el, megmozdult a tenger, háborgott, kavargott, zúgott, zengett a levegő, rettentő felleg kerekedett: jött a sárkány. A kicsi cárevna pedig költötte, ébresztgette Ivánt, de hiába, Iván nem ébredett fel. Akkor a kicsi cárevna elkezdett sírni keservesen, a könnye csakúgy szakadott, mint a záporosó, lehullott az Iván arcára, ettől Iván felébredett. Nagy hirtelen felugrott, szaladt a lovához, egy szempillantásra a hátán termett, kirántotta nagy, erős kardját és szembeszállott a sárkánnyal. A sárkánynak mind a tizenkét torkából csakúgy szakadott ki a láng s nagy kevélyen szólott Ivánnak:

— Szép legény vagy, vitéz, hanem azért ez a nap az utolsó napod. Szőröstől-bőröstől felfalak.

— Átkozott sárkánya, ne járjon a szád! En öllek meg téged!

Azzal összecsaptak, hogy a föld is megrengett alattuk. De bezzeg, hogy a harmadik sárkánnyal nehezebb dolga akadott Ivánnak. Csakúgy csurgott róla a verejték s még mind a tizenkét feje megvolt. Akkor odakiáltott Iván a cárevnának:

— Szép cárevna, áztasd meg a kendődet a vízben s hozd ide, hadd csavarom a kardom markolatjára! — A cárevna hirtelen belemerítette a kendőjét a Kéktengerbe, aztán szaladott Ivánhoz. Az meg a vizes kendőt rácsavarta a kardja markolatjára, most aztán egyet vágott, s mind a tizenkét feje leesett a sárkánynak. Ennek is a fejét a kő alá temette, a testét meg beledobta a tengerbe, aztán se szó, se beszéd, szépen haza ment a szállására. A cár pedig harmadszor is elküldötte a vízhordót, hogy hozza haza a cárevna csontjait. De lám, a kicsi cárevna is ott ült a kövön, épen, elevenen, szépen. Semmi baja sem volt. Felültette a talyigára s vitte hazafelé. De mikor az erdőbe ért, ezt is meg akarta ölni.

— Ne ölj meg, mondotta a leány! — Hagyd meg életemet, bizony nem bánod meg!

— Hát mondd az apádnak, hogy én mentettem meg az életedet s légy a feleségem!

Mit tehetett a kicsi cárevna, mindent megígért. Hazamentek, fogadták otthon nagy örömmel. Ott elmondotta a kicsi cárevna, hogy ez az ember mentette meg az ő életét s hogy neki is ígérte a kezét.

— Jól van, mondotta a cár, ha megígérted, legyen úgy. Meg is érdemli. — Mindjárt el is határozták, hogy még az nap megtartják a lakodalmat.

Egyszeribe híre ment ennek a városban. Meghaltotta Iván is, hogy lakodalom készül a cár palotájában. De bezzeg nem volt maradása, lovára pattant s elvág-

tatott a cár udvarába, ott megkötötte a lovát egy oszlophoz és felment egyenesen a palotába. Éppen akkor lépett be, mikor javában folyt a vendégség, a dinomdánom. Ahogy a kicsi cárevna meglátta Ivánt, felszökött az asztal mellől s kiáltotta :

— Apácskám, édes apácskám, nézd meg ezt a vitézt, ez mentette meg az én életemet !

Elmondotta, hogy halállal fenyegette a vízhordó, csak azért ígerte neki a kezét. Iszonyú haragra gerjedt a cár. De hiszen hamar is végeztek a vízhordóval. Fogták, vitték, felakasztották. S folyt tovább a lakodalom. Az Iván felesége lett a kicsi cárevna.

* * *

Hát azalatt a másik Ivánnal mi történt ? A másik Iván is boldog volt, jól folyt a dolga. Mindennap eljárt vadászni. Egyszer azonban, amint egy nagy pusztaságon átlovagolt, gyönyörű szép szarvas került elébe. Szerette volna elfogni ezt a szarvast. De ez szaladott, mint a sebes szél, még annál is sebesebben. Iván meg-eresztette a lova kantárát, vágatott utána, de hiába, nem tudta utólni a szarvast : egyszerre csak eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Vágtatás közben egy kicsiny patakhoz ért s hát látja, hogy abban két kacsá uszkál. Bosszankodott erősen s gondolta magában : ha már a szarvast utól nem érhettem, lelővi ezt a két kacsát. Fogta nyilát, meg-célozta a kacsákat, s egy lövéssel meglőtte mind a kettőt. Azzal szépen kivette a vízből, a tarisznyájába tette, elindult tovább. Ment, mendegélt céltalanul a pusztaságban, addig ment, mendegélt, amíg egyszerre csak egy nagy fehér márványpalota elé ért. Sohasem látta

ezt a palotát. Nem tudta, kié lehet, miféle palota lehet. Bement az udvarra, ott a lovát megkötötte egy oszlophoz és felment a palotába. Ment az egyik szobából a másikba : egy élő lelket sem talált sehol. Olyan csöndesség volt a palotában, mint a temetőben. Aztán egyszerre csak egy olyan szobába ért, amelyikben kemence volt. Abban égett a tűz erősen. A tűz előtt volt egy lábas. Mit gondolt, mit nem, hirtelen megkoppasztotta a kacsákat, beletette a lábasba, megsütötte. Volt a szobában egy terített asztal is, tál, tányér, kés, villa. Leült melléje s elkezdett falatozni. A mint falatozott, a jó Isten tudja, honnét, honnét nem, egyszerre csak belépett egy szép leány. De olyan szép, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem. Mosolygott a leány, amint belépett és ránézett Ivánra : köszönt szépen, kedvesen.

— No te szép leány, nem akarsz velem enni? — kérdezte Iván.

— Enném jó szívvel, — mondotta a leány, — de félek tőled, mert neked táltos lovad van.

— Ó, dehogy, te szép leány, — mondotta Iván, — otthon van a táltos lovam. Most csak közönséges lóval vagyok.

Ahogy ezt a leány hallotta, egyszerre csak elkezdte fújni magát, nőtt, nőtt, növekedett s hát Uram Teremtőm, egy szörnyű nagy oroszlán lett belőle. Akkor aztán rávetette magát Ivánra és bekapta a torakába. Volt Iván, nincs Iván!

Ki volt ez a leány, aki oroszlánná változott? Ez a leány bizony a három sárkánynak a testvére volt. Megboszulta magát most a testvérein. Amikor ez történt Ivánnal, a másik Iván történetesen ránézett a kardjára s hát látta, hogy ez csupa vér. Hej Istenem, hogy elszomorodott!

— Vajjon mi történhetett az én testvéremmel? Hogy lehet ez? Hiszen ő ment jobbra! Azt mondotta az az írás, hogy cár lesz belőle. Az én oszlopomon volt az az írás, hogy engem megölnek. S íme, úgylátszik, ő halt meg. — Elmondotta a feleségének, hogy bizonyosan nagy bajba került Iván, neki nincsen itthon maradása, elmegy, meglátja, hogy mi történt vele. Azzal elbúcsúzott a feleségétől, el az apósától, felpattant a táltos lovára, elvágatott szélnél sebesebben, még a gondoltnál is sebesebben s addig meg sem állott, amíg arra a pusztára nem ért, ahol a testvére vadászni járt. Ahogy a puszta közepére ért, hát ő előtte is csak felpattant az a csudaszép szarvas, ő neki is nagy kedve kerekedett, hogy elfogja. Vágatott utána, de a szarvas egyszerre csak eltűnt, mintha föld nyelte volna el. Aztán elért ahhoz a kicsi patakhoz, abban a kicsi patakban ő is látott két kacsát, nagy boszúságában lelőtte mind a kettőt, tarisznyájába tette s ment tovább. Egyszerre csak ott állott az előtt a szép, fehér márványpalota előtt. Bement a palotába, ment szobáról-szobára, egy élő lelket sem talált sehol. Aztán bement abba a szobába, amelyikben a kemence volt, ott a tűznél megsütötte a két kacsát, aztán kiment az udvarra, leült, elkezdett falatozni. Alig kezdett falatozni, jött egy szép leány.

— Jó napot, vitéz! Hát te miért hoztad az ételedet ki az udvarra?

— Azért, mert itt jobban esik nekem, — felelte Iván. Egyél velem, szép leány.

— Szívesen enném, de félek, mert neked táltos lovad van!

— Ugyan mit gondolsz! Hiszen közönséges lóval vagyok. Nincs is nekem táltos lovam!

Pedig dehogy közönséges lóval volt itt. A táltos lovával jött ide. De a szép leány ezt nem tudta. Azzal leült a leány Iván mellé, elkezdett ő is falatozni, de egyszerre csak fújta, fújta magát s ím szörnyű nagy oroszlán lett belőle. De Iván nem ijedt meg, kirántotta nagy, erős kardját s rákiáltott az oroszlánra : Megállj, átkozott ! Te megölted az én testvéremet, de vissza is adod, különben szörnyű halálnak halálával halsz meg !

Akár hiszitek, akár nem, egyszerre csak az oroszlán kitátotta a száját és kilökte magából a másik Ivánt. De meg volt halva szegény, a teste megmerevedett. Ám Ivánnál volt mindenféle gyógyító fű, azzal megkenegette testét a testvérenek. Volt vele élővíz is, azzal meglocsolta az arcát s ím egyszerre csak felnyitotta szemét a halott. Nagyot sóhajtott :

— Hej de sokáig aludtam !

— Bizony sokáig, testvér, s aludtál is volna az örökkévalóságig, hogyha én el nem jövök érted. Akkor aztán újra kirántotta a kardját, meg akarta ölni az oroszánt. De az ismét visszaváltozott leánnyá, oly csudaszép leánnyá, hogy azt emberi szó nem tudja elmondani. És sírt keservesen és könnyörgött alázatosan, hogy kegyelmezzenek ifju életének. A testvérek összenéztek : mit tegyenek ? Megkegyelmeztek a szép leánynak.

— Eredj Isten hírével, nem bántunk.

Erre aztán fölkerekedtek mind a ketten, elvágattak a cár palotájába, ott lett aztán nagy vígasság, dinom-dánom annak az örömére, hogy a fiatal cárevics megszabadult. Hét nap s éjjel állott a dinom-dánom, akkor a testvérek elbúcsúztak egymástól, az egyik ott maradott, a másik pedig elment a hazájába, s éltek míg a világ s még két nap boldogan.

A »tíz forrás« története.

(Magyar rege.)

Tündérek laktak réges-régen a Kárpátok rengeteiben. Ebben az időben történt, amit most elregélek. A rengeteg nagy erdőben, hol addig tündéren kívül más nem járt, még csak madár sem, egyszerre csak nagy lármá verte fel a csendességet. Tíz deli legény törtetett be a sűrű rengetegbe : bölényt hajszoltak életre-halálra s az a vadászok nyílveszeje elől ide menekült. Hol felbukkant, hol eltűnt szemük elől a sebesült bölény, mígnem teljesen eltűnt. De a vadászok csak törtettek tovább a rengetegben, mígnem egyszerre, mintha a földbe gyökeredzett volna a lábuk, megálltak egy helyben, a szavuk is elállott, a lélekzetük is elállott, úgy elfogta a csudálkozás. Hej, mit láttak, Istenem, Teremtőm ! Tíz tündérleány állott magas hegynek a tetején, állottak szépen körbe-karikába, gyémánt labdáikkal játszadoztak, közben meg, ha egyik a másikat eltalálta, felfelcsendült a nevetésük, hogy csak úgy zengett belé a rengeteg.

Nézték, nézték a vadászok nagy gyönyörűséggel a labdázó tündéreket, de egyszerre csak mi történt ? Ráültek a labdájukra s huss ! felröppentek a tündérek, a hegy tetejéről egy másik hegynek a tetejére szálltak,

Ráültek a labdájukra s huss! felröppentek a tündérek.

azután tovább játszottak, dobálták a gyémánt labdákat fel, fel a magas levegőégbe, a labdák meg szálltak, kerengtek, ragyogtak, mint megannyi ragyogó csillag. Nézték, nézték a vadászok ezt a gyönyörű játékot, aztán összenéztek, nem szóltak semmit, de egyet gondoltak : célba vették a tíz gyémánt labdát s a következő pillanatban ott hevert a lábuk előtt mind a tíz labda. Ahogy ezt látták a tündérek, hanges sikoltással rebbentek szét s egy pillanat alatt úgy eltűntek, mintha föld nyelte volna el őket.

Hej, megszomorodtak a vadászok ! Most már sohasem fogják látni a tündérlányokat ! Miért is lőtték le a gyémánt labdákat ! Álltak, álltak egy darabig egy helyben, aztán nagy búsán elindultak, maguk sem tudták, hová, merre, csak mentek, mentek, bolyongtak a rengetegben. Ára amint mentek, mendégéltek, hirtelen megállott egyik vadász s felkiáltott :

— Nézzetek oda !

Mind arra tekintettek s szinte hogy meg nem vakultak a szertelen ragyogástól. Magas hegynék tetején egy gyémántvár tündöklött, ragyogott, fényesebb volt, ragyogóbb volt a napnál, s gyémántvárnak ablakából lemosolygott rájuk a tíz tündérléány. Nosza, fel a gyémántvárba, szaladva szaladtak fel a vadászok s mondta lelkes szóval mind a tíz a kiválasztott párjának :

— Te az enyém, én a tied !

Hiszen a tündérek nem is húzódoztak, merthogy tetszettek nekik a dali vadászok. Mindjárt megtartották a lakodalmat. Volt ott minden jó megenni való : láthatatlan kezek terítették meg az aranyasztalokat gyémántterítővel, láthatatlan kezek hordották a sok finom ételt, italt.

Telt, múlt az idő, boldogan éltek a fiatal párok, de a Gonosz Lélek megirigyelte boldogságukat, hírül vitte a tündérek édesanyjának, ki a csillagok királynője volt s ki akkoriban járta be országát — hogy a leányai férjhez mentek, még pediglen halandó emberekhez. Bezzeg, hogy mindjárt megtért útjából a csillagok királynője, repülve-repült haza és szörnyű haraggal támadt a leányaira :

— Tudjátok-e, hogy mit cselekedtetek ? ! Eddig halhatatlanok voltatok s most eljátszottátok a halhatatlanságot, merthogy halandó embereknek lettetek a felesége. Halandó emberekhez kötöttétek magatokat, akiknek a csillaga akkor hull le az égből, amikor én akarom !

— Anyám, édes anyám, — könyörögtek a leányok — irgalmazz, ne hullasd le az ők csillagukat !

— Az övéket is, a tiéteket is ! — kiáltott a csillagok királynője s ott hagyta síró-rívó leányait, vissza-repült a csillagok országába.

Haj, de nagy bánat borult a gyémántpalotára ! Akkor éjjel a tündérek szemére nem jött álom : nézték, folyton nézték, vajjon nem hullanak-e le a csillagok. Sokáig ébren virrasztottak a vadászok is, de egyszerre csak meglegyintette az álomszellő, leragadott szemük pillája : aludtak mélyen. Mind a tíz vadász egy álmot látott : mind a tíznek megjelent a Turul madár s szomorú hangon víjjogta : Talpra, talpra, magyar vitéz ! Ellenség tört az országba. Kard, ki hüvelyből !

Mind a tizen egyszerre szöktek talpra, nagy hirtelen összeszedték fegyvereiket, elbúcsúztak a tündérektől s rohantak a csatába, — a halálba.

Oda, oda, a halálba, mert a hetedik napon egyszerre tíz csillag hullott le az égből : a tíz ifju csillaga.

Es a tündérek látták, mikor a tíz csillag lehullott, mert éjjel-nappal az eget lesték. Keserves sírásuktól, jajgatásuktól zúgott a rengeteg, visszaverték az égnek meredő sziklák: még azok a hideg tekintetű csillagok is könnyeztek, mikor ezt látták, hallották! Különösen a három kisebb tündér bánata volt nagy, olyan nagy, hogy még az ég is gyászba borult. Ők csak kedveseiket siratták, gyászolták. A hét idősebbik nemcsak a kedvesét siratta, hanem magát is. Aztán addig sírtak, mígnem elnyomta az álom. Akkor leszállott hozzájuk a csillagok királynője. Megindultan, könnyes szemmel nézte boldogtalan gyermekeit. Hiába, mégis csak anya volt! Lehajolt hozzájuk, sorba csókolta őket, aztán szeliden megérintette varázsvesszejével. Abban a pillanatban forrássá változott mind a tíz tündér. A tíz forrásból hétnek hideg, háromnak forró meleg a vize...

Ez a tíz forrás története. Azé a tíz forrása, mely ott bugyog ma is azon a helyen, ahol a Mátra- meg a Bükk-hegység ölelkezik. Az édesanya szive mégis irgalmas volt a gyermekeihez: forrás képében halhatatlanok maradtak...

TARTALOM.

	Oldal
Mi a Pancsatantra?	5
Varjak és baglyok (A Pancsatantra 3-ik könyve)	8
Első mese: A madarak királyválasztása	9
Második mese: A nyúl és az elefánt	10
Harmadik mese: A gyöngytyúk, a nyúl meg a róka	14
Negyedik mese: A megcsalt pap.....	17
Ötödik mese: A pap meg a kígyó	21
Hatodik mese: A vadgalamb	23
Hetedik mese: A pap, a tolvaj, meg a rossz szellem	27
Nyolcadik mese: A királyleány meg a testében kígyót hordó királyfi	29
Kilencedik mese: Az egérből lett leány	31
Tizedik mese: Az aranytojó madár	34
Tizenegyedik mese: A beszélő barlang	35
A halhatatlanságra vágyó királyfi. (Székely mese)	38
A kereskedő és a gonosz szellem. (Az Ezeregyék meséiből) ..	49
Az első öreg és a szarvas története	55
A második öreg ember és a fekete kutyák története ..	63
A harmadik öreg és az öszvér története	69
A három citrom. (Török mese)	72
Dzsúder ben Ómár. (Ezeregyék-ből)	84
A fekete bika. (Skót mese)	110
A két Iván. (Orosz mese).....	124
A »tíz forrás« története. (Magyar rege)	142

